ORTODOKSİA

Her ay neşr olunan

AHLAKÎ VE DİNİ RESALE

Müdir Mes'ul : Meletios Lukakis

Mahal idare : Fener Rum Patrikhanesi

Ἔτος Ε΄ | 30 Ἰουνίου 1930 | Τεῦχος 54ον

ΟΡΘΟΔΟΞΙΑ

ΠΕΡΙΟΔΙΚΟΝ ΗΘΙΚΟΘΡΗΣΚΕΥΤΙΚΟΝ

ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ ΚΑΙ ΥΠΕΥΘΥΝΟΣ

† Ο ΧΡΙΣΤΟΥΠΟΛΕΩΣ ΜΕΛΕΤΙΟΣ

Η ΜΟΝΗ ΤΟΥ ΒΑΤΟΠΕΔΙΟΥ
ΚΑΙ
Η ΕΚΕΙ ΣΥΣΚΕΠΤΟΜΕΝΗ ΔΙΟΡΘΟΔΟΞΟΣ ΕΠΙΤΡΟΠΗ

Εἰς τὴν παρὰ τὴν λαμπρὰν παραλίαν τοῦ Ἄθω ἱερὰν Μονὴν τοῦ Βατοπεδίου, τὴν «μετὰ τῶν πρώτων καὶ περιφανῶν τεταγμένην ἀνέκαθεν» [Χρυσόβουλλον Ἀνδρονίκου τοῦ Παλαιολόγου], συσκέπτεται ἀπὸ τῆς 8ης παρόντος μηνὸς ἡ ἐξ ἀντιπροσώπων ὅλων σχεδὸν τῶν τμημάτων τῆς Ὀρθοδόξου Ἐκκλησίας ἀπαρτισθεῖσα Διορθόδοξος Ἐπιτροπή. Ἐκεῖ ἡ Φύσις, ἰδίᾳ κατὰ τὴν παροῦσαν ἐποχήν, μὲ τὰ μαγευτικὰ καὶ αὐτὰ τὰ ἑλβετικὰ εἰς καλλονὴν ὑπερβαίνοντα τοπία της, τοὺς ὡραίους λόφους, τὰ πολλὰ καὶ ποικίλα δένδρα, τοὺς πυκνοὺς θάμνους της ἐμπνέει τοὺς ἐπιλέκτους ἀντιπροσώπους τῆς Ὀρθοδοξίας. Ἀνοίγοντες οἱ ἀπεσταλμένοι τοὺς ὀφθαλμούς των διὰ νὰ θαυμάσωσι τὰ ἔξοχα κάλλη τῆς δημιουργίας καὶ νὰ ψάλ-

λωσι μετὰ τοῦ Δαβὶδ τὸ «ὡς ἐμεγαλύνθη τὰ ἔργα σου, Κύριε, πάντα ἐν σοφίᾳ ἐποίησας», θὰ ἀναπολῶσιν εἰς τὴν μνήμην των τὰ λόγια ἐκεῖνα τοῦ Μ. Βασιλείου μὲ τὰ ὁποῖα, γράφων ὁ θεῖος πατὴρ πρὸς τὸν ἐπιστήθιόν του φίλον Γρηγόριον, περιέγραφε μὴ ὁμηρικὴν τέχνην τὸν ἐρημικὸν ἐκεῖνον τόπον τοῦ Πόντου, εἰς τὸν ὁποῖον μακρὰν τῆς τύρβης καὶ τῆς κραυγῆς τοῦ κόσμου ὁ ἱερὸς ἐκεῖνος ἀνὴρ ἀφωσιοῦτο εἰς τὸν βίον τῆς θεωρίας, τῆς μελέτης καὶ τῆς ἀσκήσεως. «Ὄρος ὑψηλόν, βαθείᾳ ὕλῃ κεκαλυμμένον, ψυχροῖς ὕδασι καὶ διαφανέσιν εἰς τὸ κατ' ἄρκτον κατάρρυτον· τούτου ταῖς ὑπωρείαις πεδίον ὕπτιον ὑπεστόρεσται, ταῖς ἐκ τοῦ ὄρους νοτίσι διηνεκῶς πιαινόμενον· ὕλη δὲ τούτῳ αὐτομάτως περιφυεῖσα ποικίλων καὶ παντοδαπῶν δένδρων μικροῦ δεῖν ἀντὶ ἕρκους αὐτῷ γίνεται, ὡς μικρὰν εἶναι πρὸς τοῦτο [τὸ χωρίον] καὶ τὴν Καλυψοῦς νῆσον ἣν δὴ πασῶν πλέον Ὅμηρος εἰς κάλλος θαυμάσας φαίνεται». Ἐκεῖ, πλησίον τῆς Μονῆς Βατοπεδίου, σῴζονται τὰ ἐρείπια τῆς ἐπὶ Πατριάρχου Κυρίλλου τοῦ Ε΄ τῷ 1749 ἱδρυθείσης Ἀθωνειάδος Σχολῆς. Ἐρείπια σχολείου τοιούτου «οἷον δυστυχοῦσι Γραικοῖς οὐδέποτε ἐφάνη», σχολείου κτισθέντος ἐπάνω εἰς λόφον κατάφυτον ἀπὸ ποικίλα δένδρα· ἐρείπια σχολείου εἰς τὸ ὁποῖον ἀπὸ τοῦ 1753 ἐδίδασκεν εἰς κληρικοὺς καὶ λαϊκοὺς θεολογίαν καὶ φιλοσοφίαν καὶ ἄλλα μαθήματα ὁ σοφὸς τῆς Ὀρθοδοξίας διδάσκαλος Εὐγένιος ὁ Βούλγαρις. Τοιαῦτα ἐρείπια ἐρριμένα ἐκεῖ, ὡς συντρίμματα ναυαγίου περιφερόμενα ἀνὰ τὴν ἠχήεσσαν θάλασσαν, πόσον διδακτικὰ θὰ ἦναι εἰς τοὺς ἀντιπροσώπους καὶ πόσα θὰ λαλήσωσιν εἰς αὐτούς!! Καὶ αὐτὰ θὰ τοὺς ἐμπνεύσουν. Πόσον ἄδικον εἶχεν ἐκεῖνος ὁ ἀρθρογράφος τοῦ *Figaro* ὁ ὁποῖος ἔγραφε κατὰ τὸν παρελθόντα Σεπτέμβριον εἰς τὸ μεγάλον ἐκεῖνο γαλλικὸν φύλλον περὶ τοῦ τέλους δ.λ.δ. τοῦ θανάτου τοῦ μοναχικοῦ βίου τοῦ Ἄθω! Θεσμός, σύστημα, εἰς τὸ ὁποῖον καὶ αὐτὰ τὰ ἐρείπια προσδίδουν ζωήν, χάνεται, ἀποθνήσκει ποτέ; Τόπος, εἰς τὸν ὁποῖον ὑπάρχει τόσον ὑλικὸν εἰς πνευ-

ματικὰ πράγματα καὶ εἰς πρόσωπα ἀκόμη, δύναται νὰ κηρυχθῇ τόσον προχείρως ἀσθενής, ψυχορραγῶν, νεκρός; Ὄχι· ἐκεῖ, εἰς τὸν νοερὸν λειμῶνα τοῦ Βατοπεδίου, ἀναθάλλουσι σήμερον ζωηρότατοι οἱ βλαστοὶ καὶ τὰ δένδρα τῆς θεολογικῆς καὶ φιλοσοφικῆς σκέψεως τοῦ περιφήμου Εὐγενίου.

Εἰς τὸν τόπον ἐκεῖνον ἱστάμενοι οἱ πατέρες τῆς Διορθοδόξου Ἐπιτροπῆς καὶ ἀπὸ τὰ ὁρατὰ ποιήματα τοῦ Θεοῦ, τὰ παρουσιάζοντα εἰς τὸν ὡραιότατον ἐκεῖνον χῶρον τὴν θαυμασιωτέραν ἔκφρασιν τῆς δημιουργίας, ὁρμώμενοι, καθορῶσι τὴν ἀΐδιον τοῦ Θεοῦ δύναμιν καὶ σοφίαν, τὰς ἀναλλοιώτους ἰδιότητας τοῦ Ἀπείρου Ὄντος, καὶ τὰ ἀμετάβλητα δογματικὰ καὶ ἠθικὰ περιεχόμενα τῆς διδασκαλίας τῆς Ὀρθοδ. Ἐκκλησίας. Συγχρόνως ὅμως στρέφοντες τὸ βλέμμα πρὸς τὰ ἐρείπια τῶν ἀνθρωπίνων ἔργων καθὼς καὶ πρὸς τὰ μνημεῖα τῆς δαψιλῶς ἐν τῷ Ἁγιωνύμῳ Ὄρει ἀντιπροσωπευομένης βυζαντινῆς τέχνης καὶ πρὸς ὅλα τὰ ἐξωτερικὰ στοιχεῖα τῆς ἐκκλησιαστικῆς καὶ θρησκευτικῆς ζωῆς τὰ παραλλάσοντα καὶ εἰς αὐτὰ τὰ συντηρητικώτατα ἐκεῖ συγκροτήματα, ἀναλόγως τῆς ἐποχῆς, θὰ διαγνώσωσιν ἔτι ἅπαξ καὶ ἀσφαλέστερον τὰ μεταβαλλόμενα σημεῖα τοῦ βίου τῆς Ἐκκλησίας. Ἀποκομίζοντες δὲ μεθ' ἑαυτῶν καὶ τὴν ἐκ τοῦ κόσμου πεῖραν καὶ ἰδιαίτατα τὴν γνῶσιν τῆς ψυχικῆς συνθέσεως καὶ τοῦ βαθμοῦ τῆς δεκτικότητος τοῦ ὀρθοδόξου πληρώματος ὡς πρὸς τὴν ἀποδοχὴν καὶ τὴν ἀφομοίωσιν τῶν ἐπενεκτέων ἐκκλησιαστικῶν μεταβολῶν, θὰ καταστήσωσι πρόγραμμα θεμάτων μελλούσης μεγάλης Συνόδου οὐχὶ πλατωνικόν, ἀλλὰ πρακτικόν, βασιζόμενον ἐπὶ πραγματικῶν ἐκκλησιαστικῶν καὶ κοινωνικῶν ἀναγκῶν καὶ ἑπομένως ἐφαρμόσιμον καὶ καρποφόρον.

Τοιούτους ἀντιπροσώπους τῆς Ὀρθοδόξου Ἐκκλησίας οὕτω καὶ τοιαῦτα βουλευομένους ἐπ' ἀγαθῷ τῆς χριστιανωσύνης παρακολουθοῦσι σήμερον νοερῶς πάντες οἱ Ὀρθόδοξοι καὶ ἴσως ἁπαξάπαντες οἱ χριστιανοὶ δεόμενοι τοῦ Παρακλήτου, ὅπως ὁδηγῇ αὐτοὺς εἰς πᾶσαν ἀλήθειαν καὶ ἐνισχύῃ αὐτοὺς ἐν τῷ

ἔργῳ τῆς Συσκέψεως. Ἀπὸ τὸν πανάρχαιον Βατοπεδινὸν ναὸν τοῦ Εὐαγγελισμοῦ ὅλοι ἀναμένουσιν ἐκκλησιαστικῆς καὶ κοινωνικῆς χαρᾶς εὐαγγέλια.

† Ο ΗΛΙΟΥΠΟΛΕΩΣ ΓΕΝΝΑΔΙΟΣ

ΕΡΜΗΝΕΙΑ

ΕΙΣ ΤΟ ΚΑΤΑ ΙΩΑΝΝΗΝ ΑΓΙΟΝ ΕΥΑΓΓΕΛΙΟΝ

[Συνέχεια ἐκ τῆς σελίδος 159]

Στίχ. 26-27. Τοῦ παθητικωτάτου τούτου ἐπεισοδίου μνημονεύει μόνος ὁ Ἰωάννης. Καταλείπων τὴν μητέρα ἀπροστάτευτον ἐπὶ γῆς θεωρεῖ καθῆκον, ὅπως παράσχῃ αὐτῇ ἄσυλον, καὶ τοιοῦτον καταλληλότατον ὑποδεικνύει αὐτῇ τὴν φιλόξενον οἰκίαν τοῦ ἠγαπημένου μαθητοῦ Αὐτοῦ, ᾧτινι καὶ διὰ βραχυτάτης πολυσημάντου ἀποστροφῆς (**ἴδε ἡ μήτηρ σου**) ἐμπιστεύει αὐτήν. Ὅτι προσαγορεύων καὶ ἐνταῦθα τὴν μητέρα ὁ Ἰησοῦς διὰ τοῦ ἁπλοῦ **γύναι** (πρβλ. Β′ 4) οὐδαμῶς ἀφορᾷ εἰς ὑποτίμησιν αὐτῆς εὔδηλον ἐκ τῆς ἐν μέσῳ τῆς ἀγωνίας τοῦ θανάτου φιλοστόργου περὶ αὐτῆς μερίμνης. **Καὶ ἀπ' ἐκείνης τῆς ὥρας ἔλαβεν αὐτὴν ὁ μαθητὴς ἐκεῖνος εἰς τὰ ἴδια.** Ὁ Ἰωάννης ἐνέκυψε σαφῶς εἰς τὸν νοῦν τῆς βραχείας πρὸς τὴν μητέρα καὶ πρὸς αὐτὸν ἀποστροφῆς τοῦ θείου Διδασκάλου, ὅθεν ἑτοίμως καὶ ἄνευ ἀναβολῆς συνεμορφώθη πρὸς αὐτήν. Κατὰ παράδοσιν ἀξίαν πίστεως ὁ Ἰωάννης ἦτο καὶ παρέμεινεν ἄγαμος, οὕτως ὥστε ἡ Θεοτόκος ἐπέσχε τὴν τιμητικὴν θέσιν τῆς μητρὸς αὐτοῦ ἐν τῇ ἐν Καπερναοὺμ (πρβλ. Μτθ. ΚΣΤ′ 32), εἶτα δὲ ἐν τῇ Ἱεροσολύμοις πατρικῇ οἰκίᾳ αὐτοῦ, ὁμοῦ μετὰ τῆς φυσικῆς μητρὸς αὐτοῦ, τῆς καὶ ἐνωτισαμένης τῆς παραγγελίας τοῦ Ἰησοῦ, ἂν γένηται ἀποδεκτὴ ἡ γνώμη, ὅτι αὕτη ἦτο ἡ ὑπὸ τὴν ἀδελφὴν τῆς μητρὸς τοῦ Ἰησοῦ λανθάνουσα γυνή. Ὁ ἱ. Χρυσ. ἐν σχέσει πρὸς τὴν ἀνάθεσιν τῆς Θεοτόκου τῷ Ἰω. σημειοῦται· «Βαβαὶ τῆς τιμῆς! Ὅση τὸν μαθητὴν ἐτίμησε τιμῇ! Ἐπειδὴ γὰρ Αὐτὸς ἀπῄει λοιπὸν τῷ μαθητῇ παρέδωκε τημελήσοντι. Ἐπειδὴ γὰρ εἰκὸς ἦν, ἅτε μητέρα οὖσαν, ἀλγεῖν καὶ τὴν προστασίαν ζητεῖν, εἰκότως αὐτὴν ἐγχειρίζει τῷ ποθουμένῳ. Τούτῳ φησίν· **Ἴδε ἡ μήτηρ σου.** Ταῦτα δὲ ἔλεγε συνάπτων αὐτοὺς εἰς ἀγάπην». Ἐν σχέσει δὲ πρὸς τὴν παρασιώπησιν τοῦ ἰδίου ὀνόματος ὑπὸ τοῦ ἱ.

Εὐαγγελιστοῦ· «Πάλιν ἑαυτὸν κρύπτει ὁ Ἰωάννης μετριάζων· εἰ γὰρ ἐβούλετο κομπάζειν, καὶ τὴν αἰτίαν ἂν ἐνέθηκε, δι' ἣν ἠγαπᾶτο· καὶ γὰρ εἰκὸς ἦν μεγάλην τινὰ εἶναι καὶ θαυμαστήν». Ἀλλὰ καὶ ἡ μνεία τοῦ ὅτι ἠγαπᾶτο ἐξαιρετικῶς ὑπὸ τοῦ Ἰησοῦ ἠδύνατο νὰ θεωρηθῇ, ὡς ὑπὸ Ἐξηγητῶν τινῶν ἐθεωρήθη πράγματι, ὡς καύχησις καὶ κόμπος. Εὔδηλον δ' ὅμως, ὅτι οὐδαμῶς ὑπὸ τοιοῦτον πνεῦμα μνημονεύει τοῦ πράγματος ὁ ἱ. Εὐαγγελιστής, ἀλλὰ μόνον πρὸς δικαιολογίαν τῆς αὐτῷ, παρόντι, ἄλλως τε, καὶ παρὰ τὸν σταυρὸν (διὸ καὶ ὁ ἱ. Χρυσ. τὴν γενομένην ταύτην τῷ Ἰωάννῃ τιμὴν τῆς παραμονῆς αὐτοῦ «μισθὸν» χαρακτηρίζει), οὐχὶ δὲ ἄλλῳ τινὶ ἀναθέσεως τῆς Θεοτόκου. Ὁ Θεοφ. ἀνάλογα κατὰ τὸν ἱ. Χρυσ. γράφων, ἐν σχέσει πρὸς τὴν φράσιν **ἔλαβε δὲ ὁ μαθητὴς αὐτὴν εἰς τὰ ἴδια** παρατηρεῖ· «Τῷ καθαρῷ γὰρ ἡ καθαρὰ ἐπιστεύθη». Ὁμ. δὲ καὶ ὁ Ζιγ. «Ἀποθνήσκων παρατίθεται τὴν μητέρα τῷ μαθητῇ, τὴν ἠγαπημένην τῷ ἠγαπημένῳ, τὴν παρθένον τῷ παρθένῳ». Ἀξία ἐπὶ τούτοις σημειώσεως καὶ ἡ ἀκόλουθος παρατήρησις τοῦ ἱ. Χρυσ., ἣν ἐξ ἀφορμῆς τῆς τῷ Ἰωάννῃ ἀναθέσεως τῆς Θεοτόκου ποιεῖται· «Σὺ δέ μοι σκόπει πῶς καὶ ἐσταυρωμένος ἅπαντα ἀταράχως ἔπραττε, τῷ μαθητῇ διαλεγόμενος περὶ τῆς μητρός, προφητείας πληρῶν, τῷ λῃστῇ χρηστὰς ὑποτείνων ἐλπίδας. Καίτοι γε πρὶν ἢ σταυρωθῆναι φαίνεται ἱδρῶν, ἀγωνιῶν, δεδοικώς. Τί ποτ' οὖν τοῦτ' ἐστιν; Οὐδὲν ἄπορον, οὐδὲν ἀσαφές. Ἐκεῖ μὲν γὰρ ἡ τῆς φύσεως ἀσθένεια ἐδείχθη· ἐνταῦθα δὲ ἡ τῆς δυνάμεως περιουσία ἐδείκνυτο». Ταὐτὰ γράφει καὶ ὁ Θεοφ. σαφηνείας χάριν πρὸ τοῦ «δυνάμεως» προστιθεὶς τὸν προσδιορισμὸν «θείας», καθ' ὃν χρόνον ὁ Ζιγ. ἀντὶ τῆς «δυνάμεως» γράφει μόνην τὴν λέξιν «ὑπομονῆς», ἐν τῇ σημ. προδήλως ἀρετῆς, προσιδιαζούσης καὶ ταύτης τῇ ἀνθρωπίνῃ φύσει τοῦ Χριστοῦ.

Στίχ. 28. Τὴν παρὰ τοῖς Συνοπτικοῖς (Μτθ. ΚΖ' 48. Μρκ. ΙΕ' 36) ἀναγραφομένην διαρκούσης τῆς σταυρώσεως προσφορὰν ὄξους τῷ Ἰησοῦ ὑφ' ἑνὸς τῶν στρατιωτῶν, συμπληροῖ ὁ Ἰωάννης ἐνταῦθα διὰ χαρακτηριστικῆς πληροφορίας, καθ' ἣν ταύτην (τὴν προσφορὰν ὄξους) προὐκάλεσε κυρίως ἡ ἔκφρασις ὑπὸ τοῦ Ἰησοῦ δίψης, ἔκφρασις τοσούτῳ μᾶλλον ἀξιοσημείωτος, ὅσῳ συμπληροῖ καὶ ἐν ταῖς λεπτομερείαις τὸν ὑπὸ τῆς Ἁγ. Γραφῆς διαζωγραφούμενον τύπον τοῦ ἀληθοῦς Μεσσίου. **Μετὰ τοῦτο.** Μετὰ τοὺς λόγους τοὺς πρὸς τὴν μητέρα καὶ τὸν ἠγαπημένον μαθητὴν ῥηθέντας καὶ τὴν οὕτω καὶ περὶ τῆς μητρὸς Αὐτοῦ ληφθεῖσαν πρόνοιαν. Ἀλλ' ὅτι οὐδαμῶς διὰ τοῦ ἐμπροσθέτου τούτου προσδιορισμοῦ δηλοῦται ἡ ἄμεσος τοῦ ἐκτιθεμένου γεγονότος ἀκολουθία εὔδηλον. **Εἰδὼς ὁ Ἰησοῦς ὅτι πάντα τετέλεσται.** Τ. ἔ. ὅτι πάντα τὰ εἰς τὸν ἐπὶ γῆς βίον Αὐτοῦ ἀναφερόμενα (πρβλ. ΙΖ' 4) εἶχον λάβῃ τὸ προση-

κον τέλος καὶ τὴν πραγμάτωσιν. **Ἵνα τελειωθῇ ἡ Γραφή.** Τὴν τελικὴν ταύτην πρότασιν οἱ μὲν τῶν Ἐξηγητῶν ἐξαρτῶσιν ἐκ τοῦ **τετέλεσται,** οἱ δὲ πιθανώτερον ἐκ τοῦ ἐπακολουθοῦντος **λέγει.** Κατὰ τὴν πρώτην ἐκδοχὴν ὁ Ἰησοῦς παρίσταται λέγων, ὅτι πάντα ὅσα ἐπετέλεσε καὶ ἔπαθε ἀφεώρων εἰς τὴν πλήρωσιν τῶν σχετικῶν προρρήσεων τῆς Γραφῆς· κατὰ τὴν δευτέραν, ἧς ἔχονται καὶ οἱ ἀρχαῖοι Ἐξηγηταί, διὰ τοῦ **πάντα τετέλεσται** δηλοῦται, «ὅτι οὐδὲν λείπει τῇ οἰκονομίᾳ» (Χρυσ.), ὅτι συνεπληρώθη ὁ κύκλος ὁ εἰς τὰ ἐπὶ γῆς ἔργα καὶ παθήματα τοῦ Ἰησοῦ ἀναφερόμενος. Ὅτι δ' ὅμως ἐν αὐτῷ ἐνέλειπέ τι (ἡ κατὰ τὴν ἄλλην ἐκδοχήν, πλήρωσις προφητείας τινός), καὶ τοῦτο ἦτο ἡ ἔκφρασις τῆς κατεχούσης Αὐτὸν δίψης, καὶ ἡ κατ' ἀκολουθίαν αὐτῆς προσφορὰ Αὐτῷ ὄξους, ὡς τῆς τελευταίας ταπεινωτικῆς πρὸς Αὐτὸν πράξεως, δι' ἧς θὰ συνεπληροῦτο ἡ ἐφαρμογὴ τῶν εἰς τὸ ἐπίγειον ἔργον Αὐτοῦ ὡς Μεσσίου ἀναφερομένων προφητειῶν. Ἐξηγηταί τινες ἐν τῷ ἐλλείποντι ἐμβλέπουσι τὴν εἰς τὸν θάνατον αὐτοπροαίρετον παράδοσιν, ἣν ὡς τοιαύτην, ἑκουσίαν ὅλως καὶ ἐν συνειδήσει, συνᾴδουσαν δ' οὕτω τῇ Γραφῇ καὶ τῷ λόγῳ τοῦ Ἰησοῦ (Ι΄ 11. 17. 18 κλπ.), θὰ καθίστα δυνατὴν ἡ πρόσληψις τοῦ ἀναψυκτικοῦ ὄξους. Πρὸς τὴν ἐκδοχὴν ταύτην δὲν φαίνεται ἀπᾴδουσα ἡ μετὰ τὴν παρατεθεῖσαν ρῆσιν, τὴν ἐξηγουμένην τὸ **πάντα τετέλεσται,** ἐπισυναπτομένη παρατήρησις τοῦ ἱ. Χρυσ. «Πανταχοῦ γὰρ ἐσπούδασε καινὸν δεῖξαι τὸν θάνατον τοῦτον ὄντα, εἴγε ἐν τῇ ἐξουσίᾳ τοῦ τελευτῶντος τὸ πᾶν ἔκειτο καὶ οὐ πρότερον ἐπῄει τῷ σώματι ἡ τελευτή, ἕως ὅτε Αὐτὸς ἐβούλετο· ἐβούλετο δὲ μετὰ τὸ πάντα πληρῶσαι. Διὰ τοῦτο καὶ ἔλεγεν **ἐξουσίαν ἔχω θεῖναι τὴν ψυχήν μου**». Πρβλ. καὶ Θεοφ. **Δ:ψῶ.** Ἐφαρμογὴ τοῦ ψαλμ. ΚΑ΄ 16. Κατ' ἄλλους, ἐν οἷς καὶ ὁ Ζιγ., τοῦ ΞΗ΄ 22, ἀναφερομένου κυρίως εἰς τὴν περαιτέρω ἀναγραφομένην ὑπὸ τοῦ ἱ. Εὐαγγ. προσφορὰν τοῦ ὄξους.

Στίχ. 29. Πρὸς τίνα σκοπὸν ἔκειτο κατὰ τὸν τόπον τῆς σταυρώσεως τὸ μεστὸν ὄξους σκεῦος δὲν δηλοῦται. Κατὰ τὴν ἐπικρατεστέραν γνώμην ἦτο τοῦτο προωρισμένον διὰ τοὺς στρατιώτας, ὃν οὐχὶ ὄξος ἐν τῇ κυρίᾳ σημασίᾳ τῆς λέξεως, ἀλλ' ὄξινος οἶνος ὕδατι μεμιγμένος, χρησιμεύων ὡς ἀναψυκτικὸν τῶν ἐργατῶν καὶ στρατιωτῶν. Κατ' ἄλλους ἦτο αὐτὸ τοῦτο ὄξος ἢ ὄξινος οἶνος, χρησιμεύων πρὸς κατεύνασιν τῆς δίψης τῶν σταυρουμένων, κατατρυχομένων ὑπὸ σφοδρᾶς δίψης, προκαλουμένης ἰδίᾳ ὑπὸ τῶν τραυμάτων. Δὲν ὁρίζεται ἐπίσης παρὰ τῷ ἱ. Εὐαγγ. καὶ τίνες οἱ πλήσαντες σπόγγον ὄξους, καὶ τῇ βοηθείᾳ στελέχους ὑσσώπου προσενεγκόντες αὐτὸ τῷ Ἰησοῦ. Ἀλλ' ἐκ τῆς συναφοῦς διηγήσεως τῶν Συνοπτικῶν δῆλον, ὅτι ἦσαν οὗτοι στρατιῶται, καὶ δὴ ἀκριβέστερον εἷς αὐτῶν, ὅς κατὰ τὴν ἐπικρατεστέραν καὶ πιθανωτέραν γνώμην κινηθεὶς ὑπὸ οἴ-

κτου προέβη εἰς τὴν κατεύνασιν τῆς δίψης τοῦ Ἰησοῦ. Διάφορον διατυπώνει γνώμην ὁ ἱ. Χρυσ. γράφων· «Κἂν γὰρ μυρίους ἔχωμεν ἐχθρούς, καὶ ἀνήκεστα πεπονθότες ὦμεν, ὁρῶντες αὐτοὺς ἀναιρουμένους κατακαμπτόμεθα· οὗτοι δὲ οὐδὲ οὕτως ἐσπείσαντο πρὸς Αὐτόν, οὐδὲ τοῖς ὁρωμένοις γεγόνασιν ἥμεροι, ἀλλ' ἐξεθηριοῦντο μᾶλλον, καὶ τὴν εἰρωνείαν ἐπέτεινον». Ὁμ. Θεοφ. καὶ Ζιγ. Ὁ ἐν λόγῳ ὄξινος οἶνος, οὗ ἐγεύσατο ὁ Κύριος (στ. 30) ἦτο διάφορος τοῦ πρὸ τῆς σταυρώσεως προσενεχθέντος τῷ Ἰησοῦ ναρκωτικοῦ ποτοῦ, ὅπερ δὲ ἀπέκρουσεν ὁ Ἰησοῦς (Μτθ. ΚΖ' 34. Μρκ. ΙΕ' 23), ὅπως δοκιμάσῃ ἀκεραίας τὰς ἀλγηδόνας τῆς σταυρώσεως, ὅθεν οὐκ ὀρθῶς ὁ μακαρίτης Δαμαλᾶς (τ. Γ' 691) συγχέει ταῦτα γράφων· «Κατὰ τὰς θανατικὰς ἐκτελέσεις εἰώθεσαν οἱ Ἰουδαῖοι ποτίζειν, λόγῳ φιλανθρωπίας, τοὺς καταδίκους διὰ ναρκωτικοῦ τινος ποτοῦ, οἴνου συνήθως μετ' ἀρωμάτων, ἅτινα ποιοῦσιν αὐτὸν ἰσχυρότερον· ἐνταῦθα δὲ (Μτθ. ΚΖ' 34ὅτι ὁ οἶνος αὐτὸς ἦν φαῦλος καὶ ὄξινος, οἷον εἶχον οἱ στρατιῶται, οἵτινες εἶχον αὐτὸν μεθ' ὕδατος ἀναμεμιγμένον, ὡς σύνηθες ποτὸν καλούμενον *posca*, καὶ οἱ πτωχοί, καὶ φαίνεται, ὅτι ἐνταῦθα ἔφερον μεθ' ἑαυτῶν καὶ ἔθηκαν εἰς σκεῦός τι, ἐξ οὗ καὶ μετὰ τὴν σταύρωσιν ἐπότισαν τὸν Σωτῆρα (Ιω. ΙΘ' 29)». **Ὑσσώπῳ.** Ἡ λέξις ἐκ τοῦ Ἑβραϊκοῦ. Ὁ ὕσσωπος, θαμνοειδὲς φυτόν, χρησιμοποιούμενον παρ' Ἑβραίοις εἰς λειτουργικοὺς ραντισμούς (ὃν τρόπον παρ' ἡμῖν ὁ βασιλικὸς), ταυτίζεται τὴν σήμερον ὑπό τινων μὲν πρὸς τὸ origanum Maru, ὑπὸ ἄλλων δὲ ἧττον πιθανῶς πρὸς τὴν copparispinosa, ἢ πρὸς τὴν thymbra spicata. Τὸ στέλεχος αὐτοῦ ὁρίζεται ἀπὸ 1 1/2 ἕως 3 καὶ 4 ποδῶν. Κατὰ τὴν ἐπικρατοῦσαν γνώμην τῶν Ἐξηγητῶν, ὁ παρὰ τοῖς Συνοπτικοῖς **κάλαμος** (Μτθ. ΚΖ' 48 **περιθεὶς καλάμῳ)** εἶνε ὁ παρὰ τῷ ἱ. Εὐαγγ. Ἰωάννῃ ἐνταῦθα μνημονευόμενος **ὕσσωπος** ἢ μᾶλλον εἰπεῖν τὸ στέλεχος, ἢ καλάμη αὐτοῦ, τῆς λέξεως **κάλαμος,** ἣν μεταχειρίζονται οἱ Συνοπτικοὶ ἐχούσης γενικωτέραν σημασίαν, τοῦ δὲ Ἰωάννου ἀφ' ἑτέρου ὁρίζοντος τὸ πρᾶγμα ἀκριβέστερον. Κατ' ἄλλην γνώμην οἱ Συνοπτικοὶ παραλείπουσι τὸν ὕσσωπον, ὁ δὲ Εὐαγγ. Ἰωάννης τὸν κάλαμον, ἐφ' οὗ προσηρμόσθη ὁ ὕσσωπος, προσαγόμενος κατὰ τὴν γνώμην ταύτην ἅμα τῷ ὄξει ἢ ὀξίνῳ οἴνῳ εἰς τὸ στόμα τοῦ διψῶντος διὰ τὴν ἀναψυκτικὴν αὐτοῦ ἰδιότητα.

Στίχ. 30. Γευσάμενος τοῦ ὄξους, ὅπως μὴ παραλειφθῇ οὐδεὶς καὶ τῶν μικρῶν χαρακτήρων τῆς ἐν τῇ Π. Διαθήκῃ προδιαγραφείσης εἰκόνος Αὐτοῦ ὡς Μεσσίου, ὁ Ἰησοῦς ἐκφέρει ἤδη τὴν τέως ἐν νῷ (στ. 28) ἰδέαν τοῦ **τετέλεσται,** ἐνέχοντος—παρὰ τὰ ἐξωτερικῶς προσπίπτοντα—τὸν τόπον θριαμβευτικοῦ ἀλαλαγμοῦ συντελεσθέντος μεγάλου ἔργου. Τὶ **τετέλεσται** δὲν δηλοῦται, καταλειπομένου οὕτω εὐρέως χώρου, ὅπως περιληφθῇ ἐν αὐτῷ ὅ,τι ὑπὸ τοῦ Ἰησοῦ τῷ θελήματι τοῦ Οὐρανίου Πα-

τρὸς ἑκουσίως στοιχοῦντος καὶ τὴν προδιαγραφεῖσαν περὶ Αὐτοῦ ἐν τῇ Π. Διαθήκῃ εἰκόνα ἐφαρμόζοντος λόγῳ καὶ ἔργῳ διὰ τὴν σωτηρίαν τῶν ἀνθρώπων ἐπραγματώθη καὶ ἐτελειώθη. Ἡ φράσις τοῦ ἱ. Εὐαγγελιστοῦ **κλίνας τὴν κεφαλὴν** ἐμβάλλει μᾶλλον τὴν ἰδέαν τοῦ ὕπνου (πρβλ. Μρκ. Η' 20) ἢ τοῦ θανάτου. Ὁ ἱ. Χρυσ. παρατηρεῖ «Εἶδες ἀταράχως καὶ μετ' ἐξουσίας πάντα πράττοντα... οὐδὲ ἐπειδὴ ἐξέπνευσεν ἔκλινε τὴν κεφαλήν, ὅπερ ἐφ' ἡμῶν γίνεται· ἀλλ' ἐπειδὴ ἔκλινε τὴν κεφαλήν, τότε ἐξέπνευσε· δι' ὧν πάντων ἐδήλωσεν ὁ ἱ. Εὐαγγ., ὅτι τοῦ παντὸς κύριος Αὐτὸς ἦν». Τὴν καὶ ἐν τῷ ἰδίῳ θανάτῳ αὐτεξουσιότητα τοῦ Σωτῆρος, ἣν σαφέστερον διατυπώνει ὁ Θεοφ. γράφων «δι' ὧν πάντων δηλοῦται, ὅτι τοῦ θανάτου Αὐτὸς κύριος ἦν, καὶ πάντα κατ' ἐξουσίαν ἐποίει» ἐμβλέπουσιν ἐν τῇ ὑπὸ τοῦ ἱ. Εὐαγγελιστοῦ διαγραφομένῃ εἰκόνι τῆς τελευτῆς τοῦ Ἰησοῦ, καὶ δὴ ἐν τῇ φράσει **παρέδωκε τὸ πνεῦμα** καὶ πάντες σχεδὸν οἱ νεώτεροι Ἐξηγηταί. Καὶ αὐτὸς ὁ θάνατος τοῦ Ἰησοῦ λαμβάνει χώραν τῇ οἰκειοθελεῖ καὶ ἐλευθέρᾳ προσχωρήσει καὶ ἐν τούτῳ τῷ θελήματι τοῦ Οὐρανίου Πατρός. Οἴκοθεν καὶ αὐτοπροαιρέτως πρὸς τῇ ἀναγκαίᾳ καὶ φυσικῇ αἰτίᾳ διασπᾷ ὁ Ἰησοῦς τὸν μονονοὺ ἄρρηκτον δεσμόν, τὸν συνδέοντα σῶμα καὶ ψυχήν, καὶ παραδίδωσι ταύτην εἰς χεῖρας τοῦ Οὐρανίου Πατρός. Πῶς τοῦτο γίνεται εἶνε μυστήριον οἷον καὶ ἡ ἕνωσις ἐν Αὐτῷ τῶν δύο φύσεων θείας καὶ ἀνθρωπίνης, ἕνωσις ἄθικτος παραμείνασα καὶ μετὰ τὸν πρόσκαιρον χωρισμὸν τῆς ψυχῆς τοῦ Ἰησοῦ ἀπὸ τοῦ σώματος Αὐτοῦ. Ἀντὶ τοῦ **τετέλεσται,** οἱ Εὐαγγελισταὶ Ματθαῖος καὶ Μάρκος μνημονεύουσι μόνον **φωνῆς μεγάλης** τοῦ Ἰησοῦ, ἀντὶ δὲ τοῦ χαρακτηριστικοῦ **παρέδωκε τὸ πνεῦμα** σημειοῦνται **ἀφῆκε τὸ πνεῦμα** (Μτθ.) **καὶ ἐξέπνευσε** (Μρκ.). Ὁ Λουκᾶς μνημονεύσας **τῆς φωνῆς** παραθέτει και λέξεις, ἃς κατὰ τὴν ψαλμικὴν ρῆσιν Λ' 6 ἐξήνεγκεν ὁ Ἰησοῦς **Πάτερ εἰς χεῖράς σου παρατίθεμαι τὸ πνεῦμά μου,** μεθ' ὃ ἐπιφέρει κατὰ τὸν Μάρκον **καὶ τοῦτο εἰπὼν ἐξέπνευσεν.**

Στίχ. 31. Ὁ λόγος ἐπανέρχεται **(οὖν)** εἰς τοὺς Ἰουδαίους, τὰς Ἰουδαϊκὰς τ. ἔ. ἀρχάς, τὸ Μ. δηλ. Συνέδριον, ὅπερ, κορέσαν τὸ αἱμοδιψὲς κατὰ τοῦ Σωτῆρος πάθος, στρέφει καὶ αὖθις (πρβ. ΙΗ' 28) τὴν προσοχὴν εἰς τὴν τήρησιν τῶν ἐξωτερικῶν τύπων. Τοῦ ἐνταῦθα γεγονότος μνημονεύει μόνος ὁ ἱ. Εὐαγγελ. Ἰωάννης. Ἐν ἀντιθέσει πρὸς τὸ Ρωμαϊκὸν ἔθος νὰ καταλείπωνται τὰ σώματα τῶν σταυρουμένων ἐπὶ τοῦ σταυροῦ μέχρι διαλύσεως, ὁ Μωσαϊκὸς νόμος (Δευτ. ΚΑ' 22 κ. ἑξ.) ἀπῄτει, ὅπως οἱ ἀπαγχονιζόμενοι ἐγκληματίαι θάπτωνται πρὸ τῆς νυκτός, ἵνα ἀποτραπῇ ὁ μολυσμὸς τῆς Ἁγ. Γῆς ἀπὸ τῶν ἐπικαταράτων τούτων. Ἀλλ' ὁ πρὸς ἄρσιν ἐκ τοῦ σταυροῦ προσαγόμενος ὑπὸ τοῦ ἱ. Εὐαγγελ. λόγος,

δι' ὃν ἀντιπρόσωποι τοῦ Μ. Συνεδρίου ᾐτήσαντο ἀπὸ τοῦ Πιλάτου τὴν ἄρσιν ἀπὸ τοῦ σταυροῦ (κατ' ἀκολουθίαν δὲ καὶ τὴν ταφὴν τοῦ Ἰησοῦ καὶ τῶν συσταυρωθέντων Αὐτῷ λῃστῶν), παρίσταται ἡ ἁγιότης τῆς διὰ τῆς δύσεως τοῦ ἡλίου ἀρχομένης νέας ἡμέρας, οὔσης κατὰ συγκυρίαν οὐ μόνον Σαββάτου, ἀλλὰ δὶς τοιούτου, ἅτε συμπιπτούσης τῆς 1ης ἡμέρας τοῦ Πάσχα (15ης Νισὰν), φερούσης (ὃν τρόπον καὶ ἡ 7η τῆς ἑορτῆς ἡμέρα, Λευϊτ. ΚΓ' 7 κ. ἑξ.) τὸν χαρακτῆρα Σαββάτου. Οὕτω μᾶλλον δέον νὰ ἐξηγηθῇ ἡ διὰ τοῦ προσδιορισμοῦ **μεγάλη ἡ ἡμέρα,** ἀναδεικνυμένη ἁγιότης τῆς ἅμα τῇ λήξει τῆς ἡμέρας τῆς σταυρώσεως τοῦ Ἰησοῦ ἀρχομένης ἡμέρας τοῦ Σαββάτου, οὐχὶ δὲ ἐν τῇ σημασίᾳ τοῦ ὅτι συνέπιπτεν αὕτη (ἡ ἅμα τῇ ἑσπέρᾳ ἀρχομένη ἡμέρα τοῦ Σαββάτου) ἐν τῷ Πάσχᾳ (ἐν μιᾷ τῶν ἡμερῶν αὐτοῦ), ὃν τρόπον ἑρμηνεύουσιν οἱ παραδεχόμενοι ὅτι ὁ Ἰησοῦς ἐσταυρώθη τῇ 15ῃ Νισάν. Πρβλ. ΙΗ' 28. Ἡ κάταξις διὰ κορύνης ἢ σιδηρᾶς ράβδου τῶν σκελῶν (σκελοκοπία, crurifragium) ἦτο σκληροτάτη ποινὴ ἐφαρμοζομένη καὶ καθ' αὐτὴν ἐπὶ δούλων (ἢ μὴ τοιούτων ὑπὸ ἀνευθύνων ἀρχόντων), παρ' Ἰουδαίοις δὲ πιθανῶς ἐπὶ τῶν σταυρουμένων καθόλου. Μὴ συνεπαγομένη ἄμεσον θάνατον ἦρε πᾶσαν ἐλπίδα ἀναβιώσεως, ἅτε προκαλοῦσα ταχέως γάγγραιναν. Ἡ ἐφαρμογὴ αὐτῆς ἐπὶ τοῦ Χριστοῦ καὶ τῶν συσταυρωθέντων Αὐτῷ ἀφεώρα εἰς τὴν ἐπίσπευσιν τοῦ θανάτου. Ὁ ἱ. Χρυσ., ἀκολουθῶν τῇ γραφῇ ἀρχαιοτέρων κωδίκων, καθ' ἣν τὸ **ἐπεὶ παρασκευὴ ἦν** προηγεῖται τοῦ **ἵνα μὴ μείνῃ** κλπ. σημειοῦται· «Οἱ Ἰουδαῖοι πάλιν, οἱ τὴν κάμηλον καταπίνοντες καὶ τὸν κώνωπα δυϊλίζοντες, τηλικοῦτον ἐργασάμενοι τόλμημα περὶ τῆς ἡμέρας ἀκριβολογοῦνται». Καθ' ὃν δὲ χρόνον προκειμένου περὶ τῆς σκελοκοπίας ὁ Θεοδ. νομίζει, ὅτι ἀφεώρα «ἵνα καὶ ἐπιζήσαντες ἄχρηστοι ὦσιν, λῃσταὶ γὰρ ἦσαν», ὁ Ζιγ. ὀρθῶς παρατηρεῖ· «Ἠτήσαντο, ἵνα θλασθῶσιν αὐτῶν τὰ σκέλη πρὸς τὸ θᾶττον ἀποθανεῖν».

Στίχ. 32-34. Ὁ Πιλᾶτος ὅπως μὴ ἴσως ἀποκρούσῃ τὸ δεύτερον (στ. 22) τὴν αἴτησιν τῶν Ἰουδαϊκῶν ἀρχῶν παρὰ τὸ παρὰ Ρωμαίοις κρατοῦν διατάσσει τὴν ἐφαρμογὴν τῆς σκελοκοπίας καὶ τὴν ἄρσιν τῶν σωμάτων ἐκ τοῦ σταυροῦ. Ἂν ἡ διαταγὴ αὕτη διεβιβάσθη εἰς τοὺς φυλάσσοντας στρατιώτας (Μτθ. ΚΖ' 54 κλπ.) ἢ ἀπεστάλησαν πρὸς τοῦτο ἄλλοι ἐφωδιασμένοι καὶ διὰ τῶν καταλλήλων ὀργάνων δὲν δηλοῦται, ὅθεν καὶ οἱ Ἐξηγηταὶ διχάζονται τὰς γνώμας. Ἐν τῇ πρώτῃ περιπτώσει τὸ **ἦλθον** θὰ ἐξηγηθῇ ἐν τῇ σημασίᾳ τοῦ προσῆλθον πρὸς τοὺς σταυροὺς ἀπὸ τοῦ τόπου τῆς φυλακῆς αὐτῶν. Τὸ **οὖν** δὲ **(οἱ οὖν στρατιῶται)** δηλοῖ, ὅτι προέβησαν οὗτοι εἰς ὅ,τι προέβησαν κατ' ἀκολουθίαν τῆς αἰτήσεως τῶν Ἰουδαίων καὶ τῆς δοθείσης αὐτοῖς διαταγῆς. Προσῆλθον. δ' οὗτοι πρῶτον εἰς τοὺς ἑκατέρωθεν τοῦ Ἰησοῦ ἐσταυρωμέ-

νους ληστὰς πιθανῶς διότι προσήγγιζον ἀνὰ δύο ἑκατέρωθεν, καίτοι ὁ τρόπος τοῦ λέγειν τοῦ ἱ. Εὐαγγελιστοῦ δύναται νὰ ἐξηγηθῇ καὶ ἐκ τῆς ἀντιθέσεως μεταξὺ τοῦ εἰς τοὺς ληστὰς ἀφ' ἑνὸς καὶ εἰς τὸν Ἰησοῦν ἀφ' ἑτέρου γενομένου. Κατάξαντες τὰ σκέλη τῶν δύο ζώντων ἔτι ἐπὶ τοῦ σταυροῦ ληστῶν νομίζουσιν ὅλως περιττόν, ὅπως πράξωσι τὸ αὐτὸ εἰς τὸν Χριστόν, ἅτε τεθνεῶτα. Εἷς δ' ὅμως αὐτῶν, πάντως οὐχὶ κακούργως [1]) (ὡς δῆλον ἐκ τῆς παραλείψεως τῆς σκελοκοπίας καὶ ἐκ τοῦ πρότερον προσενεχθέντος τῷ Ἰησοῦ ὑπὸ ἑνὸς αὐτῶν ὄξους), οὐδ' ὅπως διαπιστώσῃ τὸν θάνατον, ἀλλ' ὅπως ἐξαφανίσῃ καὶ εἴ τι ἔτι τυχὸν ἴχνος ζωῆς ὑπελείπετο ἐν Αὐτῷ, πλήττει τὸν Ἰησοῦν διὰ τῆς λόγχης κατὰ τὴν ἀριστερὰν πιθανώτερον πλευράν, ὡς δύναται νὰ εἰκάσῃ τις ἔκ τε τῆς πρὸ τοῦ σταυροῦ θέσεως τοῦ στρατιώτου καὶ ἐκ τοῦ ἐκρεύσαντος ὑγροῦ. Ἀπὸ τῆς διανοιγείσης πληγῆς, κατὰ τὴν διαβεβαίωσιν τοῦ ἱ. Εὐαγγελιστοῦ, ἐξέρρευσεν αὐτοστιγμεὶ αἷμα καὶ ὕδωρ, ὁμοῦ ἢ διαδοχικῶς ἄδηλον. Ὅτι ἡ κατενεχθεῖσα ὑπὸ τοῦ στρατιώτου κατὰ τοῦ Ἰησοῦ πληγὴ ἦτο ἱκανή, ὅπως ἐπιτύχῃ τοῦ σκοποῦ αὐτῆς, ἂν πράγματι διέσωζεν ἔτι ὁ Ἰησοῦς ἴχνος ζωῆς, δῆλον ἐκ τοῦ ὅπλου, ἐκ τῆς σημασίας τοῦ ῥήματος **νύσσειν,** ἐν χρήσει τὸ πάλαι ἐπὶ καιρίων μᾶλλον ἢ ἐπιπολαίων πληγῶν, ἐκ τῆς πιθανῆς χώρας (τῆς καρδιακῆς) ἐν ᾗ ἡ πληγὴ καὶ ἐκ τοῦ μεγέθους ἔτι αὐτῆς (δήλου ἐκ τοῦ ἐκρεύσαντος ὑγροῦ καὶ τῆς οὐλῆς Κ′ 27). **Καὶ εὐθέως ἐξῆλθεν αἷμα καὶ ὕδωρ.** Οὐδενὸς συνήθως ὑγροῦ ἐκρέοντος ἀπὸ κατενεχθείσης εἰς νεκρὸν σῶμα πληγῆς ἡ παρατήρησις τοῦ ἱ. Εὐαγγελιστοῦ, ἐν σχέσει πρὸς τὴν πληγὴν τοῦ Ἰησοῦ, τὴν ἀπὸ τῆς λόγχης τοῦ στρατιώτου, ἐμποιεῖ, ὡς εἰκός, οὐ τὴν τυχαίαν ἐντύπωσιν, παρέσχε δὲ ἀνέκαθεν πράγματα τοῖς Ἐξηγηταῖς. Καθ' ὃν δὲ χρόνον οἱ ἀρχαῖοι Ἐξηγηταὶ προϋποθέτουσι τὸ γεγονὸς ὡς ὑπερφυσικὸν καὶ ἑρμηνεύουσιν αὐτὸ συμβολικῶς καὶ ἀλληγορικῶς, τῇ ἐκδοχῇ δὲ ταύτῃ ἕπονται καὶ τῶν νεωτέρων ἱκανοί, οὐκ ὀλίγοι νεώτεροι Ἐξηγηταὶ ἐπίκουρον λαμβάνοντες καὶ τὴν ἐπιστήμην τοῦ Ἀσκληπιοῦ, πειρῶνται νὰ ἐξηγήσωσι τὸ φαινόμενον φυσικῶς, οἱ μὲν αὐτῶν ἀποδίδοντες αὐτῷ καὶ συμβολικήν τινα σημασίαν, οἱ δὲ καὶ ἀρνούμενοι πᾶσαν τοιαύτην. Ὁ ἱερὸς Χρυσ. περὶ τούτου γράφει· «Μυστήριον ἀπόρρητον ἐτελεῖτο. **Ἐξῆλθον γὰρ ὕδωρ καὶ αἷμα.** Οὐχ ἁπλῶς δέ, οὐδὲ ὡς ἔτυχε αὗται ἐξῆλθον αἱ πηγαί, ἀλλ' ἐπειδὴ ἐξ ἀμφοτέρων τούτων ἡ Ἐκκλησία συνέστηκε. Καὶ ἴσασιν οἱ μυσταγωγούμενοι, δι' ὕδατος μὲν ἀναγεννώμενοι, δι' αἵματος δὲ καὶ σαρκὸς τρεφόμενοι». Ὁμ. ὁ Θεοφ. ἐπισυνάπτων· «Σκόπει δέ μοι

---

[1]) Ὁ ἱ. Χρυσ. ἔχει τὴν ἀντίθετον γνώμην. «Καὶ νεκρὸν τὸ σῶμα λοιπὸν ἐνύβριζον. Ὢ τῆς μιαρᾶς προαιρέσεως καὶ ἐναγοῦς». Ὁμ. Θεοφ. καὶ Ζιγ.

πῶς διὰ τῆς τραυματισθείσης πλευρᾶς τὸ τῆς πλευρᾶς, ἤτοι τὸ τῆς Εὔας τραῦμα ἐκθεραπεύεται. Ἐκεῖ Ἀδὰμ κοιμηθεὶς ἀφηρέθη τὴν πλευράν, κἀνταῦθα ὁ Κύριος ἀφυπνώσας τὴν πλευρὰν τῷ στρατιώτῃ δίδωσιν. Ἡ ρομφαία δὲ τοῦ στρατιώτου εἰς τύπον ἐστὶ τῆς στρεφομένης ρομφαίας καὶ κωλυούσης ἡμᾶς ἐκ τοῦ παραδείσου... ὁ Κύριος... ὑποτίθησιν ἐν τύπῳ τὴν πλευρὰν τῇ τοῦ στρατιώτου ρομφαίᾳ, ἵνα δειχθῇ ἡμῖν, ὅτι ὥσπερ ἡ τοῦ στρατιώτου προσερεισθεῖσα τῇ πλευρᾷ ἔστη, οὕτω καὶ ἡ φλογίνη στήσεται.... Αἰσχυνέσθωσαν Ἀρμένιοι, οἱ μὴ παρακιρνῶντες ὕδωρ τῷ οἴνῳ ἐν τοῖς μυστηρίοις. Οὐ γὰρ πιστεύουσιν ὥς ἔοικεν, ὅτι καὶ ὕδωρ ἐξηνέχθη τῆς πλευρᾶς, τὸ παραδοξότερον, ἀλλὰ μόνον αἷμα, κἀντεῦθεν καθαιροῦσι τὸ πλεῖον τοῦ θαύματος. Τὸ μὲν οὖν αἷμα σύμβολον τοῦ εἶναι ἄνθρωπον τὸν σταυρωθέντα, τὸ δὲ ὑπὲρ ἄνθρωπον τοῦ εἶναι Θεόν». Ὁ Ζιγ. «Ὑπερφυὲς τὸ πρᾶγμα καὶ τρανῶς διδάσκον, ὅτι ὑπὲρ ἄνθρωπον ὁ νυγείς. Ἐκ νεκροῦ γὰρ ἀνθρώπου κἂν μυριάκις νύξῃ τις οὐκ ἐξελεύσεται αἷμα. Νύττεται μὲν οὖν λόγχῃ τὴν πλευρὰν ὁ Σωτὴρ διὰ τὴν νυγεῖσαν τῇ ἁμαρτίᾳ πλευρὰν τοῦ Ἀδάμ, ἤγουν τὴν Εὔαν, τῇ πληγῇ τῆς πλευρᾶς τὴν πληγὴν τῆς πλευρᾶς ἰώμενος. Βλύζει δὲ αἷμα καὶ ὕδωρ, δύο βαπτίσματα καινουργῶν, τὸ δι᾿ αἵματος μαρτυρίου καὶ τὸ δι᾿ ὕδατος, ἀναγεννήσεως, καὶ τῇ ροῇ τούτων τὴν ροὴν τῆς ἁμαρτίας κατακλύζει». Μεθ᾿ ὃ ὁ γράφων καὶ ἑτέρως ἐπισυνάπτει τὴν ἑρμηνείαν τοῦ ἱ. Χρυσ. Ἐκ τῶν τὸ ὑπερφυὲς τοῦ πράγματος ἀποδεχομένων νεωτέρων Ἐξηγ. συμβολικὴν ἅμα αὐτῷ ἀποδιδόντων σημ. οἱ μὲν αὐτῶν στοιχοῦσι ταύτῃ ἢ ἐκείνῃ τῶν παρατεθεισῶν ἀρχαίων ἑρμηνειῶν, οἱ δὲ καὶ νέας ἰδίας προτείνουσι, καθ᾿ ἃς ἐπὶ παραδείγματι τὸ αἷμα συμβολίζει τὴν ἐξιλέωσιν, τὸ ὕδωρ τὴν κάθαρσιν, τὴν νέαν πνευματικὴν ζωήν, ὧν φορεὺς καὶ πάροχος ὁ Χριστός, ἢ κατ᾿ ἄλλους τὸ Πνεῦμα τὸ Ἅγιον κλπ. Ἐκ τῶν πειρωμένων νὰ ἐξηγήσωσι φυσικῶς τὴν ἐκροὴν τοῦ αἵματος καὶ ὕδατος ἐκ τῆς νυγείσης πλευρᾶς τοῦ Σωτῆρος, οἱ μὲν αὐτῶν παρὰ τὸν στ. 30 καὶ 33 διατείνονται, ὅτι ὁ Ἰησοῦς οὔπω εἶχεν ἀποθάνη καὶ ὅτι ἄρα τὸ μὲν ὑδαρὲς ὑγρὸν ἐξέρρευσεν ἀπὸ τοῦ περικαρδίου, τὸ δὲ αἷμα ἀπὸ τῆς καρδίας, οἱ δέ, ὅτι ἑκάτερον τῶν ὑγρῶν ἦτο συστατικὸν (ὀρρὸς καὶ ἰννικὴ) τοῦ ἐν διαλύσει αἵματος, ἄλλοι, ὅτι ἀπὸ τῆς ἐντάσεως τῶν μυῶν εἶχον σχηματισθῇ extravasate καὶ sugillationes, ἐντεῦθεν δὲ τὸ ὕδωρ κλπ. Εἰς τὰς ἀποπείρας ταύτας δύναται ἴσως νὰ ὑπαχθῇ, καίπερ ὑπερφυσικὴν ὑποδεικνύουσα ὁδὸν καὶ ἔξω τοῦ φυσικοῦ ἄγουσα καὶ ἡ ὑπόθεσις ἐκείνων, καθ᾿ οὓς τὸ αἷμα καὶ ὕδωρ, ἥκιστα παντὸς σημεῖον τῆς ἀποσυνθέσεως τοῦ σώματος τοῦ Ἰησοῦ ὄντα, ἐμαρτύρουν τοὐναντίον τὴν ἀρξαμένην ἀπὸ τοῦ θανάτου αὐτοῦ μεταβατικὴν κατάστασιν, τὴν κατάστασιν τὴν ἄγουσαν εἰς τὸ δεδοξασμένον σῶμα τοῦ Ἰησοῦ. Ὅτι παρὰ

τὸ ἄηθες αὐτοῦ ἐν τῷ ἐν λόγῳ φαινομένῳ ὑπόκειται φυσικὴ βάσις — ὁσῳδήποτε καὶ ἂν ἡ ἀκρίβωσις τῶν λεπτομερειῶν προσκρούει ὡς ἐκ τῆς φύσεως τοῦ πράγματος εἰς δυσχερείας— φαίνεται μὴ ὑποκείμενον εἰς ἀμφιβολίαν. Ὅτι δ᾿ ὅμως ἀκριβῶς ἐν τῷ ἀήθει αὐτοῦ καὶ ἐν τῇ ἀναγραφῇ αὐτοῦ ὑπὸ τοῦ ἱ. Εὐαγγελιστοῦ αὐτός τε οὗτος φαίνεται ἐνιδὼν καὶ ἡμεῖς—κατά τε τὴν τῶν ἀρχαίων καὶ πολλῶν νεωτέρων γνώμην - δέον νὰ ἐνίδωμεν καὶ πλέον τι τοῦ φυσικοῦ, ἐν πάσῃ δὲ περιπτώσει συμβολικὴν σημασίαν καὶ δύναμιν παρίσταται οὐχ ἧττον ἀναγκαῖον. Ἀπὸ τῆς ἀπόψεως δὲ ταύτης ἡ ἐπακολουθοῦσα (στ. 35) ἐπίσημος διαβεβαίωσις τοῦ Ἰωάννου περὶ τῆς ἀληθείας τῆς ἐξ αὐτοψίας μαρτυρίας αὐτοῦ δίκαιον φαίνεται νὰ μὴ περιορισθῇ εἰς τὰ γεγονότα τῆς σκελοκοπίας καὶ τῆς νύξεως τῆς πλευρᾶς, ἀλλὰ νὰ περιλάβῃ καὶ τὴν ἐξ αὐτῆς ἐκροὴν τοῦ ἐν λόγῳ αἵματος καὶ ὕδατος. Προκειμένου δὲ περὶ τῆς συμβολικῆς σημασίας, ἥτις ἀπεδόθη ὑπὸ τοῦ Ἰωάννου καὶ δέον νὰ ἀποδοθῇ εἰς αὐτὰ ὑφ᾿ ἡμῶν, αὕτη ἐν γενικαῖς τοὐλάχιστον γραμμαῖς πρόκειται ἱκανῶς σαφὴς ἐκ τοιούτων χωρίων τοῦ ἱ. Εὐαγγελιστοῦ οἷα τὰ ΣΤ′ 53-56. ΙΒ′ 24 καὶ Α′ Ἰω. Α′ 7 ἐν ἀναφορᾷ εἰς τὴν σημασίαν τοῦ αἵματος, καὶ Γ′ 5. Δ′ 14. Η′ 38 ἐν ἀναφορᾷ εἰς τὴν σημασίαν τοῦ ὕδατος. Ὑπαινίσσονται ἄλλαις λέξεσι τὰ σύμβολα ταῦια τὸν ἱλαστικὸν χαρακτῆρα τῆς θυσίας τοῦ Χριστοῦ, τὴν κάθαρσιν καὶ τὸν ἁγιασμὸν τῶν εἰς τὸν Σωτῆρα πιστευόντων καὶ τὴν διὰ τῆς αὐτῆς πίστεως ἀντλουμένην ὑπ᾿ αὐτῶν παρ᾿ Αὐτοῦ νέαν πνευματικὴν καὶ ἠθικὴν ζωήν, ἀκατάληπτον καὶ αἰώνιον.

[Ἕπεται συνέχεια]

Η ΘΡΗΣΚΕΥΤΙΚΗ ΚΑΙ Η ΗΘΙΚΗ ΑΛΗΘΕΙΑ

Β′ Η ΗΘΙΚΗ ΑΛΗΘΕΙΑ

[Συνέχεια ἐκ τῆς σελίδος **524** τοῦ Δ′ τόμου]

Καθ᾿ ὁμοιότητα τῆς ἀμφιθαλοῦς αὐτῆς ἀδελφῆς, τῆς θρησκευτικῆς ἀληθείας, ἐκλαμβάνεται κοινῶς καὶ ἡ **ἠθικὴ ἀλήθεια** ὡς ἀποτελουμένη ἀπὸ δογμάτων τινῶν καὶ διδαγμάτων πρακτικῶν, ἐξ ἐντολῶν τινων ὡς προστάξεων ἢ ἀπαγορεύσεων, αἵτινες εἴτε ἀπὸ τοῦ ἀνθρωπίνου λόγου καὶ τῆς

ἀνθρωπίνης συνειδήσεως ὑπαγορευόμεναι, εἴτε προερχόμεναι ἀπὸ ἀρχῆς τινος καὶ αὐθεντίας χαρακτῆρος ἀνωτέρου καὶ ἱερωτέρου ἢ κατὰ ἁπλοῦν ἄνθρωπον, τιμῶνται καὶ προβάλλονται ὡς τόσα ἀξιώματα βέβαια καὶ κανόνες ἀσφαλεῖς τοῦ τῶν ἀνθρώπων βίου πρὸς γνῶσιν μὲν τῶν ἑκάστοτε πρακτέων καὶ φευκτέων, πρὸς ρύθμισιν δὲ τῶν βουλήσεων αὐτῶν καὶ πράξεων ἐπὶ τὸ κρεῖττον καὶ λυσιτελέστερον, ἰδίᾳ τε καὶ κοινῇ. Εἶναι βεβαίως ὄχι ἐπουσιῶδες τῆς ἠθικῆς ἀληθείας στοιχεῖον καὶ τοῦτο, ἡ γνῶσις τῶν ἀξιωμάτων καὶ κανόνων τοῦ πρακτικοῦ βίου καὶ ἡ κατ' αὐτοὺς ρύθμισις αὐτοῦ. Οὐχ' ἧττον ὅμως οὐσιῶδες στοιχεῖον τῆς ἠθικῆς ἀληθείας εἶναι καὶ τοῦτο, ἡ ὀρθὴ ἐκδοχὴ καὶ ἀκριβὴς ἀντίληψις τῆς πραγματικῆς φύσεως καὶ τῆς ἀντικειμενικῆς ἀξίας αὐτῶν τῶν μέτρων καὶ ὑποδειγμάτων τοῦ βίου, αὐτῶν τῶν πρὸς ρύθμισιν αὐτοῦ προβαλλομένων κανόνων καὶ ἀξιωμάτων, τοῦτο δὲ ἡ ἀσφάλεια τῶν πηγῶν, ἀφ' ὧν πηγάζουσιν. Κατ' ἀμφότερα δὲν ὑπάρχει οὐσιώδης διαφορὰ μεταξὺ τῆς θρησκευτικῆς καὶ τῆς ἠθικῆς ἀληθείας. Ὅπως τῆς θρησκευτικῆς, οὕτω καὶ τῆς ἠθικῆς ἀληθείας ὁ πρωτόγονος πυρὴν ἀμέσως καὶ πρώτως ζητητέος ἐν ἡμῖν αὐτοῖς, ἐν αὐτῷ τῷ ψυχικῷ καὶ πνευματικῷ ἡμῶν βίῳ, καὶ μάλιστα ἐν ἐκείνῳ τῷ στοιχείῳ αὐτοῦ, ὅπερ ὡς **καρδία** ἢ **συναισθητικὸν** ἢ **θυμικὸν** καὶ ὡς **ὀρεκτικὸν** ἢ **βουλητικὸν** διαστέλλεται τοῦ λεγομένου **γνωστικοῦ** καὶ **διανοητικοῦ.**

Καὶ τῇ ἠθικῇ δηλονότι ἀληθείᾳ ὡς ἀρχέγονος πυρὴν ὑπόκειται οὐχὶ ἁπλῆ τις ἔννοια ἢ σκέψις ἢ λογισμὸς τῆς διανοίας ψυχρός, ἀλλὰ συναίσθημά τι ζωηρόν, συναίσθησίς τις ἀόριστος τῶν ἀναγκαιούντων τῇ πνευματικῇ ζωῇ, ὁρμή τις ἔμφυτος καὶ τάσις αὐτόματος πρὸς τὰ κατὰ φύσιν καὶ ἐξ οἰκείας φύσεως ἀρέσκοντα καὶ ἐπαινούμενα, πρὸς τὰ **καλὰ** καὶ **δίκαια** ὡς πρὸς οἰκείαν τροφὴν καὶ ἀνάγκην τοῦ πνεύματος, τοιαύτη τις ὁρμὴ καὶ τάσις, ἥτις καθ' ὁμοιότητα τῶν ἄλλων ἡμῶν ὁρμῶν καὶ κλίσεων ἐν τῇ πρώτῃ ἰδίως ἡλικίᾳ ὅλως ἀδιδάκτως ἐκδηλουμένη, μάλιστα μὲν στέργει ἢ ἀποστέργει ὡς ἀπὸ τοῦ αὐτομάτου τὰ συνᾴδοντα ἢ ἀπᾴδοντα τῷ ἠθικῷ βίῳ, ἔπειτα δὲ καὶ θυμοσόφως μαντεύεται καὶ ἐκφαίνει τὰς προσηκούσας ἐνεργείας, καθ' ὃν ἀκριβῶς τρόπον παρὰ τοῖς κατωτέροις πλάσμασι λειτουργοῦσιν αἱ κατώτεραι αὐτῶν ὁρμαί. Τοῦτο δὲ ἐξαίρων ἔγραφε καὶ ὁ Μ. Βασίλειος· «οὐ τοίνυν ἡμῖν πρὸς ἀναλογίαν αὔταρκες τὸ μὴ γράμμασι διδαχθῆναι τὰ συμφέροντα, **τῷ ἀδιδάκτῳ τῆς φύσεως νόμῳ τὴν τοῦ λυσιτελοῦντος αἵρεσιν δεξαμένοις.** Οἶδας τί ποιήσεις τῷ πλησίον καλόν; ὃ σεαυτῷ βούλει παρ' ἑτέρου γενέσθαι. Οἶδας ὅ,τι ποτέ ἐστι κακόν; ὃ οὐκ ἂν αὐτὸς παθεῖν ἕλοιο παρ' ἑτέρου. Οὐδεμία ριζοτομικὴ τέχνη οὐδὲ ἐμπειρία βοτανικὴ τῶν ὠφελίμων τοῖς ἀλόγοις τὴν διδασκαλίαν ἐξεῦρεν, ἀλλὰ φυσικῶς ἕκαστον τῶν

ζῴων τῆς οἰκείας ἐστὶ σωτηρίας ποριστικὸν καὶ ἄρρητόν τινα κέκτηται τὴν πρὸς τὸ κατὰ φύσιν οἰκείωσιν. Εἰσὶ δὲ καὶ παρ' ἡμῖν αἱ ἀρεταὶ κατὰ φύσιν, πρὸς ἃς ἡ οἰκείωσις τῆς ψυχῆς οὐκ ἐκ διδασκαλίας ἀνθρώπων, ἀλλ' ἐξ αὐτῆς τῆς φύσεως ἐνυπάρχει. Ὡς γὰρ οὐδεὶς ἡμᾶς λόγον διδάσκει τὴν νόσον μισεῖν, ἀλλ' αὐτόματον ἔχομεν τὴν πρὸς τὰ λυποῦντα διαβολήν· οὕτω καὶ τῇ ψυχῇ ἔστι τις ἀδίδακτος ἔκκλισις τοῦ κακοῦ. Κακὸν πᾶν ἀρρωστία ψυχῆς, ἡ δὲ ἀρετὴ λόγον ὑγείας ἐπέχει. . . . . . Ὅθεν ὀρεκτικὴ τοῦ οἰκείου καὶ κατὰ φύσιν αὐτῇ ἀδιδάκτως ἐστὶν ἡ ψυχή. Διό ἐπαινετὴ πᾶσιν ἡ σωφροσύνη καὶ ἀποδεκτὴ ἡ δικαιοσύνη καὶ θαυμαστὴ ἡ ἀνδρεία καὶ ἡ φρόνησις περισπούδαστος. Οἰκειότερόν ἐστι τῇ ψυχῇ μᾶλλον ἢ τῷ σώματι ἡ ὑγεία. Ταῦτα ἀπόδειξιν ἔχει τοῦ ἀδιδάκτους εἶναι τὰς φύσεις ἁπάντων καὶ μηδὲν εἶναι ἄτακτον καὶ ἀόριστον ἐν τοῖς οὖσιν, ἀλλὰ πάντα ἴχνη φέρειν τῆς τοῦ ποιήσαντος σοφίας» [Ὁμιλ. θ' εἰς Ἑξαημ].

Καὶ ὑποχωρεῖ μὲν κατὰ μικρὸν τῇ προϊούσῃ ἡλικίᾳ καὶ ἀναπτύξει τὸ αὐτόματον καὶ ὑποσυνείδητον τῆς ἐνεργείας, ἡ δὲ ὡριμάζουσα διάνοια φαίνεται ἀντικαθιστῶσα τὴν ἄπλαστον ὁρμήν, πλὴν οὐ μόνον ἡ ὁρμὴ αὐτὴ δὲν ἐκλείπει ὁλοσχερῶς, ἀλλὰ καὶ τὸ αὐτόματον τῆς ἐνεργείας αὐτῆς ἀναφαίνεται πολλάκις καὶ ἐν τῇ μετέπειτα ἡλικίᾳ, καὶ δὴ καὶ παρὰ τὴν προηγουμένην τυχὸν ἀντίθετον ἕξιν καὶ διάθεσιν. Δὲν λείπουσι βεβαίως οὐδὲ ἐνταῦθα **ἀφορμαὶ** πρὸς διέγερσιν τῆς ὁρμῆς, πρὸς εὐσυνείδητον δὲ ἐκδήλωσιν καὶ ἐνέργειαν τῆς ἠθικῆς ὁρμῆς συντελοῦσιν ἀνάλογοι ἠθικαὶ ἀφορμαί, καὶ δὴ **βουλήσεως** καὶ **πράξεως,** εἴτε ἴδιαι εἴτε ξέναι. Καὶ αἱ μὲν ἴδιαι βουλήσεις ἢ πράξεις, καθ' ἣν ἔχουσι συμφωνίαν ἢ ἐναντιότητα πρὸς ὅσα καὶ ἀδιδάκτως, καὶ μόναις ταῖς εἰσηγήσεσι τῆς ἀπλάστου ἠθικῆς ὁρμῆς ἀκολουθοῦντες, προσιέμεθα ὡς καλὰ καὶ ἀγαθὰ καὶ δίκαια, καὶ ἀποτρεπόμεθα ὡς κακά, φαῦλα καὶ ἄδικα, προσδίδουσι τῇ ἠθικῇ ὁρμῇ τ. ἔ. ἐκεῖνον τὸν τόπον ἢ τὴν μορφὴν τῆς ἐνεργείας καὶ ἐκδηλώσεως, ἣν χαρακτηρίζομεν ὡς **συνείδησιν,** ὡς συναίσθησιν μὲν χαρᾶς καὶ γαλήνης ἐσωτερικῆς ἢ τοὐναντίον λύπης καὶ τύψεως ἐπὶ τοῖς ἤδη πεπραγμένοις, ὡς παρόρμησιν δὲ καὶ παρότρυνσιν εἰς τὰ μελετώμενα. Αἱ δὲ ξέναι βουλήσεις καὶ πράξεις, καθ' ὁμοίαν συμφωνίαν ἢ ἐναντιότητα ἐπιδρῶσαι ἀναλόγως ἐκ τῆς αὐτῆς ἠθικῆς ὁρμῆς, προσδίδουσιν αὐτῇ ἕτερον τύπον ἐνεργείας, τὸν τύπον, ὃν χαρακτηρίζομεν ὡς **ἔμφυτον ἠθικὸν νόμον,** ἢ ἄλλως **ἄγραφον νόμον τῆς καρδίας,** ὥς τινα ἐν ταῖς καρδίαις τῶν ἀνθρώπων ἐγκεχαραγμένον κανόνα τοῦ βίου καὶ καθηγεμόνα τῶν καθηκόντων, ὡς τοιοῦτον νόμον, ὅστις διαγορεύων ἑκάστῳ τὰ αἱρετὰ καὶ τὰ φευκτὰ ἔν τε τοῖς φρονίμοις καὶ ταῖς πράξεσι, πρὸ πάσης μὲν ἀναπτύξεως ἐνεργεῖ οἱονεὶ ἀσυναισθήτως ἢ θεοσυνειδήτως, ἔπειτα δὲ ὁλονὲν εὐσυνειδητότερον καὶ εὐκρινέστερον, καὶ χρησι-

μεύει τοῦτο μὲν ὡς ζῶσα πηγὴ τῶν ἑκάστοτε ὑπὸ τῶν θετικῶν νόμων καὶ διατάξεων καθοριζομένων, τοῦτο δὲ ἔλεγχος καὶ κριτήριον τῆς ὀρθότητος αὐτῶν, ἐν δὲ τῇ ἀκεραιότητι αὐτοῦ εὑρισκόμενοι εἶναι ἰσοστάσιοι καὶ αὐτῷ τῷ θεοδότῳ μωσαϊκῷ νόμῳ κατὰ τὸν 'Απόστολον αὐτόν (Ρωμ. 2, 15. 9, 22—29).

Τῶν θεμελιωδῶν τούτων τύπων καὶ κανόνων εἰδικαὶ ἐκφάνσεις καὶ ἐκδηλώσεις εἶναι καὶ αἱ εὐγενεῖς ἐκεῖναι διαθέσεις καὶ πράξεις, ὅσαι ἐν τῷ κοινωνικῷ βίῳ τῶν ἀνθρώπων, ἐν τῇ συμβιώσει καὶ ἐπικοινωνίᾳ αὐτῶν ἀναφαινόμεναι, χαρακτηρίζονται ὡς **κοινωνικαί**, καὶ εἶναι ὡς τόσα ἐκβλαστήματα τοῦ αὐτοῦ πρωτογόνου πυρῆνος, τῆς αὐτῆς ἐμφύτου ἠθικῆς ὁρμῆς, τ. ἔ. ὡς τόσαι φύσει καὶ οἷον ἀπροβουλεύτως καὶ αὐτομάτως ἀσκούμεναι φυσικαὶ ἀρεταί, ὁμοίως ταῖς ἀσκουμέναις προβεβουλευμένως ἐπισπώμεναι μὲν τὸν ἔπαινον καὶ θαυμασμὸν παντὸς ἀπαθῶς καὶ ἀμερολήπτως κρίνοντος, ἀπὸ ἀμνημονεύτων δὲ χρόνων ἀπαντῶσαι ἐν πάσῃ ἡλικίᾳ καὶ βαθμίδι τῆς ἀναπτύξεως, καὶ παρ' αὐτοῖς ἔτι τοῖς βαρβάροις καὶ ἡμιαγρίοις λαοῖς, τινὲς μάλιστα καὶ παρ' αὐτοῖς τοῖς κατωτέροις πλάσμασι, καὶ χρησιμεύουσαι ὡς τρανὰ μαρτύρια τοῦ τε αὐτομάτου καὶ ἀπροβουλεύτου τῆς προελεύσεως αὐτῶν ἀπὸ τῆς ἀπλάστου φύσεως, καὶ ὡς πειστήρια τῆς συνεχῶς καὶ κλιμακηδὸν ἀνιούσης ἐκείνης προόδου τῶν εἰδῶν, καθ' ἣν τὰ κατώτερα, ὥς τινες πρόδρομοι καὶ προεξάγγελοι τῶν ἀνωτέρων, ἐκφαίνουσιν ἐν ἄλλαις τε καὶ ἐν τοῖς ἤθεσι αὐτῶν ἀμυδράς τινας ὁμοιότητας ἢ ἀναλογίας ἢ ἴχνη τῶν παρὰ τούτοις ἐμφανεστέραν τὴν ἀνάπτυξιν ἐχουσῶν ἰδιοτήτων. Οἰκειότης καὶ φιλία, φιλοφροσύνη καὶ εὐπροσηγορία, στοργὴ καὶ φιλοστοργία, δικαιογνωμία καὶ δικαιοφροσύνη, συμπάθεια καὶ φιλανθρωπία, εὐγνώμων διάθεσις πρὸς τοὺς εὐεργέτας, πιστότης καὶ ἀφοσίωσις πρὸς τοὺς ἀναθέντας ἑαυτοὺς καὶ τὰ ἑαυτῶν εἰς τὴν ἡμετέραν πίστιν καὶ φυλακήν, εἶναι αἱ κοινόταται τῶν ἐν λόγῳ κοινωνικῶν ἐκδηλώσεων τῆς ἀπλάστου ἠθικῆς ὁρμῆς.

Οἱ εἰθισμένοι καὶ ἐπιρρεπεῖς εἰς τὸ κρίνειν καὶ ἐνεργεῖν κατὰ ψυχροὺς ὑπολογισμοὺς τῆς διανοίας οὐδὲ ταύτας ἐξαιροῦσι τοῦ κανόνος, καὶ ἐκ πρώτης ὄψεως φαίνονται εὐλόγως πράττοντες οὕτω. 'Επειδὴ αἱ ἐν λόγῳ εὐγενεῖς διαθέσεις καὶ πράξεις πρὸς τοὺς ἄλλους ἐκδηλῶνται εἰς ὡρισμένας περιστάσεις καὶ ὑπὸ ὡρισμένας συνθήκας, ἐκ δὲ τῶν στοιχείων τούτων τῶν ἑκατέρωθεν διαθέσεων καὶ καταστάσεων ἐθιζόμεθα ἐκ παίδων, ὡς τὰ πολλὰ παρατηροῦντες αὐτὴν ἐν τῇ πραγματικότητι, διὰ τοῦτο νομίζεται κοινῶς ὡς λίαν φυσικὸν καὶ εὐεξήγητον νὰ ἔχωσι λ. χ. οἱ γονεῖς στοργὴν πρὸς τὰ ἴδια τέκνα ὡς **πρὸς σπλάγχνα αὐτῶν**, ἢ τὰ τέκνα νὰ ἀγαπῶσι τοὺς ἰδίους γονεῖς ἢ τὰς τροφοὺς αὐτῶν **ὡς ἀπολαύοντα πάσης προνοίας καὶ περιθάλψεως παρ' ἐκείνων**,

ἢ ὁ εὐγνωμονῶν νὰ διάκηται οὕτω πρὸς τὸν εὐεργέτην αὐτοῦ **ὡς εὐεργετηθεὶς καὶ ὠφελεθεὶς παρ' αὐτοῦ,** ἢ ὁ συμπαθῶν καὶ συμπονῶν τῷ ἀδικουμένῳ καὶ ὁπωσδήποτε πάσχοντι νὰ διατίθηται οὕτως, **ὑπολαμβάνων αὐτὸν ὡς ἀναξιοπαθοῦντα, ὡς δωρεὰν καὶ ἀναιτίως ὑπομένοντα ὅσα ὑπομένει,** ἢ ἀφοσιούμενος πρὸς τὸν ἀναθέντα ἑαυτὸν καὶ τὸ ἑαυτοῦ εἰς τὸν ἐκείνου πίστιν, νὰ δεικνύῃ τὴν ἀφωσίωσιν ταύτην **διὰ τὴν δειχθεῖσαν πρὸς αὐτὸν ἐμπιστοσύνην τοῦ ἄλλου, οἱονεὶ ἀνταποδιδοὺς πίστιν ἀντὶ πίστεως.** Θὰ ἦτο ὀρθὴ ἡ ἐξήγησις αὕτη, ἐάν, τὸ τῆς λογικῆς, ἐπρόκειτο περὶ **κρίσεώς τινος ἀναλυτικῆς,** ἐὰν δηλ. τὸ μὲν περιεῖχεν ἐν ἑαυτῷ τὸ δέ, ἐὰν ὑπῆρχέ τις λογικὴ ἀκολουθία καὶ ἀλληλουχία μεταξὺ τῶν ἑκατέρωθεν διαθέσεων καὶ καταστάσεων, ἢ ἐὰν οἴκοθεν ἐννοεῖτο, ὅτι αἱ μὲν συνεπάγονται ἀφεύκτως τὰς δέ. Ἀλλὰ συμβαίνει οὐδέτερον, καὶ οὔτε νοεῖται οἴκοθεν ὅτι εὐεργετούμενός τις διατίθεται εὐγνωμόνως, ἢ ὅτι ὁ ἐμπιστοσύνης ἀξιούμενος ἀντιδίδωσιν αὐτὴν διὰ πίστεως καὶ ἀφοσιώσεως, οὔτε αἱ ἔννοιαι τῆς **εὐεργεσίας** καὶ τῆς **ἐμπιστοσύνης,** ὁπωσδήποτε ἐξεταζόμεναι καὶ ἀναλυόμεναι, εὑρίσκονται ἐνέχουσαι ἐν ἑαυταῖς τὰς ἀντιστοίχους ἐννοίας τῆς **εὐγνωμοσύνης** καὶ τῆς **ἀφοσιώσεως.** Ἐπειδὴ ὅμως ἀφ' ἑτέρου αὐτὴ ἡ ὑπὸ τῆς πείρας καὶ τῆς πραγματικότητος βεβαιουμένη σύνθεσις ἢ συνύπαρξις αὐτῶν δὲν δύναται νὰ θεωρηθῇ ὡς ἀποτέλεσμα **τυχαίας συμπτώσεως,** ἐξ ἀνάγκης θὰ ὑποτεθῇ ὅτι ἔχει τινὰ λόγον ἐσωτερικὸν ἢ **αἰτιώδη,** καὶ δὴ ὄχι τὸν τοῦ **ποιητικοῦ αἰτίου** (causa efficiens), ἀλλὰ τὸν **ἀφορμολογικὸν** (causa occasionalis) τὸν τῆς **ἀφορμῆς** τῆς προσαγούσης τοὺς εὐνοϊκοὺς καὶ ἀπαραιτήτους ὅρους πρὸς ἐνέργειαν καὶ ἐκδήλωσιν, τῶν τῇ ψυχῇ ἢ καρδίᾳ φύσει ἰδιαζουσῶν ὁρμῶν καὶ προδιαθέσεων.

Τὸ ἔμφυτον τούτων ἀναγνωρίζουσι καὶ αὐτοὶ ἐκεῖνοι, οἵτινες διαμφισβητοῦσι τὸ εὐγενὲς αὐτῶν καὶ ἀνιδιοτελὲς καὶ θεωροῦσιν αὐτὰς ὡς διαφόρους ἐκφάνσεις μιᾶς μόνης ὁρμῆς, **τοῦ πᾶσι τοῖς ἐμψύχοις κοινοῦ ἐγωϊσμοῦ.** Τὸ αὐτὸ πράττουσι καὶ ὅσοι, τὰς θεωρίας τῆς **ἐξελίξεως** ἐφαρμόζοντες καὶ εἰς τὰ ἠθικά, ἀνομολογοῦσι μὲν **πρὸς τῷ ἐμφύτῳ** αὐτῶν καὶ ὃ ἔχουσι νῦν εὐγενὲς καὶ ἀνιδιοτελές, τὰς ἰδιότητας ὅμως ταύτας δὲν παραδέχονται ὡς ἀρχικάς, ἀλλ' ὑπολαμβάνουσιν ὡς ὑστερογόνους, ὡς κατάντημα τῆς ἐξελίξεως τοῦ αὐτοῦ **ἐγωϊσμοῦ,** τοῦ ἀρξαμένου ἀπὸ τοῦ χείρονος καὶ δι' ὧν ἐν τῷ μακρῷ χρόνῳ ὑπέστη μεταμείψεων καὶ μεταλλαγῶν καταλήξαντος εἰς τὸ νῦν κρεῖττον, εἰς τὰς νῦν εὐγενεῖς καὶ ἀνιδιοτελεῖς πολλάκις ὁρμὰς καὶ κλίσεις τῆς ἀνθρωπίνης καρδίας, **τῶν ἀκανθῶν οἱονεὶ μεταβληθεισῶν σὺν τῷ χρόνῳ εἰς ἀμπέλους καὶ τῶν τριβόλων εἰς συκᾶς.** [Ἕπεται τὸ τέλος]

Η ΕΝ ΑΓΙΩι ΟΡΕΙ

ΔΙΟΡΘΟΔΟΞΟΣ ΔΙΑΣΚΕΨΙΣ

Αἱ ἐργασίαι τῆς ἐν Ἁγίῳ Ὄρει τὴν Πεντηκοστὴν συνελθούσης Διορθοδόξου Διασκέψεως διαρκέσασαι δέκα τέσσαρας ἡμέρας ἔληξαν αἰσίως.

Ἡ Διάσκεψις, ἅμα τῇ ἐνάρξει τῶν ἐργασιῶν αὐτῆς, ἀπηύθυνε πρὸς τὸν Οἰκουμενικὸν Πατριάρχην τὸ ἑξῆς τηλεγράφημα:

Καρυαί, 8 Ἰουνίου 1930.

Οἰκουμενικὸν Πατριάρχην.

Φανάριον.

Συνέλευσις ἀντιπροσώπων, καταρξαμένη ἐργασιῶν σήμερον Πεντηκοστήν, ἐπικαλεῖται Ὑμετέρας εὐλογίας.

Πρόεδρος Διορθοδόξου Ἐπιτροπῆς
Ἡρακλείας **Φιλάρετος**.

✠

Ἡ Α. Θ. Παναγιότης, ἀποκρινομένη, ἀπέστειλε τὸ κάτωθι τηλεγράφημα:

Φανάριον, 9/6/1930.

Μητροπολίτῃ Ἡρακλείας Φιλαρέτῳ

Καρυὰς—Ἅγιον Ὄρος.

Προσαγορεύομεν χαρᾷ ἱερὰν γενικὴν συνάθροισιν. Παράκλητος ἀγαθὸς τελειῶσαι ἔργον ἐπ' ἀγαθῷ, δόξῃ Ἐκκλησίας.

Πατριάρχης **Φώτιος**.

Ἡ Διορθόδοξος Διάσκεψις προέβη μετὰ συζήτησιν εἰς τὴν ὀνομασίαν καὶ καταγραφὴν τῶν θεμάτων τῆς μελλούσης Συνόδου. Τὰ θέματα ταῦτα, ἅτινα θὰ ἀποτελέσωσι τὸ πρόγραμμα τῆς μελλούσης Συνόδου τῶν Ὀρθοδόξων Ἐκκλησιῶν, θὰ ὑποβληθῶσι διὰ τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου πρὸς μελέτην εἰς τὰς Αὐτοκεφάλους Ἐκκλησίας. Τὸ πρόγραμμα τοῦτο θὰ δημοσιευθῇ ἐν καιρῷ ὑπὸ τοῦ Οἰκουμεν. Πατριαρχείου. Αἱ ἐργασίαι τῆς Διορθοδόξου Διασκέψεως διεξήχθησαν ἐν πνεύματι ἀδελφικῆς ἀγάπης καὶ ὁμοφωνίας, πρᾶγμα τὸ ὁποῖον ἀποτελεῖ εὐοίωνον ἀπαρχὴν στενωτέρας συνεργασίας τῶν κατὰ τόπους Ὀρθοδόξων Ἐκκλησιῶν εἰς ζητήματα ἀφορῶντα τὴν ὅλην Ὀρθοδοξίαν.

Τὸ Οἰκουμενικὸν Πατριαρχεῖον ἐν τῇ ὡς ἄνω Διασκέψει ἐξεπροσωπήθη

ὑπερόχως, διότι ἡ Ἀντιπροσωπεία αὐτοῦ ἀπηρτίσθη ἐκ τῶν διακεκριμένων Ἱεραρχῶν τοῦ Θρόνου, τοῦ πρυτάνεως τῆς Ἱεραρχίας καὶ σοφοῦ Μητροπολίτου Ἡρακλείας κ. Φιλαρέτου, ἐξαιρέτου Συγγραφέως τῆς Ἐκκλησιαστικῆς Ἱστορίας, τοῦ ἐκλεκτοῦ Ἀποκρισαρίου παρὰ τῇ Ἀγγλικανικῇ καὶ τῇ Σουηδικῇ Ἐκκλησίᾳ Μητροπολίτου Θυατείρων κ. Γερμανοῦ, καὶ τοῦ Μητροπολίτου Τραπεζοῦντος κ. Χρυσάνθου, ἐξόχου ἐκκλησιαστικῆς φυσιογνωμίας.

Σημ.—Ἐπειδὴ κατὰ τὴν δημοσίευσιν ἐν τῷ προηγουμένῳ φύλλῳ τοῦ κατωτέρω ἐγγράφου παρελείφθησαν ὀλίγαι λέξεις, ἀναδημοσιεύεται καὶ ἐν τῷ παρόντι.

Πατριαρχικὰ Γράμματα πρὸς πάσας τὰς Αὐτοκεφάλους Ὀρθοδόξους Ἐκκλησίας, πλὴν τῆς Ρωσσικῆς.

Ἀριθμ. Πρωτ. 823.

Μακαριώτατε. . . . . ἐν Χριστῷ τῷ Θεῷ λίαν ἀγαπητὲ ἀδελφὲ καὶ συλλειτουργὲ τῆς ἡμῶν Μετριότητος κύριε . . . ., τὴν Ὑμετέραν σεβασμίαν Μακαριότητα ἀδελφικῶς κατασπαζόμενοι, ὑπερήδιστα προσαγορεύομεν.

Ἐκ τῶν ληφθεισῶν ἀπαντήσεων τῶν ἀδελφῶν Ἐκκλησιῶν περὶ τῆς συγκλήσεως Προσυνόδου πρὸ τῆς Μεγάλης ἢ Οἰκουμενικῆς Πανορθοδόξου Συνόδου κατάδηλος ἐγένετο ἡ ὁμόθυμος ἐπιδοκιμαστικὴ γνώμη αὐτῶν ὑπὲρ τῆς τοιαύτης ἐλάσσονος τὸ κατ' ἀρχὰς γενικῆς συναθροίσεως ὡς εὐκοπώτερόν τε ἐν ταῖς παρούσαις περιστάσεσι πραγματοποιησίμου καὶ ὡς ἀσφαλέστερον ἐπιτελεσούσης τὸ ἥσσονος ἐκτάσεως ἔργον αὐτῆς, ἐν ἐπὶ μέρους δὲ σημείοις τισὶ μόνον ἐξεφράσθησαν ὑπ' ἐνίων ἀδελφῶν Ἐκκλησιῶν καὶ γνῶμαι ἢ εὐχαὶ μικρόν τι ἀπ' ἀλλήλων διαφέρουσαι.

Οὕτως οὖν τῆς τῶν ἀδελφῶν Ἐκκλησιῶν γνώμης ἐκδηλωθείσης, ἡ Μετριότης ἡμῶν μετὰ τῆς περὶ ἡμᾶς Ἁγίας καὶ Ἱερᾶς Συνόδου, στοχαζόμενοι τῆς ὑπὸ πᾶσαν ἔποψιν αἰσίας καὶ τελείας καταρτίσεως καὶ εὐοδώσεως τῶν τῆς ἱερᾶς ταύτης συναθροίσεως, ὡς πρώτης ἐν ταῖς ἐφεταῖς καὶ ἐλπιζομέναις τακτικαῖς ἐφεξῆς, σὺν Θεῷ, κανονικαῖς Πανορθοδόξοις περὶ τῶν γενικωτέρων ἐκκλησιαστικῶν ζητημάτων ἱεραῖς Συνελεύσεσιν, ἔγνωμεν ὅπως προσκληθῇ καὶ συνέλθῃ τῇ Κυριακῇ τῆς Πεντηκοστῆς, 8ῃ τοῦ προσεχοῦς μηνὸς Ἰουνίου, ἐν τῇ ἐν Ἁγίῳ Ὄρει Ἱερᾷ Πατριαρχικῇ Μονῇ τοῦ Βατο-

πεδίου προκαταρκτικὴ Διορθόδοξος Ἐπιτροπή, ἐν ᾗ ἐκπροσωπηθήσονται αἱ ἀδελφαὶ Ἐκκλησίαι διὰ δύο ἑκάστη αὐτῶν ἁγίων ἀρχιερέων. Σκοπὸς καὶ ἔργον τῆς συγκαλουμένης Ἐπιτροπῆς ἔσται πρὸς τῇ ἐπισήμῳ ἐκ τοῦ σύνεγγυς πνευματικῇ ἐπικοινωνίᾳ ἀδελφῶν ἐν Χριστῷ, ἐκπροσωπούντων τὴν Ἁγίαν ἡμῶν Ὀρθόδοξον Ἐκκλησίαν, ὁ διὰ κοινῆς ἐξετάσεως καὶ ἀποφάσεως τελικὸς καθορισμὸς ἐξ ἑνὸς μὲν τοῦ διαγράμματος τῶν ἐν τῇ μελλούσῃ συγκληθῆναι Προσυνόδῳ συζητηθησομένων θεμάτων, ἐν οἷς περιληφθήσονται, ὡς εἰκός, ἐκ τῶν πρώτων τὰ ὑπὸ ἐπείγουσαν μορφὴν προβάλλοντα ζητήματα τοῦ Ἡμερολογίου καὶ τοῦ Πασχαλίου, ἀνταλλασσομένων ἐπὶ τούτων προκαταρκτικῶς σχετικῶν σκέψεων, ὡς καὶ τὸ τῆς ἀναγκαίας τῶν Ἁγ. Ὀρθοδόξων Ἐκκλησιῶν συνεργασίας. πρὸς ἀντιμετώπισιν καὶ ἐξουδετέρωσιν τῶν ἐνεργειῶν τῶν κατὰ τῆς Ὀρθοδοξίας ἐργαζομένων ἐν τῷ παρόντι θρησκευτικῶν δοξασιῶν, οὐνιτισμοῦ, χιλιασμοῦ καὶ εἴ τινος ἑτέρου, ἐξ ἄλλου δὲ τοῦ ἀριθμοῦ τῶν ἐν τῇ Προσυνόδῳ ἀντιπροσώπων τῶν Ἁγίων ἀδελφῶν Ὀρθοδόξων Αὐτοκεφάλων Ἐκκλησιῶν.

Ὅθεν προαγόμεθα διὰ τῆσδε τῆς ἀδελφικῆς ἡμῶν ἐπιστολῆς παρακαλέσαι ὅπως καὶ παρὰ τῆς Ὑμετέρας Ἁγιωτάτης Ἐκκλησίας προφρόνως ορισθῶσι καὶ μεταβῶσι κατὰ τὴν προσημειωθεῖσαν ἡμερομηνίαν δύο ἀρχιερεῖς ὡς ἀντιπρόσωποι τῆς Ὑμετέρας Μακαριότητος καὶ τῆς ἧς προκάθηται Αὕτη Ἁγιωτάτης Ἐκκλησίας, ἐφωδιασμένοι διὰ σχετικῶν Γραμμάτων Αὐτῆς, ἐπιδηλοῦντες ἅμα ὅτι ἡ φιλοξενία ἁπάντων τῶν μελῶν τῆς Διορθοδόξου Ἐπιτροπῆς κατὰ τὸ διάστημα τῆς ἐν Ἁγίῳ Ὄρει παραμονῆς παρασχεθήσεται ἀπὸ μέρους τῆς καθ' ἡμᾶς Ἁγιωτάτης Ἐκκλησίας.

Παρακαλοῦντες δὲ ἵνα περὶ τῶν διορισθησομένων ἀπεσταλμένων καὶ τῆς μεταβάσεως αὐτῶν γένηται ἡμῖν τηλεγραφικῶς, διὰ τὸ κατεπεῖγον, ἀπαντητικὴ ἀνακοίνωσις, εὐχόμεθα ὅπως ἡ πρώτη αὕτη γενικὴ ἐκ τοῦ ἐγγὺς συνάντησις καὶ ἐπαφὴ τῶν ἀντιπροσώπων τῶν ἀδελφῶν Ἐκκλησιῶν εὐοδωθῇ αἰσίως κατὰ πάντα, τῇ εὐλογίᾳ τοῦ Θεοῦ, καὶ ἀποβῇ ἡ καλὴ ἀπαρχὴ τῶν τακτικῶν ἐφεξῆς κοινῶν συναθροίσεων καὶ συσκέψεων ἐπ' ἀγαθῷ τῆς ὅλης ἡμῶν Ἁγίας Ἐκκλησίας, εἰς δόξαν τε Χριστοῦ.

Ἐπὶ δὲ τούτοις καὶ αὖθις κατασπαζόμενοι Αὐτὴν ἐν Κυρίῳ, διατελοῦμεν μετ' ἀγάπης

,αϠλ' Μαΐου ε'.

Τῆς Ὑμετέρας σεβασμίας Μακαριότητος
ἀγαπητὸς ἐν Χριστῷ ἀδελφὸς
Ὁ Κωνσταντινουπόλεως **Φώτιος**.

'Αριθμ. πρωτ. 467.

Παναγιώτατε καὶ Σεβασμιώτατε Ἀρχιεπίσκοπε Κωνσταντινουπόλεως, Νέας Ῥώμης καὶ Οἰκουμενικὲ Πατριάρχα, ἐν Χριστῷ τῷ Θεῷ, λίαν ἀγαπητὲ καὶ ἐπιπόθητε ἀδελφὲ καὶ συλλειτουργὲ τῆς ἡμῶν Μετριότητος κ. Φώτιε, τὴν Ὑμετέραν περισπούδαστον ἡμῖν Σεβασμίαν Παναγιότητα ἐν φιλήματι ἁγίῳ περιπτυσσόμενοι, ὑπερήδιστα προσαγορεύομεν.

Ἐν καιρῷ ἐκομισάμεθα τὰ ὑπ' ἀριθμ. 823 καὶ ἀπὸ ε' Μαΐου (ν. ἡμ.) τίμια Γράμματα τῆς Ὑμετ. γερασμίας Παναγιότητος, δι' ὧν προσκαλεῖται ἡ καθ' ἡμᾶς Ἁγιωτάτη Ἐκκλησία μετασχεῖν τῆς τῇ 8ῃ μηνὸς Ἰουνίου (ν. ἡμ.) συγκληθησομένης ἐν τῇ ἐν Ἁγίῳ Ὄρει Ἱερᾷ Πατριαρχικῇ Μονῇ τοῦ Βατοπεδίου Προκαταρκτικῆς Διορθοδόξου Ἐπιτροπῆς.

Ἄσμενοι δ' ἀποδεξάμενοι μετὰ τῆς περὶ ἡμᾶς Ἁγίας καὶ Ἱερᾶς Συνόδου τὴν πρόσκλησιν καὶ συμμετοχὴν τῆς καθ' ἡμᾶς Ἁγιωτάτης Ἐκκλησίας ἐν τῇ εἰρημένῃ Ἐπιτροπῇ, ὡς καὶ τηλεγραφικῶς ἤδη ἀνηγγείλαμεν τῇ Ὑμετέρᾳ σεβασμίᾳ Παναγιότητι, ὠνομάσαμεν ἀντιπροσώπους τὸν Ἱερώτατον Μητροπολίτην Πτολεμαΐδος καὶ ἀγαπητὸν ἐν Χριστῷ ἀδελφὸν κ. Κελαδίωνα καὶ τον Ὁσιολογ. Ἀρχιμανδρίτην κ. Κάλλιστον, μέλλοντας συνεργασθῆναι μετὰ τῶν ἀντιπροσώπων τῶν λοιπῶν Ἁγιωτάτων Ἀδελφῶν Ἐκκλησιῶν, εἴς τε τὸν καταρτισμὸν τοῦ διαγράμματος τῶν ἐν τῇ μελλούσῃ, σὺν Θεῷ, συγκληθῆναι Προσυνόδῳ συζητηθησομένων θεμάτων, καὶ εἰς εἴ τινα ἕτερα σχετικὰ πρὸς τὴν εἰρημένην Προσύνοδον ζητήματα, βέβαιοι ὄντες ὅτι ἡ συνάντησις αὕτη καὶ ἐπαφὴ τῶν ἀντιπροσώπων τῶν ἀδελφῶν Ἐκκλησιῶν ἀποβήσεται ἐπ' ἀγαθῷ τῆς ὅλης Ἁγίας Ἐκκλησίας, εἰς δόξαν Χριστοῦ.

Ἐπὶ τούτοις καὶ αὖθις πόθῳ πολλῷ κατασπαζόμενοι Αὐτὴν καὶ τὰ ἔτη Αὐτῆς παρὰ Κυρίου αἰτούμενοι ὅτι πλεῖστα, ὑγιεινὰ καὶ σωτήρια, διατελοῦμεν

Ἐν τῇ Ἁγίᾳ Πόλει Ἱερουσαλήμ, απλ' Μαΐου ι'.

Τῆς Ὑμετέρας σεβασμίας Παναγιότητος
ἀγαπητὸς ἐν Χριστῷ ἀδελφός.
† Ὁ Πατριάρχης Ἱεροσολύμων **Δαμιανός.**

Ο ΕΟΡΤΑΣΜΟΣ ΤΟΥ ΑΓΙΟΥ ΠΑΣΧΑ
ΚΑΤΑ ΤΟ ΠΡΟΣΕΧΕΣ ΕΤΟΣ 1931

Η ΡΟΥΜΑΝΙΚΗ ΟΡΘΟΔΟΞΟΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑ

Α'

Παναγιώτατε,

Μετ' ἀδελφικῆς ἀγάπης ἔχομεν τὴν τιμὴν νὰ φέρωμεν εἰς γνῶσιν ὅτι ἡ περὶ τὸν ἡμέτερον Πατριαρχικὸν Θρόνον Ἱερὰ Σύνοδος ἔχει συγκληθῆ εἰς τακτικὴν Σύνοδον, ἥτις ἄρξεται τῶν συνεδριάσεων αὐτῆς κατὰ τὰς πρώτας ἡμέρας τοῦ Ἰουνίου. Μεταξὺ τῶν ἄλλων ἐργασιῶν, τῶν ἀναγραφομένων εἰς τὴν ἡμερησίαν Διάταξιν, ἔχει ν' ἀπασχοληθῇ καὶ μὲ τὸν ὑπολογισμὸν καὶ καθορισμὸν τῆς ἡμερομηνίας τοῦ Ἁγίου Πάσχα διὰ τὸ προσεχὲς ἔτος 1931.

Συνῳδὰ τῇ τακτικῇ, ἣν κατὰ τὸ παρελθὸν ἔτος ἠκολουθήσαμεν, καὶ ἥτις ἔτυχε τῆς χάριτος τοῦ νὰ γίνῃ ἀποδεκτὴ μετὰ πολλῆς χαρᾶς ὑπὸ τῆς Ἁγίας ἡμῶν Ἐκκλησίας, καὶ δὴ ἵνα ὁ ὑπολογισμὸς καὶ ὁ καθορισμὸς τοῦ Ἁγίου Πάσχα, μέχρις ὅτου ἤθελεν ἐξιχθῇ τελική τις καὶ δι' ἁπάσας τὰς Ἁγίας ἀδελφὰς Ἐκκλησίας ἰσχύουσα ἀπόφασις, γίνηται ἐν πλήρει συμφωνίᾳ μετὰ τῆς Ὑμετέρας Θ. Παναγιότητος καὶ τῆς Ἁγίας καὶ Μεγάλης Ἐκκλησίας τῆς Κωνσταντινουπόλεως, διὰ τῆς παρούσης ἔχομεν τὴν τιμὴν παρακαλέσωμεν, ὅπως εὐαρεστηθῆτε νὰ κοινοποιήσητε ἡμῖν τὴν γνώμην τῆς Ὑμετέρας Παναγιότητος ἐπὶ τοῦ ζητήματος τοῦ καθορισμοῦ τοῦ Ἁγίου Πάσχα διὰ τὸ προσεχὲς ἔτος 1931.

Ἀνεξαρτήτως ἐὰν ἡ Ὑμετέρα Παναγιότης ἤθελε παραπέμψῃ τὸ ζήτημα τῇ Διορθοδόξῳ προπαρασκευαστικῇ συνδιασκέψει τοῦ Βατοπεδίου, εἴτε καὶ ἐὰν ἡ Ἱ. Σύνοδος ἤθελεν ὑποβάλῃ τοῦτο τῷ Οἰκουμενικῷ Πατριαρχικῷ Θρόνῳ τῆς Ὑμετέρας Παναγιότητος, ἡμεῖς ὅσον καὶ ἡ ἡμετέρα Ἱ. Σύνοδος ἐπιθυμοῦμεν νὰ ἔχωμεν τὴν γνώμην τῆς Ὑμετέρας Παναγιότητος, πρὶν ἢ προβῶμεν εἰς ἀπόφασίν τινα διὰ τὴν ἡμετέραν Ἐκκλησίαν.

Αἱ περιστάσεις, ὑποχρεώσασαι τοὺς ἡμετέρους ἀντιπροσώπους νὰ μεταβῶσιν εἰς Βατοπέδιον δι' ἄλλης ὁδοῦ, ἐστέρησαν ἡμᾶς τῆς χαρᾶς τοῦ νὰ ἀποστείλωμεν αὐτούς, ὅπως ἔλθωσιν εἰς ἄμεσον ἐπικοινωνίαν μετὰ τῆς Ὑμετέρας Παναγιότητος ἐπὶ τοῦ ζητήματος τούτου. Διὰ ταῦτα, διὰ τῆς παρούσης ἀποτεινόμενοι πρὸς τὴν Ὑμετέραν Παναγιότητα, παρακαλοῦμεν ὅπως εὐαρεστηθῇ Αὕτη νὰ τιμήσῃ ἡμᾶς διὰ τῆς ἀπαντήσεως Αὐτῆς ὡς οἷόν τε

τάχιστα, ἔχουσα ὑπ' ὄψιν, ὅτι ὁ κλῆρος, καθὼς καὶ ὁ εὐσεβὴς λαὸς τοῦ Θεοφυλάκτου ἡμῶν Πατριαρχείου, ἀναμένει ἵνα ὁ καθορισμὸς τῆς ἡμερομηνίας τοῦ Ἁγίου Πάσχα διὰ τὸ προσεχὲς ἔτος, κοινοποιηθῇ τὸ βραδύτερον μέχρι τῶν ἀρχῶν τοῦ μηνὸς Ἰουλίου.

Ἐπικαλούμενος τὰς θερμὰς εὐχὰς τῆς Ὑμετέρας Παναγιότητος, διατελῶ μετ' ἀδελφικῆς ἀγάπης καὶ σεβασμοῦ.

Τῆς Ὑμετέρας Παναγιότητος
ἀγαπητὸς ἐν Χριστῷ ἀδελφὸς καὶ συλλειτουργὸς
Πρόεδρος
Μύρων, Ἀντιβασιλεύς.

Β'

Μακαριώτατε καὶ Ἁγιώτατε Ἀρχιεπίσκοπε Βουκουρεστίου, Μητροπολῖτα Οὐγγροβλαχίας καὶ Πατριάρχα τῆς Ὀρθοδόξου Αὐτοκεφάλου Ἐκκλησίας τῆς Ρουμανίας, ἐν Χριστῷ τῷ Θεῷ λίαν ἀγαπητὲ καὶ περιπόθητε ἀδελφὲ καὶ συλλειτουργὲ τῆς ἡμῶν Μετριότητος κύριε Μύρων, τὴν Ὑμετέραν σεβασμίαν Μακαριότητα ἀδελφικῶς ἐν Κυρίῳ κατασπαζόμενοι, ὑπερήδιστα προσαγορεύομεν.

Ἀπαντητικῶς εἰς τὴν ἀπὸ λα' παρελθόντος μηνός, ἀριθμ. 328, ἀδελφικὴν ἐπιστολὴν τῆς Ὑμετέρας σεβασμίας Μακαριότητος, προφρόνως πρυαγόμεθα διὰ τῆς παρούσης πληροφορῆσαι Αὐτήν, ἀποφάσει συνοδικῇ, ὅτι ἡ ἡμετέρα Ἐκκλησία ἐν τῷ ζητήματι τοῦ ἑορτασμοῦ τοῦ Ἁγίου Πάσχα, ἐφ' ὅσον οὐδεμία ἐπέρχεται τροποποίησις τῶν τοῦ Πασχαλίου, γινομένη δι' ἀποφάσεως τῆς μελλούσης ἵνα συνέλθῃ γενικῆς Πανορθοδόξου Προσυνόδου, θέλει ἀκολουθήσῃ καὶ ἐφεξῆς τῇ ἄχρι τοῦδε τάξει, τῇ ὡρισμένῃ κατὰ τὸ παλαιὸν Ἡμερολόγιον. Συνεπῶς κατὰ τὴν τάξιν ταύτην, ἐφ' ὅσον αὕτη μένει ἐν ἰσχύϊ, ὁ ἑορτασμὸς τοῦ Ἁγίου Πάσχα κατὰ τὸ προσεχὲς ἔτος 1931 γενήσεται τῇ Κυριακῇ 30 Μαρτίου τοῦ παλαιοῦ Ἡμερολογίου, ἰσοδυναμούσῃ τῇ 13 Ἀπριλίου τοῦ νέου Ἡμερολογίου.

Ταῦτα προφρόνως εἰς ἀπάντησιν ἀνακοινούμενοι, κατασπαζόμεθα Αὐτὴν καὶ αὖθις ἀδελφικῶς ἐν Κυρίῳ καὶ διατελοῦμεν μετ' ἀγάπης

,αϠλ', Ἰουνίου κα'

Τῆς Ὑμετέρας γερασμίας Μακαριότητος
ἀγαπητὸς ἐν Χριστῷ ἀδελφὸς
† Ὁ Κωνσταντινουπόλεως **Φώτιος**.

ΤΟ ΕΝ ΛΑΜΠΕΘ ΣΥΝΕΔΡΙΟΝ

ΤΗΣ ΑΓΓΛΙΚΑΝΙΚΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ

Ἐν Λάμπεθ Πάλας, τῇ 5 Ἰουνίου 1930.

Τῷ Παναγιωτάτῳ Οἰκουμενικῷ Πατριάρχῃ κυρίῳ Φωτίῳ.

Σεβάσμιε καὶ πιστὲ ἀδελφέ, κ. Φώτιε, χάρις καὶ εἰρήνη Σοι παρὰ Θεοῦ Πατρὸς καὶ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ.

Ἐν πρώτοις ἐκφράζω πρὸς Ὑμᾶς τὴν ἱκανοποίησίν μου καὶ τὴν χαράν, μεθ' ἧς ἐκομισάμην διὰ χειρὸς τοῦ πανοσιολ. Ἀρχιμανδρίτου κ. Κωνσταντινίδου τὴν ἀπόκρισιν τῆς Ὑμετέρας Θ. Παναγιότητος εἰς τὴν τολμηθεῖσαν ὑπ' ἐμοῦ εἰσήγησιν περὶ καταρτισμοῦ Ἀποστολῆς τῶν Ἁγίων Ὀρθοδόξων Ἐκκλησιῶν πρὸς ἐπικοινωνίαν μετὰ τῶν μελῶν τοῦ ἡμετέρου ἐν Λάμπεθ Συνεδρίου.

Βαθέως εὐγνωμονῶ πρὸς τὴν Ὑμετέραν Θ. Παναγιότητα ἐπὶ τῇ προνοίᾳ, ἣν ἔσχετε ἐν τῇ ἐνδιαφερούσῃ ταύτῃ ὑποθέσει, παρὰ τὴν βραχύτητα τοῦ χρόνου, καὶ ἐπὶ τῇ προσφάτῳ ἀποδείξει, τῇ διὰ τῆς ἀποκρίσεως ὑμῶν παρεχομένῃ, περὶ τοῦ διαρκοῦς Ὑμῶν πόθου, ὅπως αἱ σεβάσμιαι ἡμῶν Ἐκκλησίαι προαχθῶσιν ἔτι μᾶλλον ἐν τῇ ἀμοιβαίᾳ συνεννοήσει καὶ ἀδελφικῇ ὁμοφροσύνῃ.

Ἀμέσως ἔγραψα πρὸς πάντας ἐκείνους, ὅσοι ἔχουσι τὴν τιμὴν τῆς προεδρείας τῶν διαφόρων Ἐκκλησιῶν, παρ' ὧν, ὡς μοὶ γνωστοποιεῖ ἡ Ὑμετέρα Θ. Παναγιότης, θέλουσιν ἔλθει εἰς Λονδῖνον ἀντιπρόσωποι, ἐκφράζων πρὸς αὐτοὺς τὴν εὐγνωμοσύνην μου καὶ διαβεβαιούμενος περὶ τῆς παρασκευαζομένης ἐνταῦθα θερμῆς ὑποδοχῆς τῶν ἐκλεκτῶν αὐτῶν. Θεωρῶ δὲ περιττὸν νὰ διαβεβαιώσω Ὑμᾶς μετὰ πόσης ἱκανοποιήσεως θὰ ἴδω τὸν Ἀρχιεπίσκοπον Γερμανὸν ὡς ἀντιπρόσωπον Ὑμῶν καὶ ἐν τῇ προκειμένῃ περιστάσει καὶ πάντοτε.

Ἐπιτραπήτω μοι νὰ κατακλείσω τὴν ἐπιστολὴν μετὰ τῆς διαβεβαιώσεως ὅτι ἐγκαρδίως ἀντιλαλῶ τὴν ὑπὸ τῆς Ὑμετέρας Θ. Παναγιότητος ἐκφρασθεῖσαν ἐλπίδα, ὅτι ἡ εἰς Λονδῖνον ἔλευσις τῶν ἀντιπροσώπων τῆς

'Ορθοδόξου 'Εκκλησίας, ώς ἀποτέλεσμα δὲν θὰ ἔχῃ μόνον τὴν σύσφιγξιν τῶν πάντοτε συνδεόντων ἡμᾶς πρὸς ἀλλήλους στενῶν δεσμῶν, ἀλλὰ καὶ τὴν ἐνίσχυσιν καὶ τὴν προαγωγὴν τῶν σεβασμίων ἡμῶν 'Εκκλησιῶν πρὸς ἐπιτέλεσιν ἐν τῷ κόσμω τοῦ ἔργου, ὅπερ ἀνέθηκεν εἰς ἡμᾶς ὁ Θεός, διὰ τῆς χάριτος τοῦ Κυρίου 'Ιησοῦ.

Διατελῶ δὲ μετὰ προσρήσεων ἐν Κυρίῳ καὶ ἀγάπης ἀδελφικῆς

Τῆς 'Υμετέρας Θ. Παναγιότητος
πιστὸς ἀδελφὸς καὶ θεράπων ἐν Κυρίῳ
Κόσμο Λάγκ.

***

Παναγιώτατε,

Εἰς ἀπάντησιν τῆς φιλόφρονος ἐπιστολῆς τῆς 'Υμετ. Θ. Παναγιότητος ἀπὸ 15 'Απριλίου καὶ 19 Μαΐου ἐ. ἔ. καὶ συμπληρωματικῶς εἰς τὸ τηλεγράφημα ἡμῶν τῆς 12 Μαΐου ἐ. ἔ. σπεύδομεν ἵνα πληροφορήσωμεν Αὐτὴν ὅτι τὰ σχέδια ἡμῶν, πρὸς λύπην μας, δὲν ἐπραγματοποιήθησαν καὶ δὲν θὰ δυνηθῶμεν νὰ μετάσχωμεν αὐτοπροσώπως εἰς τὸ Συνέδριον τοῦ Λάμπεθ ἐν Λονδίνῳ.

Δοθείσης τῆς μεγάλης σπουδαιότητος τῆς Συνελεύσεως ταύτης, θὰ ἐπεθυμοῦμεν ἵνα μετάσχωμεν ταύτης αὐτοπροσώπως, ὅπως βοηθήσωμεν, κατὰ τὰ μέσα ἡμῶν, εἰς τὴν ἀποκατάστασιν καὶ ἑδραίωσιν τῆς ἀδελφικῆς ἑνότητος μεταξὺ τῶν ἀντιπροσώπων τῶν 'Ορθοδόξων 'Εκκλησιῶν καὶ τῆς 'Αγγλικανικῆς 'Εκκλησίας.

'Εν τούτοις διὰ τοὺς προσεχεῖς μῆνας καθωρίσθησαν παρ' ἡμῖν αἱ συνδιασκέψεις τῆς Προσυνοδικῆς 'Επιτροπῆς, ἥτις σκοπὸν ἔχει νὰ προπαρασκευάσῃ τὴν σύγκλησιν προσεχῶς τῆς Α' Τοπικῆς Συνόδου τῆς ἐν Πολωνίᾳ 'Ορθοδόξου 'Εκκλησίας.

Λαμβάνοντες ὑπ' ὄψιν τὴν μεγάλην σπουδαιότητα τῆς Συνόδου ταύτης καὶ τὴν ἀνάγκην τοῦ νὰ διευθύνωμεν αὐτοπροσώπως ὅλας τὰς προπαρασκευαστικὰς ἐργασίας, εἴμεθα ἠναγκασμένοι νὰ μὴ καταλίπωμεν κατὰ τὸν χρόνον τοῦτον τὴν Βαρσοβίαν καὶ νὰ παραιτηθῶμεν τοῦ ταξειδίου ἡμῶν εἰς Λονδῖνον, ὅπως μετάσχωμεν τῆς Συνδιασκέψεως τοῦ Λάμπεθ.

Διὰ τοὺς αὐτοὺς λόγους δὲν θὰ δυνηθῶμεν νὰ ἀποστείλωμεν εἰς Λονδῖνον οὐδένα τῶν 'Επισκόπων τῆς ἐν Πολωνίᾳ 'Ορθοδόξου 'Εκκλησίας, θὰ διορίζομεν δὲ αὐτόθι ὡς ἀντιπρόσωπον ἡμῶν κατὰ τὴν ὑπὸ τῆς 'Υμετέρας Θ. Παναγιότητος ὑποδειχθησομένην στιγμὴν τὸν 'Αρχιμανδρίτην Σάββαν (Σοβιέτοφφ), Διευθυντὴν τοῦ Οἰκοτροφείου τῶν φοιτητῶν τῆς Σχολῆς 'Ορθοδόξου Θεολογίας ἐν τῷ Πανεπιστημίῳ Βάρσοβίας. 'Ο 'Αρχιμ. Σάββας γνωρίζει τὴν γαλλικὴν καὶ τὴν γερμανικήν.

Ἐκφράζων ἅπαξ ἔτι τῇ Ὑμετέρᾳ Θ. Παναγιότητι τὴν εὐγνωμοσύνην μου διὰ τὰ ἀδελφικὰ αἰσθήματα, τὰ ὁποῖα ἐπεδείξατο ἡμῖν, ἀσπάζομαι Ὑμᾶς ἐν Κυρίῳ καὶ διατελῶ μετ' ἀδελφικῆς ἀγάπης.

Διονύσιος

Μητροπολίτης Βαρσοβίας καὶ πάσης Πολωνίας.

Γ. Ροστύσκη

γραμματεὺς τῆς Ἱερᾶς Συνόδου.

Η ΕΝ ΑΜΕΡΙΚΗι ΟΡΘΟΔΟΞΟΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑ

Τὸ Οἰκουμενικὸν Πατριαρχεῖον διὰ τῆς ἐξαρχικῆς ἀποστολῆς τοῦ Σεβασμ. Μητροπολίτου Κορινθίας κ. Δαμασκηνοῦ ἐπελήφθη ἤδη, ὡς ἀνεγράφη ἐν προηγουμένοις τεύχεσι τῆς **Ὀρθοδοξίας,** τῆς ὁριστικῆς διευθετήσεως τοῦ ζητήματος τῆς ἐν Ἀμερικῇ Ἐκκλησίας αὐτοῦ, κατατρυχομένης ἀπὸ ἐτῶν ὑπὸ τῆς διαιρέσεως. Πᾶσα περαιτέρω παράτασις τῆς ἀνωμαλίας σήμερον, ὁπότε τὰ πάντα ζητοῦσι νὰ ἐξέλθωσιν ἀπὸ τὴν σύγχυσιν καὶ τὸν μαρασμόν, θὰ ἦτο ἀσύγγνωστος καὶ ὀλεθρία.

Οὐδέποτε τὸ Οἰκουμενικὸν Πατριαρχεῖον ἀπηλπίσθη περὶ τῆς ἀποκαταστάσεως τῆς εἰρήνης ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ τῆς Ἀμερικῆς, διότι, ὡς διεπιστώθη, οὐδέποτε ἐπέλιπεν αὐτὴν ἡ ἀνωτέρα θέλησις, ἡ πίστις καὶ ἡ ψυχικὴ δύναμις πρὸς ὠργανωμένην θρησκευτικὴν ζωήν. Πᾶσα ὀργάνωσις σημαίνει προσαρμογὴν πρὸς τὴν ζωήν, σημαίνει πολιτισμόν, σημαίνει ἀνωτερισμόν. Ἡ δὲ ἀθεράπευτος διχοστασία καὶ διαίρεσις καὶ ἀταξία σημαίνουσι μαρασμόν, κατωτερότητα, ἐκφυλισμόν, πράγματα ὅλως ἀσυμβίβαστα πρὸς τὴν χριστιανικὴν ζωήν, ἥτις ἀποτελεῖ διαρκῆ ἀφύπνισιν μιᾶς νέας ψυχῆς.

✠

«Εἰρηνεύσατε καὶ θὰ γιγαντωθῆτε ὡς ἄτομα, ὡς κοινότης, ὡς Ἐκκλησία», λέγει ἐπιγραμματικὰ ἡ ἐμπνευσμένη Πατριαρχικὴ Ἐγκύκλιος πρὸς τὰς ὁμογενεῖς ἐν Ἀμερικῇ Κοινότητας, τῶν ὁποίων ὁ πληθυσμὸς ὑπερβαίνει τὸ ἥμισυ ἑκατομ-

μύριον. «Καύχημα καὶ στέφανος καὶ παραμυθία τῆς Μητρὸς Ἐκκλησίας εἶναι, λέγει τὸ ὡραῖον τοῦτο χριστιανικὸν Διάγγελμα, ἡ κατὰ Χριστὸν προκοπὴ καὶ ἐπίδοσις τοῦ πληρώματος αὐτῆς». «Διὰ τῆς πρὸς ἀλλήλους ἀγάπης καὶ εἰρήνης οἱ ἐν Ἀμερικῇ ὁμογενεῖς θὰ συμβάλλωσιν εἰς τὴν δόξαν τῆς Ἐκκλησίας καὶ θὰ ἀποτελῶσι τὸν παρήγορον ἄγγελον αὐτῆς». Ἐξακολουθοῦσιν αἱ λαμπραὶ σκέψεις τῶν Πατριαρχικῶν Γραμμάτων.

✠

Τὴν εὐκαιρίαν εἰς τὸ Οἰκουμενικὸν Πατριαρχεῖον νὰ προέλθῃ εἰς σκέψεις ἀποφασιστικωτέρας καὶ νὰ συντονίσῃ τὰς προσπαθείας του πρὸς ὁριστικὴν διευθέτησιν τοῦ ζητήματος τῆς ἐν Ἀμερικῇ Ἐκκλησίας ἔδωκαν αἱ ἐπὶ τῇ ἐκλογῇ τοῦ νέου Οἰκουμενικοῦ Πατριάρχου κυρίου Φωτίου πολλαπλαῖ ἐκδηλώσεις ἀγάπης, σεβασμοῦ καὶ εὐλαβείας συμπάσης τῆς ἐν Ἀμερικῇ ὁμογενείας. Τὸ τοιοῦτον ἐμαρτύρει οὐ μόνον τὴν ἐνθουσιώδη ἀπήχησιν, ἣν εὗρεν ἐν τοῖς ἐγγὺς καὶ τοῖς μακρὰν ἡ εἰς τὸν περίβλεπτον Οἰκουμενικὸν Θρόνον ἄνοδος Φωτίου τοῦ Β΄, οὗ τὰ ἔτη εἴησαν πολλά, ἀλλὰ καὶ τὴν δίψαν τῆς ἐν Ἀμερικῇ ὁμογενείας νὰ ἐπανεύρῃ ἑαυτήν, ἀποδιδομένη εἰς τὴν κανονικότητα καὶ ἑνότητα, εἰς τὴν περισυλλογὴν καὶ ὀργάνωσιν, εἰς τὴν ἀγάπην καὶ τὴν ἐπίδοσιν ἐν ἔργοις, ἐν οἷς νὰ εὐλογῆται καὶ δοξάζηται τὸ πάντιμον καὶ μεγαλοπρεπὲς ὄνομα τοῦ Θεοῦ. Εἰς τὰ ἄτομα τὰ εὐγενῆ καὶ εἰς τὰς ὁμάδας τὰς εὐγενεῖς καὶ ἡ πλάνη ἀκόμη καὶ ἡ ἀτασθαλία, ἡ πρὸς χρονικόν τι διάστημα ἐμφιλοχωρήσασα, χρησιμεύει καὶ αὐτὴ ὡς ἀφορμὴ πρὸς ἀνάτασιν. Συχνάκις διαπιστοῦμεν τὴν ἀλήθειαν ταύτην εἰς τὴν φιλίαν ἀνωτέρων προσώπων, τὰ ὁποῖα ἔτυχε νὰ μᾶς παραπικράνωσιν.

✠

Τὸ Οἰκουμενικὸν Πατριαρχεῖον εἰς τὸ ἔργον τῆς εἰρηνεύσεως - ἀλλὰ καὶ ἀναδιοργανώσεως - τῆς ἐν Ἀμερικῇ Ἐκκλησίας αὐτοῦ, εὐστόχως ἀπέβλεψεν εἰς τὸν Σεβασμ. Μητροπο-

λίτην Κορινθίας κ. Δαμασκηνόν, τὸν ὁποῖον ἀπέστειλεν ἄγγελον εἰρήνης, διάκονον τῆς ὑπάτης Πατριαρχικῆς μερίμνης καὶ ἀγάπης, σφραγιδοφύλακα τῆς αὐθεντίας τοῦ Οἰκουμενικοῦ Θρόνου καὶ Ἐπίτροπον ἐν τῇ διεκπεραιώσει τῆς ἀποφασισθείσης ἀναδιοργανώσεως τῆς ἐν Ἀμερικῇ Ἐκκλησίας.

Ἡ Α. Σεβασμιότης συνεκέντρωνεν ὅλα τὰ ἀπαιτούμενα πρὸς τοῦτο στοιχεῖα: τὸ ὑψηλὸν φρόνημα, τὴν γαλήνην τῆς συνειδήσεως, τὴν πίστιν εἰς τὴν πνευματικότητα τῶν ἐκκλησιαστικῶν πραγμάτων καὶ εἰς τὴν νίκην τοῦ ἀγαθοῦ, τὴν γνῶσιν τῶν ἐν Ἀμερικῇ ἐκκλησιαστικῶν πραγμάτων ἐξ ἐπιτοπίου προτέρας μελέτης αὐτῶν καὶ τὴν ἐνθουσιώδη ἀφοσίωσιν εἰς τὴν Μεγάλην τοῦ Χριστοῦ Ἐκκλησίαν. Ὀλίγας ἡμέρας ἐμείναμεν μετὰ τῆς Α. Σεβασμιότητος, ὅταν ἐσχάτως ἦλθεν ἐνταῦθα καὶ ἐγνωρίσαμεν Αὐτήν, καὶ ἔχομεν οἱ πάντες τὴν ἐντύπωσιν ὅτι συνδεόμεθα μετ' αὐτοῦ ἀπὸ μακροῦ χρόνου. Ἀπὸ τῆς πρώτης ἡμέρας τῆς γνωριμίας μας ἡ οἰκειότης ἡμῶν ὑπῆρξε πλήρης. Ἔχει ὀλίγα εἰσέτι ἔτη ἀρχιερατικῆς ἐργασίας. Εἶναι νέος. Ἀλλ' ἔχει ἤδη πρὸ πολλοῦ φανῇ δόκιμος. Εἰς τὴν Κόρινθον ὅλα ἔπεσαν. Ἦλθεν ὁ σεισμὸς καὶ ἐκρήμνισε τὰ πάντα ἀνοικτιρμόνως. Ἕνας μόνον ἐκεῖ ἔμεινεν ὄρθιος. Ὁ Ἀρχιερεὺς τῶν παθόντων, ἵνα αὐτοὺς ἀνορθώσῃ. Τί δύναται νὰ ἐπιτελέσῃ τὸ ψυχικὸν σθένος! Ἔφερε τὴν ἀνακούφισιν εἰς τόσον μικρὸν χρόνον καὶ ἔθεσε τὰς βάσεις τῆς πλήρους καὶ ἀνωτέρας ἀποκαταστάσεως. Ὄχι μόνον εἰς τὰ πνευματικὰ πράγματα, ἀλλὰ καὶ εἰς τὰ πλέον ὑλικὰ βλέπομεν ὅτι χρειάζεται ψυχή. Αὐτὸ εἶναι ἐκεῖνο τὸ ὁποῖον ὁ κόσμος ζητεῖ ἀπὸ τοὺς ἐκλεκτούς του.

✠

Εἰς τὴν Ἀμερικὴν εἶχε μείνῃ οὐχὶ ἐπὶ μακρὸν χρόνον. Καὶ ὅμως ἠγαπήθη παρ' ὅλων. Εἶχε μεταβῇ τότε νὰ ὀργανώσῃ ἔρανον ὑπὲρ τῶν σεισμοπαθῶν χριστιανῶν του καὶ μαζὶ μὲ τὴν ἐπιτυχίαν τῆς ἀποστολῆς του συναπεκόμισε μεθ' ἑαυτοῦ καὶ βαθεῖαν γνῶσιν τοῦ ἐκκλησιαστικοῦ ζητήματος τῆς ἐν Ἀμε-

ρικῇ ὁμογενείας. Κατέστη οὕτω τὸ ἐνδεδειγμένον πρόσωπον νὰ ἀποσταλῇ ἐξαρχικῶς εἰς Ἀμερικήν. Ἐγνώριζε τὸ ζήτημα καὶ ἠγαπᾶτο ὑφ' ὅλων τῶν ἐν Ἀμερικῇ παραγόντων. Εἶχε προεξησφαλισμένην τὴν ἐμπιστοσύνην. Περιεβλήθη τὸ κῦρος τοῦ Πατριαρχικοῦ ἀπεσταλμένου. Προερχόμενος ἀπὸ μίαν ἄλλην Ἐκκλησίαν δὲν ἄφηνε καμμίαν ρωγμὴν ὑπονοίας, δυναμένης νὰ μειώσῃ τὴν γνησιότητα τοῦ ἐνδιαφέροντος τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου. Σημαίνει πολὺ ἕνα ἄλλος νὰ ὁμιλήσῃ διὰ σᾶς καὶ οὐχὶ ἕνας ἰδικός σας. Χρησιμοποιοῦμεν ἐνταῦθα τὴν λέξιν **ἰδικὸς** ὑπὸ τὴν στενωτέραν αὐτῆς σημασίαν.

✠

Εἶναι ἀπερίγραπτος ὁ συναγερμός, μὲ τὸν ὁποῖον ὑπεδέχθησαν ἐν Ἀμερικῇ οἱ ὁμογενεῖς τὸν Πατριαρχικὸν Ἔξαρχον. Καὶ ἐδήλωσαν ὅτι ὅλοι τίθενται παρὰ τὸ πλευρόν του. Δὲν παρῆλθε πολὺς χρόνος, καὶ τὸ ἔργον τοῦ ἀπεσταλμένου ἤρχισε νὰ εὐοδῶται. Ὁ Μητροπολίτης Χαλδίας κ. Βασίλειος Κομβόπουλος ἐδήλωσεν ὑποταγήν, καὶ ἐπὶ τῷ ὅρῳ νὰ ἐγκαταλείψῃ τὴν Ἀμερικὴν ἐζήτησε τὴν εὐμένειαν τῆς Ἐκκλησίας, ἵνα λάβῃ τὴν ἄρσιν τῆς καθαιρέσεως καὶ εὕρῃ τὴν γαλήνην τῆς ψυχῆς, ἧς οὐδὲν ὑπάρχει ἐν τῷ κόσμῳ πολυτιμότερον. Καὶ ὀπαδοὺς εἶχεν, οἱ ὁποῖοι μετὰ φανατισμοῦ μάλιστα ἦσαν ἀφωσιωμένοι εἰς αὐτόν, καὶ χρήματα ἄφθονα τῷ παρείχοντο. Πλὴν πάντα ταῦτα δὲν ἦσαν ἀρκετά. Εἶναι ἀπερίγραπτος ἡ ἀνακούφισις, τὴν ὁποίαν ᾐσθάνθη, ὅταν ἀνεκοινώθη εἰς αὐτὸν ἡ ἄρσις τῆς καθαιρέσεώς του. Τὸ πρὸς τὸν Οἰκουμενικὸν Πατριάρχην εὐχαριστήριον τηλεγράφημά του δονεῖται ἀπὸ τὸν παλμὸν τῆς συγκινήσεως καὶ ἀνακουφίσεως. Ἡ Ἐκκλησία δὲν εἶναι κάτι ὑλικόν, τὸ ὁποῖον δύναταί τις νὰ κρατήσῃ μὲ τὰς χεῖράς του, μὲ τὴν αὐτογνωμοσύνην του. Ἡ Ἐκκλησία εἶναι ἰδέα, εἶναι ψυχή, καὶ ἔχει τὸν καθαγιασμόν της ἀλλαχόθεν, ἄνωθεν. Ἀπαιτεῖ μίαν τάξιν πραγμάτων.

✠

Ἡ γενικὴ εἰρήνευσις τῆς ἐν Ἀμερικῇ Ἐκκλησίας καὶ ἡ νέα ἀναδιοργάνωσίς της ἀπῄτησαν καὶ μίαν θυσίαν ἐκ μέρους τοῦ Σεβασμ. Ἀρχιεπισκόπου κ. Ἀλεξάνδρου. Βραδύτερον ἡ Σεβασμιότης του θὰ κατανοήσῃ ὅτι ἡ τοιαύτη ἀπαίτησις τῆς Ἐκκλησίας δὲν προήρχετο ἀπὸ ἔλλειψιν ἀγάπης πρὸς αὐτόν. Πρέπει νὰ εἴμεθα πρόθυμοι εἰς τοιαύτας θυσίας ἀπέναντι τῆς διοικητικῆς μερίμνης καὶ εὐθύνης τῆς Ἀνωτέρας Ἐκκλησιαστικῆς Ἀρχῆς. Πρόκειται περὶ μιᾶς διοικητικῆς πράξεως.

✠

Ἂς εὐχηθῶμεν οἱ πάντες τὴν πλήρη ἐπιτυχίαν καὶ εὐόδωσιν τῶν ὑπὸ τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου καταβαλλομένων τούτων προσπαθειῶν πρὸς τελείαν διευθέτησιν τοῦ ζητήματος τῆς ἐν Ἀμερικῇ Ἐκκλησίας αὐτοῦ καὶ ἀναδιοργάνωσιν αὐτῆς ἐπὶ τὰ βελτίω. Ἂν ζητῶμεν ἱκανοποίησιν, διότι αἰσθανόμεθα ἐντὸς ἡμῶν δυνάμεις, τὰς ὁποίας πρέπει νὰ δαπανήσωμεν, θὰ τὴν εὕρωμεν εἰς τὴν ἐργασίαν καὶ τὴν ἀφοσίωσιν εἰς τὸ ἔργον. Αὐτὸ μᾶς κάμνει συνεργάτας τοῦ Θεοῦ.

Φανάριον, 24 Ἰουνίου 1930.

† Ο ΛΑΟΔΙΚΕΙΑΣ ΔΩΡΟΘΕΟΣ

Ἄρσις καθαιρέσεως τοῦ Μητροπολίτου Χαλδίας κ. Βασιλείου.

Ἐν ἐπανειλημμέναις Συνεδρίαις ἡ Ἁγία καὶ Ἱερὰ Σύνοδος ἠσχολήθη μὲ τὸ ἐκκλησιαστικὸν ζήτημα τῆς Ἀμερικῆς. Ὁ Πατριαρχικὸς Ἔξαρχος Σεβασμιώτατος Μητροπολίτης Κορινθίας κ. Δαμασκηνός, στοιχῶν ταῖς γραπταῖς Πατριαρχικαῖς καὶ Συνοδικαῖς ὁδηγίαις, ἃς ἔλαβε παρὰ τῆς Ἐκκλησίας κατὰ τὴν ἀνάληψιν τῶν ἐξαρχικῶν αὐτοῦ καθηκόντων, καὶ ἐπὶ τῇ βάσει τῶν ὁποίων θὰ ἐνήργει ἀφικνούμενος εἰς Ἀμερικήν, ἔσπευσε μόλις ἀφίκετο ἐκεῖ νὰ πείσῃ τὸν ἀπὸ Χαλδίας Βασίλειον Κομβόπουλον νὰ ὑποβάλῃ αἴτησιν συγγνώμης, δι' ἧς ἐκφράζει τὴν λύπην του διὰ τὰ μέχρι τοῦδε γενόμενα καὶ δηλοῖ ὅτι τίθεται εἰς τὴν διάθεσιν τῆς Ἐκκλησίας. Τοῦτο ἀνακοινῶν ὁ Πατριαρχικὸς Ἔξαρχος ἀπέστειλε δι' ἐπὶ τούτῳ τηλεγραφήμα-

τος τὸ κείμενον τῆς αἰτήσεως ταύτης τοῦ ἀπὸ Χαλδίας Βασιλείου καὶ ἐζήτησε τὴν ἄρσιν τῆς καθαιρέσεως αὐτοῦ καὶ τὴν ἀποστολὴν τῆς σχετικῆς συνοδικῆς ἀποφάσεως τηλεγραφικῶς.

Ἡ Ἁγία καὶ Ἱερὰ Σύνοδος, ἀποδεχθεῖσα ὁμοφώνως τὴν αἴτησιν συγγνώμης τοῦ ἐνδιαφερομένου καὶ τὴν ὡς ἄνω σχετικὴν σύστασιν τοῦ διαβιβάσαντος ταύτην Πατριαρχικοῦ Ἐξάρχου, στοχασθεῖσα δὲ καὶ τοῦ ἱεροῦ σκοποῦ τῆς πλήρους εἰρηνεύσεως τῆς ἐν Ἀμερικῇ Ἐκκλησίας, παρέσχε τὴν ζητηθεῖσαν συγγνώμην, ἦρε τὴν ἐπιβληθεῖσαν τῷ Μητροπολίτῃ Χαλδίας Βασιλείῳ καθαίρεσιν καὶ ἀποκατέστησεν αὐτὸν εἰς ἣν εἶχε καὶ ἔφερε πρὸ τῆς καθαιρέσεως ἀρχιερατικὴν ἀξίαν, τιμὴν καὶ θέσιν ὡς Μητροπολίτης τῆς Ἁγιωτάτης Μητροπόλεως Χαλδίας. Τοῦτο ἀνεκοινώθη τῷ Σεβασμιωτάτῳ Πατριαρχικῷ Ἐξάρχῳ τηλεγραφικῶς, δηλωθέντος αὐτῷ, ὅτι ἀναμένεται ἡ ἀγγελία τῆς ἀμέσου ἀναχωρήσεως τοῦ εἰρημένου Σεβ. Μητροπολίτου Χαλδίας κ. Βασιλείου ἐξ Ἀμερικῆς.

Ὁ Μητροπολίτης Χαλδίας κ. Βασίλειος, μόλις ἔλαβε τὴν ἀνακοίνωσιν τῆς ὡς ἄνω ἀποφάσεως, δι᾿ ἐπὶ τούτῳ τηλεγραφήματος πρὸς τὴν Α. Θ. Παναγιότητα ὑπέβαλε σέβη πρὸς Αὐτὴν καὶ αἰσθήματα συγκινήσεως, εὐχαριστῶν ὁλοψύχως τὴν Ἁγίαν καὶ Ἱερὰν Σύνοδον καὶ διαδηλῶν τὴν πρὸς τὴν Μεγάλην Μητέρα Ἐκκλησίαν εὐγνωμοσύνην καὶ ἀφοσίωσιν αὐτοῦ.

Διαθεσιμότης τοῦ Ἀρχιεπισκόπου Ἀμερικῆς κ. Ἀλεξάνδρου.

Ἡ διαθεσιμότης τοῦ Σεβασμ. Ἀρχιεπισκόπου Ἀμερικῆς κ. Ἀλεξάνδρου ἀπετέλει μέρος τοῦ προγράμματος τῆς ἀποφασισθείσης ὁριστικῶς διευθετήσεως τοῦ ἐν Ἀμερικῇ ἐκκλησιαστικοῦ ζητήματος. Ἐπειδὴ ἡ Αὐτοῦ Σεβασμιότης δὲν ἐπείθετο εἰς τὰς ὑποδείξεις τοῦ Σεβασμιωτάτου Ἐξάρχου, ὅπως παραιτηθῇ, τῆς Ἐκκλησίας λαμβανούσης τὴν προσήκουσαν περὶ αὐτοῦ μέριμναν, ἐγένετο συνοδικῶς ὑστάτη πρὸς αὐτὸν τηλεγραφικὴ σύστασις. Οὕτω ἡ Ἐκκλησία οὐδὲν παρέλειψεν ἀπὸ τὰ μέτρα, τὰ ὁποῖα ἦτο δυνατὸν νὰ χειραγωγήσωσι τὸν Σεβασμ. Ἀρχιεπίσκοπον, ἵνα μὴ οὗτος ἐκ πλάνης ἐξωθήσῃ τὰ πράγματα.

Ἐπειδὴ ἡ Α. Σεβασμιότης δὲν ἔδειξε προθυμίαν νὰ ὑπακούσῃ, ἔπρεπε δὲ ἐπειγόντως καὶ ἄνευ ἀναβολῆς νὰ ληφθῇ ἡ σχετικὴ ἀπόφασις τῆς Ἐκκλησίας, καθόσον ἡ ἀναβολὴ ταύτης ἠδύνατο νὰ ζημιώσῃ σπουδαίως τὴν ὑπόθεσιν, ἡ Ἁγία καὶ Ἱερὰ Σύνοδος ἔθηκεν εἰς διαθεσιμότητα τὸν Ἀρχιεπίσκοπον Ἀμερικῆς κ. Ἀλέξανδρον. Ἡ ἀπόφασις αὕτη ἀνεκοινώθη τηλεγρα-

φικῶς πρός τε τὸν εἰς διαθεσιμότητα τεθέντα 'Αρχιεπίσκοπον καὶ πρὸς τὸν Πατριαρχικὸν Ἔξαρχον Μητροπολίτην Κορινθίας κ. Δαμασκηνόν, ἵνα ἀνακοινώσηται ταύτην εἰς τοὺς Πανιερωτάτους Ἐπισκόπους, εἰς τὸν Κλῆρον καὶ τὸν Λαόν, καὶ ἀναλάβῃ συμφώνως πρὸς τὰς χορηγηθείσας αὐτῷ ὁδηγίας προσωρινῶς τὴν διοίκησιν τῆς ἐν 'Αμερικῇ 'Εκκλησίας.

Πρὸς τὴν τελείαν διευθέτησιν.

Ὁ Σεβασμιώτατος Πατριαρχικὸς Ἔξαρχος δι' ἐπαλλήλων τηλεγραφημάτων αὐτοῦ ὑπέβαλεν εἰς τὴν Ἐκκλησίαν τὰ αἰσθήματα σεβασμοῦ, εὐλαβείας καὶ εὐγνωμοσύνης ἁπάσης τῆς ἐν 'Αμερικῇ 'Εκκλησίας διὰ τὴν συντελουμένην διευθέτησιν τοῦ ζητήματος αὐτῆς. Τὸ γόητρον τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου, ἐπιλέγει, ἐκρατύνθη. Τὸ σεπτὸν ὄνομα τῆς Α. Θ. Παναγιότητος ἐχαράχθη εἰς τὴν καρδίαν τοῦ λαοῦ καὶ συνεδέθη τῇ Ἱστορίᾳ. Ὁ τύπος ὡσαύτως ὑπέβαλε τηλεγραφικῶς εἰς τὸ Οἰκουμενικὸν Πατριαρχεῖον ὅτι αἱ ἀποφάσεις τῆς Μητρὸς 'Εκκλησίας χαιρετίζονται ὁμοθύμως ὡς ἐξασφαλίζουσαι τὴν γαλήνην τῆς ὁμογενείας, ὅτι αἱ Κοινότητες πανηγυρίζουσιν, ἀφωσιωμέναι πρὸς τὸν Πατριαρχικὸν Ἔξαρχον. Πάντες ἐκφράζουσιν εὐγνωμοσύνην διὰ τὴν στοργὴν τῆς Μεγάλης 'Εκκλησίας, δοξάζουσι τὸν Θεὸν διὰ τὸ εἰρηνοποιὸν ἔργον, εὔχονται μακροημέρευσιν τῆς Α. Θ. Παναγιότητος καὶ ἐπικαλοῦνται τὰς εὐχὰς Αὐτῆς καὶ εὐλογίας.

Ἡ Α. Θ. Παναγιότης διὰ τοῦ Πατριαρχικοῦ 'Εξάρχου διεβίβασε τὰς εὐχὰς τῆς 'Εκκλησίας εἰς τὸν Πανιερώτατον Μητροπολίτην Χαλδίας κ. Βασίλειον. 'Επίσης εἰς τὸν ὁμογενῆ τύπον τῆς 'Αμερικῆς τὰς εὐλογίας καὶ τὴν εὐαρέσκειαν τῆς 'Εκκλησίας διὰ τὰ αἰσθήματα ἀφοσιώσεως πρὸς αὐτήν. Συνεχάρη ἐνθέρμως τὸν Σεβασμιώτατον Ἔξαρχον. 'Εξέφρασε τὴν βαθυτάτην χαρὰν τῆς 'Εκκλησίας, πληροφορηθείσης τὴν ὁμόθυμον καὶ ἀκραιφνῆ ἐκδήλωσιν τῶν ἁγνῶν αἰσθημάτων εὐσεβείας, ἑνότητος καὶ ἀφοσιώσεως τῆς ἐν 'Αμερικῇ ὁμογενείας, πρὸς τὴν ὁποίαν ηὐχήθη τὴν εὐλογίαν τοῦ Κυρίου.

Πρὸς ταῦτα ἐλήφθη μακρὸν τηλεγράφημα ἐξ 'Αμερικῆς μεγάλης 'Επιτροπῆς ἀντιπροσωπευούσης τὰς γνώμας ὁλοκλήρου τῆς ἐκεῖ ὁμογενείας, διαβιβαζούσης διαπύρους εὐχαριστίας διὰ τὸ πατρικὸν ἐνδιαφέρον τῆς Μητρὸς 'Εκκλησίας καὶ τὴν λύσιν, ἡ ὁποία ἔφερεν εἰς ὅλους τὴν εἰρήνην, τὴν ἀγάπην καὶ τὴν ἀλληλεγγύην, καὶ ἐκφραζούσης θερμὴν εὐγνωμοσύνην διὰ τὴν ἀποστολὴν ἐκεῖ τοῦ διακεκριμένου καὶ προσφιλοῦς 'Εξάρχου, παρ' οὗ ἀπεκδέχεται μετὰ πεποιθήσεως τὴν ἀποπεράτωσιν τοῦ ἔργου τῆς τελικῆς ἀποκαταστάσεως τοῦ γοήτρου τῆς ἐκεῖ 'Εκκλησίας ἐπὶ τῶν αὐτῶν ὑγιῶν βάσεων.

ΠΑΤΡΙΑΡΧΙΚΑ ΕΓΓΡΑΦΑ

Α'

Ἀριθμ. Πρωτ. 668.

† Φώτιος ἐλέῳ Θεοῦ Ἀρχιεπίσκοπος Κωνσταντινουπόλεως, Νέας Ῥώμης καὶ Οἰκουμενικὸς Πατριάρχης.

Ἱερώτατε Ἀρχιεπίσκοπε Ἀμερικῆς, ἐν Ἁγίῳ Πνεύματι ἀγαπητὲ ἀδελφὲ καὶ συλλειτουργὲ τῆς ἡμῶν Μετριότητος κ. Ἀλέξανδρε, χάρις εἴη τῇ ὑμετέρᾳ Ἱερότητι καὶ εἰρήνη παρὰ Θεοῦ.

Ἀπὸ τῆς ἀναλήψεως τῶν καθηκόντων τῆς ὑπάτης ἐκκλησιαστικῆς ἐντολῆς, ἥτις βουλῇ Θεοῦ ἐνεπιστεύθη ἡμῖν, ὡς ἓν τῶν σπουδαιοτέρων καὶ μᾶλλον ἐπειγόντων καθηκόντων τῶν ἡμετέρων Πατριαρχικῶν εὐθυνῶν ᾐσθάνθημεν καὶ ἐθεωρήσαμεν τὴν ὀφειλήν, ἵνα σύντονον ἐπιδειξώμεθα προσοχὴν καὶ μέριμναν περὶ τῶν αὐτόθι ἐκκλησιαστικῶν πραγμάτων, ὧν ἡ λυπηρὰ κατάστασις ἐκ τῆς ἐμφιλοχωρησάσης καὶ παρατεινομένης διαιρέσεως καὶ ἀνωμαλίας τοσοῦτον ἀπὸ μακροῦ θλιβερῶς ἀπασχολεῖ τήν τε Ἐκκλησίαν καὶ τὴν κοινὴν γνώμην καὶ φιλοτιμίαν τῆς ὁμογενείας.

Προέτρεπεν ἡμᾶς πρὸς τὴν συντονωτέραν ἤδη ἐκκλησιαστικὴν ἐνέργειαν εἰς τερματισμὸν τοῦ ἀνοσίου καὶ προσβλητικοῦ διὰ τὴν Ἐκκλησίαν τε καὶ τὸ Γένος σάλου καὶ τὸ εὐάρεστον γεγονός, ὅτι κατὰ τὴν ἐκλογὴν ἡμῶν μετ' ἀνακουφίσεως εἴδομεν ἀπευθυνόμενα ἔνθερμα καὶ ἐγκάρδια καὶ παρὰ τῶν τέως διϊσταμένων πρὸς ἡμᾶς υἱϊκὰ συγχαρητήρια, δεικνύοντα ὅτι τὸ πνεῦμα εὐτυχῶς τῆς πρὸς τὴν Μητέρα Ἐκκλησίαν ἀφοσιώσεως καὶ τῆς πρὸς ἀλλήλους ἀδελφικῆς ἀλληλεγγύης ἀνεζωπυρήθη καὶ πάλιν, τῇ τοῦ Θεοῦ χάριτι, ἐν ταῖς ψυχαῖς πάντων καὶ ὅτι ἡ ἐν τῷ προσώπῳ ἡμῶν ὡς τῷ ἀνωτάτῳ κοινῷ πατρὶ ἐκδηλωθεῖσα αὐθόρμητος γενικὴ ἕνωσις εὔκαιρον ἤδη παρουσίαζεν εὐοίωνον καὶ ἑδραῖον ἔρεισμα, ἵνα ἐπ' αὐτοῦ ἐπιδιώξωμεν συντόνως τὴν γενικὴν εἰρήνευσιν.

Καὶ εἰ μὲν ἦν δυνατὸν ἵνα ἡμεῖς αὐτοπροσώπως παραγενώμεθα αὐτόσε καὶ εἰς τὸ ἔργον τῆς εἰρηνεύσεως συναντιλαβώμεθα, οὔτε οἱ κόποι βεβαίως οὔτε αἱ δυσχέρειαι ἠδύναντο ἵνα ἀνακόψωσιν ἡμᾶς ἀπὸ τῆς ἀναλήψεως τῆς ἐπὶ τόπου αὐτοπροσώπου προσπαθείας. Ἀλλ' ἐπειδὴ τοῦτο οὐκ ἦν καὶ οὐκ

ἔστι δυνατόν, ἔγνωμεν εἰς τὴν ἀσφαλῆ καὶ ταχεῖαν ἀποβλέποντες διευθέτησιν, ὅπως τὴν ἐντολὴν ἐμπιστευθῶμεν εἰς ἰδιαίτερον ἔκτακτον ἀπεσταλμένον καὶ ἀντιπρόσωπον τῆς Ἐκκλησίας καὶ ἡμῶν, ὅστις ἐρχόμενος αὐτόσε παρ' ἡμῶν διὰ τοῦ κύρους καὶ τοῦ γοήτρου τῆς ἐκτάκτου ἀπὸ τῆς Ἐκκλησίας ἐντολῆς καὶ πληρεξουσιότητος καὶ τῆς ἐκτάκτου ἔξωθεν προελεύσεως πλείονα βεβαίως παντὸς ἄλλου παρεῖχε τὰ ἐχέγγυα καὶ τὰς ἐλπίδας τῆς εἰς τὴν ἐνέργειαν αὐτοῦ πρόφρονος πάντων προσοχῆς καὶ τῆς αἰσίας οὕτω δι' αὐτοῦ ἐπιτεύξεως τῆς εἰρηνεύσεως καὶ ἑνώσεως.

Οὕτως οὖν περὶ τῆς ἀνάγκης καὶ τῆς ὠφελείας τῆς ἀποστολῆς ἰδιαιτέρου ἐκτάκτου ἀπεσταλμένου αὐτόσε σκεψάμενοι καὶ εἰς τὴν ἐξεύρεσιν τοῦ καταλλήλου προβάντες προσώπου, ἐστρέψαμεν τὸ βλέμμα καὶ τὴν προτίμησιν ἡμῶν πρὸς τὸν ἐκ τῆς ἀδελφῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος ἔγκριτον καὶ μεγάλης ἤδη κοινῆς ἀπολαύοντα ἐπὶ σπουδαίοις ἔργοις τῆς διακονίας αὐτοῦ τιμῆς καὶ ἐμπιστοσύνης, εὐφήμως δὲ γνωστὸν ἤδη ἐκ τοῦ ἐγγὺς γενόμενον καὶ τῷ αὐτόθι πληρώματι γενικῶς, Ἱερώτατον Μητροπολίτην Κορινθίας καὶ ἀγαπητὸν ἡμῖν ἐν Χριστῷ ἀδελφὸν κ. Δαμασκηνόν, ὃν καί, ἔχοντες τὴν πρόφρονα συγκατάθεσιν τῆς ἀγαπητῆς ἀδελφῆς Ἐκκλησίας, ἀσμένως κατ' ἀπόφασιν συνοδικὴν διωρίσαμεν ἔκτακτον ἡμέτερον Πατριαρχικὸν Ἔξαρχον, ὅπως, ἐρχόμενος αὐτόσε, προεξάρξῃ καὶ προεδρεύσῃ καὶ μεριμνήσῃ καὶ ἐνεργήσῃ ἐξ ἡμῶν καὶ ἀνθ' ἡμῶν ὅ,τι ἂν ἡ ἀνάγκη τῶν πραγμάτων ἀπαιτήσῃ πρὸς τὴν ἐπίτευξιν τοῦ σκοποῦ τῆς γενικῆς συμφιλιώσεως καὶ ἑνώσεως, ἧς τὴν ἐκ παντὸς τρόπου πλήρη ἀποκατάστασιν ἥ τε τῆς Ἐκκλησίας καὶ ἡ τοῦ Γένους ἀξίωσις ἀνυπερθέτως ἀναμένει πλέον καὶ ἀπαιτεῖ.

Ὅθεν, τὰ ἀνωτέρω ἀνακοινούμενοι εἰς γνῶσιν καὶ τῆς ὑμετέρας Ἱερότητος διὰ τῆς παρούσης ἡμῶν Πατριαρχικῆς Ἐπιστολῆς, δι' ἧς ἐφωδιάσαμεν ἀναχωροῦσαν τὴν αὐτοῦ Ἱερότητα, προτρεπόμεθα ὑμᾶς, καθὼς καὶ ἅπαν τὸ εὐσεβὲς αὐτόθι ὁμογενὲς ὀρθόδοξον πλήρωμα, πρὸς ὃ ἀπευθύνομεν καὶ ἰδιαιτέραν ἡμῶν πατρικὴν προτροπήν, κομιζομένην καὶ ταύτην ὑπὸ τῆς αὐτοῦ Ἱερότητος, ὅπως, ἀφικνούμενον αὐτόσε τὸν ἔκτακτον τοῦτον ἡμέτερον Πατριαρχικὸν Ἔξαρχον καὶ Ἀντιπρόσωπον Ἱερώτατον Μητροπολίτην Κορινθίας καὶ ἀγαπητὸν ἡμῖν ἐν Χριστῷ ἀδελφὸν κ Δαμασκηνόν, ὑποδέξησθε πάντες μετὰ τῆς προσηκούσης τῇ ἀποστολῇ καὶ τῷ ἀξιώματι αὐτοῦ τιμῆς καὶ μετὰ πάσης ἐμπιστοσύνης καὶ ἀγάπης, αἵ τε δὲ Ἱερότητες ὑμῶν καὶ ἅπασαι αἱ εὐσεβεῖς Κοινότητες καὶ ἅπας ὁ εὐσεβὴς λαὸς μετὰ τῆς ὀφειλομένης προφροσύνης καὶ προθυμίας ἀκούσωσιν αὐτοῦ καὶ ἀποδέξωνται ὅ,τι ἂν οὗτος ἐπὶ τῇ βάσει τῶν δεδομένων αὐτῷ ὁδηγιῶν ἤθελεν ὑποδείξῃ καὶ συστήσῃ χάριν τῆς ἐπιτεύξεως τοῦ μεγάλου καὶ ἱεροῦ σκοποῦ τῆς κοινῆς συμφιλιώσεως καὶ ἑνώσεως.

Ἔχομεν τὴν πεποίθησιν, ὅτι αἵ τε Ἱερότητες ὑμῶν, ἀναλογιζόμεναι τὴν εὐθύνην καὶ τὸ καθῆκον τῆς ὑπὲρ τῆς εἰρήνης καὶ τῆς ἑνώσεως συμπράξεως, καὶ ἅπας ὁ εὐσεβὴς αὐτόθι ὁμογενὴς πληθυσμός, ὑπ' ὄψει ἔχων τὸ δεινὸν πλῆγμα τὸ προσγινόμενον ἐκ τῆς διαιρέσεως καὶ ἀνωμαλίας εἰς τὰ γενικὰ συμφέροντα καὶ τὴν κοινὴν τιμήν, μετ' ἀκραιφνοῦς φιλευσεβοῦς καὶ φιλογενοῦς γνώμης θέλουσι συμπράξῃ καὶ συντελέσῃ πάντες εἰς τὴν αἰσίαν εὐόδωσιν τοῦ ἀνατεθέντος τῷ Πατριαρχικῷ Ἐξάρχῳ ἱεροῦ ἔργου, ἐπισπώμενοι διὰ τῆς πρόφρονος καὶ εὐηκόου ταύτης πρὸς τὰς συστάσεις καὶ τὰ κελεύσματα τῆς ἀνωτάτης ἐκκλησιαστικῆς ἀρχῆς συνεργείας σὺν τῇ γενικῇ ἐκτιμήσει τὴν εὐαρέσκειαν καὶ τὰς εὐχὰς τῆς Μητρὸς Ἐκκλησίας καὶ τὴν εὐλογίαν τὴν παρὰ Θεοῦ, Οὗ ἡ χάρις καὶ τὸ ἄπειρον ἔλεος εἴη μετὰ τῆς ὑμετέρας Ἱερότητος.

,αϠλ' Ἀπριλίου θ'.

† Ὁ **Κωνσταντινουπόλεως** ἀγαπητὸς ἐν Χριστῷ ἀδελφὸς

Σημ.— Παρόμοια Πατριαρχικὰ Γράμματα ἐστάλησαν καὶ εἰς τοὺς Πανιερωτάτους Ἐπισκόπους Σικάγου κ. Φιλάρετον, Βοστώνης κ. Ἰωακεὶμ καὶ Ἁγίου Φραγκίσκου κ. Κάλλιστον.

* * *

Β'

† Φώτιος ἐλέῳ Θεοῦ Ἀρχιεπίσκοπος Κωνσταντινουπόλεως, Νέας Ῥώμης καὶ Οἰκουμενικὸς Πατριάρχης

Πᾶσι τοῖς εὐλογημένοις χριστιανοῖς τῶν ἐν Ἀμερικῇ ὁμογενῶν κοινοτήτων, τέκνοις ἡμῶν ἐν Κυρίῳ ἀγαπητοῖς, χάριν καὶ εἰρήνην παρὰ Θεοῦ.

Βαθύτατα ἐν καιρῷ συνεκίνησαν ἡμᾶς, ἀγαπητοί, αἱ ἐπὶ τῇ ἐκλογῇ ἡμῶν πολλαπλαῖ ἐκδηλώσεις τῆς ἀγάπης, τοῦ σεβασμοῦ καὶ τῆς ἀφοσιώσεως ὁλοκλήρου μὲν τοῦ ὀρθοδόξου λαοῦ τοῦ συγκροτοῦντος τὴν Ἁγίαν ἡμῶν Ὀρθόδοξον Ἐκκλησίαν, ἰδιαιτέρως δὲ τοῦ εὐσεβοῦς λαοῦ, ὅστις ἀποτελεῖ τὸ πλήρωμα τοῦ Οἰκουμενικοῦ Θρόνου, καὶ μάλιστα τῆς ἐκλεκτῆς μερίδος τοῦ ποιμνίου ἡμῶν, ἥτις συγκροτεῖ τὴν ἐν Ἀμερικῇ Ἐκκλησίαν.

Πανταχόθεν τῆς εὐλογημένης καὶ ἀχανοῦς ὑμῶν χώρας μετὰ συγκινήσεως ἐλαμβάνομεν τὸ πλῆθος τῶν θερμῶν γραμμάτων καὶ τηλεγραφημάτων, δι' ὧν πάντες ἐν ἑνὶ στόματι καὶ μιᾷ καρδίᾳ συνεχαίρετε ἡμῖν καὶ ηὔχεσθε, ὅπως ἁγίως καὶ ἐπιτυχῶς οἰακοστροφήσωμεν τὴν νοητὴν ὁλκάδα τοῦ Χριστοῦ καὶ ὁδηγήσωμεν αὐτὴν ἀσφαλῶς εἰς λιμένα σωτηρίας καὶ δόξης.

Εὐχαριστοῦμεν, τέκνα ἐν Κυρίῳ ἀγαπητά, πᾶσιν ὑμῖν διὰ τὰς ἀγαθὰς ἐκδηλώσεις ὑμῶν ταύτας, αἵτινες ἀποτελοῦσι σπουδαῖον κεφάλαιον ἐνισχύσεως ἡμῶν ἐν τῇ ἐπιτελέσει τῶν μεγάλων καθηκόντων τῆς ὑπάτης καὶ ἱερωτέρας τῶν διακονιῶν, ἣν ὁ Θεὸς δι' ὁμοφώνου ψήφου τῆς Ἱεραρχίας καὶ δ' ἀμερίστου ἐπιδοκιμασίας τοῦ εὐσεβοῦς πληρώματος τῆς Ἐκκλησίας ἀνέθετο ἡμῖν, καὶ ἀπευθύνομεν διὰ τοῦ παρόντος Πατριαρχικοῦ ἡμῶν Γράμματος πᾶσιν ὑμῖν, κλήρῳ καὶ λαῷ, ἐπιτρόποις καὶ ἐφόροις, ἀρχαῖς καὶ ἰδιώταις, τὸν ἐγκάρδιον ἐν Χριστῷ ἀσπασμόν, ἐπικαλούμενοι τὴν εὐλογίαν τοῦ Θεοῦ καὶ τὴν παρὰ Θεοῦ εἰρήνην ὑμῖν.

Ναί, τέκνα ἐν Κυρίῳ ἀγαπητά, εὐχαριστοῦμεν ἀπὸ μέσης καρδίας διὰ τὰ αἰσθήματα καὶ τὰς διαθέσεις ὑμῶν ταύτας πρὸς τὸ πρόσωπον ἡμῶν καὶ πρὸς τὴν Ἐκκλησίαν, τὴν Ἁγίαν Μητέρα καὶ Τροφὸν πάντων ἡμῶν.

Ἀλλὰ μετὰ τῶν θερμῶν ἡμῶν τούτων εὐχαριστιῶν, μετὰ τῶν ἁγίων ἡμῶν ὑπὲρ ὑμῶν εὐχῶν πρὸς τὸν Θεόν, παρακαλοῦμεν νῦν πάντας ὑμᾶς, ἀγαπητοί, καὶ δεόμεθα, ὅπως ἐπὶ τῇ εὐκαιρίᾳ τῆς ἡμετέρας ἐκλογῆς καὶ τῆς ἑνώσεως πάντων ὑμῶν διὰ τῆς ἀγάπης καὶ τοῦ σεβασμοῦ ἐν τῷ ἡμετέρῳ Πατριαρχικῷ προσώπῳ τείνητε καὶ πρὸς ἀλλήλους τὰς χεῖρας καὶ τερματίσητε τὴν διχοστασίαν, τὰς ἔριδας καὶ τὰς διχονοίας, αἵτινες ἀπὸ τόσων ἐτῶν διαιροῦσιν ὑμᾶς, ἐξασθενίζουσαι τὴν κοινὴν δύναμιν ὑμῶν, μαραίνουσαι τὴν ζωτικότητα ὑμῶν, καταστρέφουσαι τὴν ζωήν, τὴν χαρὰν καὶ τὴν εὐτυχίαν ὑμῶν ὡς τε Ἐκκλησίας, ὡς τε κοινότητος, ὡς τε ἀτόμων, λυποῦσαι δὲ καιρίως καὶ τὴν Μητέρα Ἐκκλησίαν, ἧς εἶναι καύχημα καὶ στέφανος καὶ παραμυθία πολλὴ ἡ ὑμετέρα κατὰ Χριστὸν προκοπὴ καὶ ἐπίδοσις.

Πρὸς τί δέ, τέκνα ἡμῶν ἀγαπητά, τὰ μίση καὶ τὰ πάθη ταῦτα; Πρὸς τί αἱ ἔριδες καὶ αἱ διχοστασίαι ἐν μέσῳ ὑμῶν, ὥστε νὰ θίγηται κατὰ τοιοῦτον τρόπον ἡ φήμη τοῦ εὐσεβοῦς Γένους καὶ τῆς Ἐκκλησίας ἡμῶν ἐνώπιον χριστιανικοῦ λαοῦ καὶ νὰ ὑφίστασθε τὰ ἐκ τῆς διχονοίας καὶ τῆς ἔριδος δεινά; Δὲν εἶσθε πάντες τέκνα καὶ ἅγια μέλη τῆς αὐτῆς Μητρὸς Ἐκκλησίας καὶ τοῦ αὐτοῦ εὐσεβοῦς Γένους; Ὅλη ἡ ζωτικότης, ἡ ἱκανότης, ἡ μόρφωσις καὶ τὰ μέσα ἑνὸς ἑκάστου ὑμῶν δέον νὰ διατίθενται πρὸς στήριξιν τοῦ ὅλου, πρὸς συμπλήρωσιν τῶν κενῶν τοῦ ὅλου, πρὸς δημιουργίαν μιᾶς ἑνιαίας ὑλικῆς καὶ ἠθικῆς δυνάμεως, ἑνὸς ἰσχυροῦ παράγοντος, ἱκανοῦ νὰ ὁδηγήσῃ τὴν ἐν Ἀμερικῇ Ἐκκλησίαν εἰς περίβλεπτον ζωὴν καὶ ἀκμήν, εἰς ἐπάνθησιν αὐτῆς πλουσίαν ἐν μέσῳ τῆς ἐνδόξου χριστιανικῆς χώρας, ἐν ᾗ ζῆτε, νὰ καταστήσῃ τὰς κοινότητας ὑμῶν μεγάλας καὶ ἰσχυράς, ὥστε αἱ ἀποικίαι νὰ στηρίζωσι τὰς μητροπόλεις καὶ βοηθῶσι καὶ μεγαλύνωσιν αὐτάς, τὰ δὲ ἄτομα διὰ τῆς ἀλληλεγγύης καὶ ἀλληλοβοηθείας νὰ ἀκμάζωσι καὶ διαπρέπωσιν ὡς πολῖται, ὡς οἰκογενειάρχαι, ὡς μέλη Γένους καὶ Ἐκκλησίας ἐνδόξου καὶ ἱστορικῆς, πάντες δὲ ὁμοῦ νὰ ἀποτελῆτε τὴν

δόξαν τῆς Ἐκκλησίας καὶ τὸν παρήγορον ἄγγελον αὐτῆς. Μὴ λησμονῆτε, τέκνα ἀγαπητὰ ἐν Κυρίῳ, ὅσα ὁ μέγας τῶν Ἐθνῶν ἀπόστολος Παῦλος ἔγραφε πρὸς τοὺς Γαλάτας, τονίζων τὰ δεινὰ τῶν ἐρίδων καὶ τῶν παθῶν, ὅτι «εἰ ἀλλήλους δάκνετε καὶ κατεσθίετε, βλέπετε μὴ ὑπ' ἀλλήλων ἀναλωθῆτε» (Γαλ. ε' 15), μηδὲ τοὺς λόγους τοῦ Θεανθρώπου, λέγοντος ὅτι «πᾶσα βασιλεία μερισθεῖσα καθ' ἑαυτὴν ἐρημοῦται καὶ πᾶσα πόλις ἢ οἰκία μερισθεῖσα καθ' ἑαυτὴν οὐ σταθήσεται» (Ματθ. ιβ', 25). Μὴ λησμονῆτε ὅτι ὡς μέλη τοῦ σώματος τοῦ Χριστοῦ, ὡς τέκνα τοῦ Γένους, ἐκπροσωποῦντες χαρίσματα τοῦ Ἁγίου Πνεύματος καὶ ἀρετὰς τοῦ Γένους, ἔχετε ὑποχρεώσεις πολλὰς καὶ μεγάλας.

Ἡ Ἐκκλησία ἀναμένει παρ' ὑμῶν καρπὸν πολὺν εἰς πνεῦμα Χριστοῦ, εἰς αἰσθήματα ἀγάπης, εἰς ἔργα φιλαλληλίας, φιλομουσίας, ἐνδιαφέροντος ὑπὲρ τοῦ Γένους καὶ τῆς Ἐκκλησίας, ὑπὲρ τοῦ πλησίον καὶ καθόλου ὑπὲρ πάσης εὐγενοῦς καὶ ὑψηλῆς ἰδέας, ἐφόσον ἔχετε τὸ εὐτύχημα νὰ ζῆτε ἐν μέσῳ λαοῦ πλουσίου εἰς χριστιανικὰ αἰσθήματα, εἰς ἔργα πολιτισμοῦ, εἰς ἔργα ἀνθρωπισμοῦ. Μὴ λυπῆτε, τέκνα πεφιλημένα, πλέον τὴν Μητέρα Ἐκκλησίαν μὲ τὰς ἔριδας καὶ διχοστασίας, τείνατε πρὸς ἀλλήλους τὰς χεῖρας ὑμῶν, λησμονήσατε τὴν ἔχθραν, δότε ἀσπασμὸν ἀδελφικῆς ἀγάπης, διότι ὁ καρπὸς τοῦ πνεύματος τοῦ Χριστοῦ καὶ τῶν μαθητῶν αὐτοῦ εἶναι «ἀγάπη, χαρά, εἰρήνη, μακροθυμία, χρηστότης, ἀγαθωσύνη, πίστις, πραότης, ἐγκράτεια» (Γαλ. ε', 22). Εἰρηνεύσατε καὶ θέλετε ἴδῃ ὅτι θὰ γιγαντωθῆτε ὡς ἄτομα, ὡς κοινότης, ὡς Ἐκκλησία, διὰ νὰ ὑπηρετήσητε πᾶσαν ἰδέαν μὲ τὸν μεγαλείτερον καρπὸν καὶ μὲ τὴν μεγαλειτέραν εὐκολίαν. Ἕως τοῦ νῦν ἐδοκιμάσατε τὰ δεινὰ τῶν ἐρίδων καὶ τῶν διχοστασιῶν· δοκιμάσατε πλέον καὶ τὰ ἀγαθὰ τῆς πρὸς ἀλλήλους εἰρήνης καὶ θὰ ἴδητε τὴν διαφορὰν τὴν μεταξὺ τῆς εἰρήνης καὶ τῆς ἔριδος, τῆς ἀγάπης καὶ τοῦ μίσους, τοῦ ἀδελφικοῦ συνδέσμου καὶ τῆς μισαδέλφου διαστάσεως.

Πρὸς τὸν σκοπὸν τῆς ταχείας ἐπιδιώξεως καὶ ἐπιτεύξεως τῆς τοσοῦτον ἀναγκαίας καὶ ἀπαραιτήτου συμφιλιώσεως καὶ ἑνώσεως ὑμῶν, ἀποστέλλομεν πρὸς ὑμᾶς ὡς ἔκτακτον Πατριαρχικὸν ἡμῶν Ἔξαρχον καὶ Ἀντιπρόσωπον, ὅπως συντόνως ἐπὶ τόπου μεριμνήσῃ καὶ ἐργασθῇ ἐκ προσώπου ἡμῶν καὶ ἀνθ' ἡμῶν πρὸς τὴν αἰσίαν τῶν πραγμάτων εὐόδωσιν, τὸν ἐκ τῶν Ἱεραρχῶν τῆς πεφιλημένης ἀδελφῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος ἔγκριτον καὶ ἀγαπητὸν ἡμῖν ἐν Χριστῷ ἀδελφὸν Ἱερώτατον Μητροπολίτην Κορινθίας κ. Δαμασκηνόν, ὅστις προφρόνως καὶ εὐχαρίστως χάριν τῶν ἀναγκῶν τῆς Ἐκκλησίας καὶ τοῦ γενικωτέρου συμφέροντος ἀπεδέξατο, μετὰ τὴν προηγηθεῖσαν πρόφρονα συγκατάθεσιν τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος καὶ τὴν κανονικὴν ἄδειαν αὐτῆς, τὴν ἐντολὴν καὶ ἔρχεται νῦν αὐτόσε ἐφωδιασμένος διὰ τῶν ὁδηγιῶν καὶ τῆς πληρεξουσιότητος καὶ τῶν εὐχῶν τῆς Μητρὸς

Ἐκκλησίας, ἃς αὐτοπροσώπως ἐλθὼν ἔλαβε παρ' ἡμῶν, πρὸς ἐκτέλεσιν αὐτῆς.

Ἔχομεν τὴν πεποίθησιν, ὅτι πρὸς τὴν εὐόδωσιν τῆς ἀνατεθείσης τῷ ἐκτάκτῳ τούτῳ Πατριαρχικῷ Ἐξάρχῳ καὶ Ἀντιπροσώπῳ ἐντολῆς, εἰς ἣν οὗτος θέλει καταβάλῃ πᾶσαν τὴν ἐγνωσμένην αὐτοῦ καὶ διὰ πολλῶν ἤδη τεκμηρίων μεμαρτυρημένην ζηλωτὴν προσπάθειαν, ἐπιδειχθήσεται καὶ παρὰ πάντων ὑμῶν ἐγκάρδιος προθυμία καὶ σύμπραξις καὶ οὐδεὶς θέλει ὑπάρξῃ ὅστις θὰ θελήσῃ νὰ ἀποτελέσῃ θλιβερὰν ἐξαίρεσιν ἐν τῷ ἔργῳ τῆς μεγάλης ταύτης καὶ εὐλογημένης προσπαθείας ὑπὲρ τῆς ἀδελφικῆς ἀγάπης καὶ τῆς ἑνώσεως.

Ναί, τέκνα ἐν Κυρίῳ ἀγαπητά, οἱ πάντες τείνατε πρὸς ἀλλήλους τὰς χεῖρας καὶ δότε τὸν ἐν Χριστῷ ἀσπασμόν. Οἱ ἀρχηγοὶ τῶν κοινοτήτων, οἵτινες διέστητε πρὸς ἀλλήλους καὶ ὁ εἷς ἐλύπησε τὸν ἕτερον ἢ ἠδίκησεν ἢ ἔβλαψε, λησμονήσατε τὴν λύπην, τὴν ἀδικίαν καὶ τὴν βλάβην καὶ ἑνωθῆτε, διδόντες ἀλλήλοις τὸν ἀδελφικὸν ἀσπασμόν· τὸ ποίμνιον, τὸ ὁποῖον τυχὸν ἐλύπησε τὸν πνευματικὸν ποιμένα, ἃς προσέλθῃ καὶ ζητοῦν συγγνώμην ἃς ἀσπασθῇ τὴν χεῖρα τοῦ πνευματικοῦ πατρὸς καὶ ἃς λάβῃ αὐτήν· οἱ ἱερεῖς, ὅσοι ἐλησμόνησαν, ὡς μὴ ὤφελε, τὴν πειθαρχίαν καὶ τὴν εἰς τοὺς νόμους τοῦ Χριστοῦ καὶ τῆς Ἐκκλησίας εὐλάβειαν, ἃς κλίνωσι γόνυ μεταμελείας καὶ ἃς ζητήσωσι καὶ λάβωσι τὴν συγγνώμην καὶ τὴν ἄφεσιν. Οἱ πάντες δέ, κλῆρος καὶ λαός, ποιμένες καὶ ποίμνιον, μικροὶ καὶ μεγάλοι, νέοι καὶ γέροντες, εἰρηνεύοντες ἀσπασθῆτε ἀλλήλους, ὑπηρετήσατε τὴν ἑνότητα καὶ τὴν σύμπνοιαν· «Ἐνδύσασθε ὡς ἐκλεκτοὶ τοῦ Θεοῦ ἅγιοι καὶ ἠγαπημένοι σπλάγχνα οἰκτιρμοῦ, χρηστότητα, ταπεινοφροσύνην, πραότητα, μακροθυμίαν, ἀνεχόμενοι ἀλλήλων καὶ χαριζόμενοι ἑαυτοῖς, ἐάν τις πρός τινα ἔχῃ μομφήν» (Κολασ. γ', 12), καὶ καθόλου ἔστε πάντοτε ἡνωμένοι, ὠφέλιμοι οὕτω γινόμενοι εἰς ἑαυτούς, εἰς τὰς οἰκογενείας ὑμῶν, εἰς τὰς κοινότητας ὑμῶν, εἰς τὴν Ἁγίαν Μεγάλην τοῦ Χριστοῦ Ἐκκλησίαν, εἰς τὸ Γένος. Ζητοῦμεν καὶ ἀπαιτοῦμεν τοῦτο παρ' ὅλων ὑμῶν, ἀγαπητοί, ἐν ὀνόματι τοῦ Κυρίου καὶ Θεοῦ καὶ Σωτῆρος ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ.

Ἐν τῇ ἐλπίδι δὲ καὶ τῇ πίστει ὅτι ἡ πατρικὴ ἡμῶν αὕτη ἀπαίτησις θὰ εἰσακουσθῇ, ὅτι πάντες ὑμεῖς θὰ γίνητε ἓν σῶμα, μία ψυχή, ἓν ποίμνιον, εὐλογοῦμεν μετὰ χαρᾶς πάντας ὑμᾶς, τὰ τέκνα ὑμῶν, τὰς οἰκογενείας ὑμῶν, τὰ ἔργα ὑμῶν, τὰς εἰσόδους ὑμῶν καὶ τὰς ἐξόδους, καὶ αἰτούμεθα πᾶν ἀγαθὸν παρὰ Θεοῦ, Οὗ ἡ χάρις καὶ τὸ ἄπειρον ἔλεος εἴη πάντοτε μετὰ πάντων ὑμῶν.

͵αϡλ' Ἀπριλίου θ'.

† *Ὁ* ***Κωνσταντινουπόλεως*** διάπυρος πρὸς Θεὸν εὐχέτης πάντων ὑμῶν.

Η ΣΕΡΒΙΚΗ ΟΡΘΟΔΟΞΟΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑ

ΕΝΘΡΟΝΙΣΤΗΡΙΑ ΚΑΙ ΕΙΡΗΝΙΚΑ ΓΡΑΜΜΑΤΑ

Ἀριθμ. πρωτ. 1085.

Παναγιώτατε Ἀρχιεπίσκοπε Κωνσταντινουπόλεως, Νέας Ῥώμης, καὶ Οἰκουμενικὲ Πατριάρχα, ἐν Χριστῷ τῷ Θεῷ λίαν ἀγαπητὲ καὶ περισπούδαστε ἀδελφὲ καὶ συλλειτουργέ, κ. Φώτιε, τὴν Ὑμετέραν περισπούδαστον ἡμῖν Θειοτάτην Παναγιότητα ἀδελφικῶς ἐν φιλήματι ἁγίῳ περιπτυσσόμενοι, ὑπερήδιστα προσαγορεύομεν.

Κατὰ θείαν βουλὴν τοῦ κυριαρχοῦντος ἐπὶ ζώντων καὶ νεκρῶν ὁ Μακαριώτατος Πρωτόθρονος τῆς ὀρθοδόξου Σερβικῆς Ἐκκλησίας καὶ πρῶτος αὐτῆς μετὰ τὴν ἐθνικὴν ἕνωσιν Πατριάρχης ἀοίδιμος κὺρ Δημήτριος, ἐπὶ δέκα ἔτη εὐσεβῶς καὶ μετὰ στοργῆς διακυβερνήσας τὸ τοῦ Χριστοῦ ποίμνιον καὶ ἀξιωθεὶς ὅπως ἴδῃ τοὺς ἐπὶ μακρὸν ἀναμενομένους καρποὺς τῆς κοπιώδους αὐτοῦ καὶ τῶν περὶ αὐτὸν ἱεραρχῶν ἐργασίας, ἀπεδήμησε πρὸς Κύριον τὴν 24ην Μαρτίου, [6 Ἀπριλίου] ἐ. ἔ., κηδευθεὶς μετὰ ἐξαιρετικῶν τιμῶν παρὰ παντὸς τοῦ λαοῦ.

Ἡ ἡμετέρα ὀρθόδοξος Σερβικὴ Ἐκκλησία, μὴ θέλουσα νὰ μείνῃ ἄνευ Προκαθημένου αὐτῆς κατὰ τὰς ἡμέρας τῆς διοργανώσεως αὐτῆς, προέβη ἄνευ ἀναβολῆς εἰς ἐκλογὴν τοῦ ἀποστολικοῦ διαδόχου τοῦ ἀοιδίμου Πατριάρχου καὶ τὸ ὑψηλὸν καὶ πλῆρες εὐθυνῶν Πατριαρχικὸν ἀξίωμα ἀνέθηκεν εἰς τὴν Μετριότητα ἡμῶν.

Ὅθεν ἐκπληροῦντες ἀρχαῖον ἔθιμον καὶ καθῆκον ἐκκλησιαστικῆς κοινωνίας τῶν ἀδελφῶν Ἐκκλησιῶν καὶ κατὰ γνώμην τῆς περὶ ἡμᾶς Ἁγίας Ἀρχιερατικῆς Συνόδου διὰ τοῦ παρόντος γράμματος ἡμῶν ἀδελφικῶς φέρομεν εἰς γνῶσιν τῆς Ὑμετέρας Θ. Παναγιότητος καὶ τῆς περὶ Αὐτὴν Ἁγίας καὶ Ἱερᾶς Συνόδου, ὅτι θείᾳ συγκαταβάσει καὶ μετὰ προσηκουσῶν τελετῶν ἀνήλθομεν ἐπὶ τὸν θεοφρούρητον θρόνον τῶν Σέρβων Πατριαρχῶν, ἀναλαβόντες πάντα τὰ κανονικὰ δικαιώματα καὶ καθήκοντα τοῦ Προκαθημένου τῆς Αὐτοκεφάλου Σερβικῆς Ἐκκλησίας, ὡς τοῦτο καὶ τηλεγραφικῶς ἐπράξαμεν ἤδη λαβόντες καὶ ἀδελφικὴν ἀπάντησιν.

Ἀνακοινοῦντες ταῦτα τῇ Ὑμετέρᾳ Θ. Παναγιότητι, ἐκφράζομεν συγ-

χρόνως τὴν ἐλπίδα, ὅτι παρ' ὅλας τὰς δυσχερείας καὶ τὰ παθήματα, ἅτινα ὑφίσταται ἡ Ἁγία ὀρθόδοξος ἡμῶν πίστις εἴς τινα μέρη τοῦ κόσμου, ὁ μέχρι τοῦδε σύνδεσμος μεταξὺ τῶν ἀδελφῶν ὀρθοδόξων Ἐκκλησιῶν καὶ τοῦ ἡμετέρου Πατριαρχείου θέλει οὐ μόνον ἐνισχυθῇ καὶ εὐρυνθῇ, ἀλλὰ καὶ ἔτι πλέον ἀναπτυχθῇ εἰς τοῦτ' αὐτὸ στενὴν συνεργασίαν πασῶν τῶν Αὐτοκεφάλων Ἐκκλησιῶν, εἰς δόξαν τοῦ θείου ὀνόματος καὶ ἐπικράτησιν τῆς βασιλείας τοῦ Θεοῦ, τῆς ἀληθείας καὶ δικαιοσύνης, τῆς εἰρήνης καὶ ἀγάπης μεταξὺ τῶν ἀνθρώπων καὶ τῶν λαῶν.

Δεόμενοι πάντοτε ὑπὲρ εὐσταθείας τοῦ ἁγίων τοῦ Θεοῦ Ἐκκλησιῶν καὶ εὐχόμενοι, ὅπως ὁ Κύριος ἡμῶν χαρίζηται αὐταῖς τὴν Ὑμετέραν Θειοτάτην Παναγιότητα ἐν εἰρήνῃ ὑγιαίνουσαν, μακροημερεύουσαν καὶ ὀρθοτομοῦσαν τὸν λόγον τῆς ἀληθείας, διατελοῦμεν μετὰ πολλῆς τῆς ἀδελφικῆς ἀγάπης.

Ἐν Βελιγραδίῳ, τῇ 5 Μαΐου 1930.

Τῆς Ὑμετέρας Θειοτάτης Παναγιότητος
ἀγαπητὸς ἐν Χριστῷ ἀδελφὸς
καὶ ὅλως πρόθυμος
† Ὁ Βελιγραδίου **Βαρνάβας.**

***

Ἀριθμ. πρωτ. 694.

Μακαριώτατε καὶ Ἁγιώτατε Πατριάρχα Βελιγραδίου καὶ παντὸς τοῦ βασιλείου τῶν Σέρβων, Κροατῶν καὶ Σλοβένων, ἐν Χριστῷ τῷ Θεῷ λίαν ἀγαπητὲ καὶ περιπόθητε ἀδελφὲ καὶ συλλειτουργὲ τῆς ἡμῶν Μετριότητος κ. Βαρνάβα, τὴν Ὑμετέραν σεβασμίαν Μακαριότητα ἀδελφικῶς ἐν Κυρίῳ κατασπαζόμενοι, ὑπερήδιστα προσαγορεύομεν.

Ἄσμενοι ἐκομισάμεθα καὶ ἀνέγνωμεν ἐν συνεδρίᾳ καὶ τῆς περὶ ἡμᾶς Ἁγίας καὶ Ἱερᾶς Συνόδου τὰ ἐνθρονιστήρια γράμματα τῆς λίαν ἡμῖν περισπουδάστου Ὑμετέρας Μακαριότητος, δι' ὧν κατὰ τὴν σεπτὴν τῆς Ἁγίας ἡμῶν Ἐκκλησίας τάξιν, ἀνεκοινώσατο ἡμῖν τὴν κανονικὴν εἰς τὸν Ἁγιώτατον Πατριαρχικὸν Θρόνον τῆς πεφιλημένης ἡμῖν ἀδελφῆς Ἐκκλησίας τῆς Σερβίας ἄνοδον Αὐτῆς, εἰς διαδοχὴν τοῦ ἐν μακαρίᾳ τῇ λήξει ἐν γήρατι βαθεῖ μετὰ μακροχρόνιον ζηλωτὴν καὶ δόκιμον διακονίαν γενομένου ἀειμνήστου Πατριάρχου Δημητρίου, ὃν ὁ Κύριος ἀναπαύοι ἐν ταῖς τῶν δικαίων σκηναῖς.

Χαρᾶς δ' ἔμπλεοι γενόμενοι ἐξ ὧν ἡ Ὑμετέρα σεβασμία Μακαριότης ζκατὰ τὴν εὔσημον ταύτην ἔναρξιν τῆς τακτικῆς ἀδελφικῆς κοινωνίας ἐκφράει καὶ πιστοποιεῖ ἱερῶν καὶ ἀκραιφνῶν Αὐτῆς αἰσθημάτων ὑπέρ τε τῆς-

ἁγίας ἡμῶν πίστεως καὶ ὑπὲρ τῆς κρατύνσεως τῶν μεταξὺ τῶν ἀδελφῶν 'Εκκλησιῶν δεσμῶν τῆς ἀγάπης καὶ τῆς συμπράξεως, προαγόμεθα ἐκ συνοδικῆς ἀποφάσεως, συγχαίροντες καὶ πάλιν ἐγκαρδίως Αὐτῇ ἐπὶ τῇ ἐκλογῇ καὶ ἀναρρήσει Αὐτῆς, ἐπεύξασθαι Αὐτῇ ἀδελφικῶς πᾶσαν παρὰ Κυρίου ἐνίσχυσιν καὶ πᾶσαν εὐλογίαν καὶ εὐόδωσιν ἐν τῇ ἐπιτελέσει τῶν ὑψηλῶν ἱερῶν καθηκόντων, ἅπερ ἐπαξίως ἐν ὥραις ἀγαθαῖς ἡ κρίσις τῆς 'Αγίας αὐτόθι 'Εκκλησίας ἀνέθετο Αὐτῇ.

Διαβεβαιούμενοι δὲ τὴν 'Υμετέραν φίλην Μακαριότητα, ὅτι ἐν τῇ πάντοτε πολλῇ ἡμῶν ἀγάπῃ πρὸς τὴν πεφιλημένην ἀδελφὴν 'Εκκλησίαν τῆς Σερβίας οὐδέποτε ἐπιλείψομεν συμπράττοντες καὶ συντρέχοντες ἀδελφικῶς τῇ 'Υμετέρᾳ Μακαριότητι ἐν παντί, ὅπου ἂν ἀνάγκη τῆς ἀδελφικῆς συμπράξεως παραστῇ, καὶ ὅτι ἰδιαζόντως ἐξετιμήσαμεν καὶ συμμεριζόμεθα τὴν ἐκφραζομένην ἀγαθὴν ἐλπίδα καὶ ἔφεσιν Αὐτῆς περὶ ἐνισχύσεως καὶ εὐρύνσεως τῆς συνεργασίας πασῶν τῶν ἀδελφῶν Αὐτοκεφάλων 'Εκκλησιῶν, ὅπερ ἐστὶν ἀνάγκη ἀπόλυτος καὶ ἀνεγνωρισμένη ὑπὸ τῆς γενικῆς συνειδήσεως διὰ τὸ γενικὸν ἀγαθόν, κατασπαζόμεθα καὶ αὖθις ὁλοψύχως Αὐτὴν καὶ εὐχόμενοι ὅπως ὁ Θεὸς ἐπιδαψιλεύῃ πάντοτε πλουσίαν αὐτοῦ τὴν χάριν καὶ τὴν εὐλογίαν Αὐτῇ, τῇ 'Αγίᾳ ἁπάσῃ αὐτόθι ἀδελφῇ 'Εκκλησίᾳ, τῷ Φιλοχρίστῳ καὶ Εὐσεβεστάτῳ Βασιλεῖ καὶ παντὶ τῷ εὐσεβεῖ καὶ ἀγαπητῷ Σερβικῷ λαῷ, διατελοῦμεν μετ' ἀγάπης ἐγκαρδίου

͵αϡλ' 'Ιουνίου ζ'.

Τῆς 'Υμετέρας σεβασμίας καὶ περισπουδάστου
ἡμῖν Μακαριότητος
ἀγαπητὸς ἐν Χριστῷ ἀδελφὸς
† 'Ο Κωνσταντινουπόλεως **Φώτιος.**

Η ΕΝ ΠΟΛΩΝΙΑ ΟΡΘΟΔΟΞΟΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑ

Ἐν σχέσει πρὸς τὸ ζήτημα τῆς συγκλήσεως τοῦ Γενικοῦ Ἐκκλησιαστικοῦ Συνεδρίου τῆς ἐν Πολωνίᾳ Ὀρθοδόξου Ἐκκλησίας, ὅπερ τοσοῦτον ἀπησχόλησεν αὐτήν, προνοίᾳ καὶ ἐπεμβάσει τοῦ Ἐξοχωτάτου Προέδρου τῆς Πολωνικῆς Δημοκρατίας κ. Μοστσίσκυ ἐκανονίσθη αἰσίως, δοθείσης ἀπὸ μέρους αὐτοῦ τῆς προσηκούσης κατευθύνσεως καὶ ἐπελθούσης πλήρους ἐπ' αὐτοῦ συμφωνίας. Τοῦτο προὐκάλεσε πολλὴν ἀνακούφισιν παρά τε τῇ Ἱεραρχίᾳ καὶ τῷ πληρώματι τῆς ἐν Πολωνίᾳ Ὀρθοδόξου Ἐκκλησίας. Ὁ διακανονισμὸς ἐγένετο δι' ἐπὶ τούτῳ ἐκδοθέντος Προεδρικοῦ Διατάγματος, τὸ ὁποῖον ἀνεγνώσθη μετὰ τὴν θείαν λειτουργίαν ἐν τῷ Ὀρθοδόξῳ Καθεδρικῷ Ναῷ τῆς Βαρσοβίας. Ἡ Α. Μακαριότης ὁ Μητροπολίτης Βαρσοβίας κ. Διονύσιος, ἐν συνοδείᾳ τῶν μελῶν τῆς περὶ αὐτὸν Ἱερᾶς Συνόδου, μετέβη τὴν ἑπομένην καὶ ηὐχαρίστησε τὸν Ἐξοχώτατον Πρόεδρον, ἐκφωνήσας σπουδαῖον λόγον.

Ἡ Α. Θ. Παναγιότης ὁ Οἰκουμενικὸς Πατριάρχης κ. Φώτιος ἐξέφρασε καταλλήλως τὴν χαρὰν Αὐτῆς καὶ τῆς Ἐκκλησίας διὰ τὸν ἐπιτευχθέντα διακανονισμόν.

✠

Ὡς πρὸς τὸ ἕτερον ζήτημα, τὸ τῶν διαφιλονεικουμένων ναῶν, οἱ Καθολικοὶ ἐπείσθησαν νὰ ἀποσύρωσι τὰς ἀγωγάς, τὰς ὑποβληθείσας ἐνώπιον τῶν πολιτικῶν ἐν Πολωνίᾳ δικαστηρίων. Προσεχῶς δὲ θὰ καταρτισθῇ ἐπὶ τούτῳ Ἐπιτροπή, ἥτις θὰ κατευθύνῃ τὸ ζήτημα τοῦτο κατὰ τὸν καλύτερον τρόπον.

Οὕτω αἰσίως λήγουσι τὰ δύο μεγάλα ζητήματα τῆς ἐν Πολωνίᾳ Ὀρθοδόξου Ἐκκλησίας. Τὸ Οἰκουμενικὸν Πατριαρχεῖον μετ' ἀνακουφίσεως καὶ χαρᾶς ἐπληροφορήθη τὴν ἐπελθοῦσαν διευθέτησιν ζητημάτων τόσων σοβαρῶν διὰ τὴν πεφιλημένην ἐν Πολωνίᾳ ἀδελφὴν Ἐκκλησίαν.

ΣΚΕΨΕΙΣ ΤΟΥ ΠΑΣΚΑΛ

Οἱ ἄνθρωποι μὴ δυνηθέντες νὰ θεραπεύσωσι τὸν θάνατον, τὴν ἀθλιότητα, τὴν ἀμάθειαν, διὰ νὰ γίνωσιν εὐτυχεῖς, διενοήθησαν νὰ μὴ σκέπτωνται αὐτά. Τοῦτο εἶναι τὸ μόνον τὸ ὁποῖον ἠδυνήθησαν νὰ ἐφεύρωσι πρὸς παρηγορίαν των ἐναντίον τοσούτων δεινῶν. Ἀλλ' ἡ παρηγορία αὕτη εἶναι ἀθλιεστάτη, διότι δὲν ἔχει σκοπὸν νὰ θεραπεύῃ τὸ κακόν, ἀλλὰ νὰ τὸ ἀποκρύψῃ δι' ὀλίγον χρόνον, τοῦθ' ὅπερ συντελεῖ εἰς τὸ μὴ σκέπτηταί τις περὶ τῆς πραγματικῆς θεραπείας αὐτοῦ.

✠

Ὁ ἄνθρωπος ἀπολέσας τὴν εὐτυχίαν, καὶ μὴ δυνάμενος νὰ εὕρῃ αὐτὴν ἐν ἑαυτῷ, μάτην ζητεῖ αὐτὴν εἰς τὰ ἐξωτερικὰ πράγματα, χωρὶς νὰ δυνηθῇ ποτε νὰ ἱκανοποιήσῃ ἑαυτόν, διότι ἡ εὐτυχία δὲν εὑρίσκεται οὔτε ἐντὸς ἡμῶν οὔτε ἐν τοῖς δημιουργήμασιν, ἀλλὰ μόνον ἐν τῷ Θεῷ.

✠

Ὅταν τὰ πάντα κινῶνται ἐξ ἴσου, κατὰ τὸ φαινόμενον οὐδὲν τότε κινεῖται, καθ' ὃν τρόπον τοῦτο συμβαίνει ἐν τῷ πλοίῳ. Ὅταν οἱ πάντες βαδίζωσιν εἰς τὴν ἀταξίαν, κανεὶς δὲν φαίνεται ὅτι ἐκεῖ βαδίζει. Ἐκεῖνος ὁ ὁποῖος σταματᾷ παρατηρεῖ τὴν φορὰν τῶν ἄλλων ὡς σταθερὸν σημεῖον.

✠

Ἐκεῖνοι οἱ ὁποῖοι εὑρίσκονται ἐν τῇ ἀνωμαλίᾳ λέγουσιν εἰς ὅσους εὑρίσκονται ἐν τῇ τάξει ὅτι ἀπομακρύνονται ἀπὸ τὴν φύσιν, καὶ ὅτι οἱ ἴδιοι ἀκολουθοῦσι τὴν φύσιν, καθ' ὃν τρόπον ἐκεῖνοι οἱ ὁποῖοι εὑρίσκονται εἴς τι πλοῖον νομίζουσιν ὅτι οἱ ἀπομακρυνόμενοι εἶναι ὅσοι εὑρίσκονται εἰς τὴν ἀκτήν.

✠

Ὑψώσατε τοὺς ὀφθαλμούς σας πρὸς τὸν Θεόν, λέγουσιν οἱ μὲν (οἱ αἰσιόδοξοι). Παρατηρήσατε ἐκεῖνον πρὸς τὸν ὁποῖον εἶσθε ὅμοιοι, καὶ ὁ ὁποῖος

σᾶς ἐδημιούργησε διὰ νὰ τὸν λατρεύητε. Δύνασθε νὰ γίνητε ὅμοιοι πρὸς αὐτόν· ἡ σοφία θὰ σᾶς ἐξισώσῃ πρὸς αὐτόν, ἐὰν τὴν ἀκολουθήσητε. Καὶ οἱ ἄλλοι (οἱ ἀπαισιόδοξοι) λέγουσι : Χαμηλώσατε τοὺς ὀφθαλμούς σας εἰς τὴν γῆν, ἀφοῦ εἶσθε ἰσχνοὶ σκώληκες, καὶ παρατηρήσατε τὰ κτήνη, τῶν ὁποίων εἶσθε σύντροφοι. Τί θὰ γίνῃ λοιπὸν ὁ ἄνθρωπος ;

✠

Μάθε, λοιπόν, ὑπερήφανε, ὁποία παραδοξότης, εἶσαι εἰς τὸν ἑαυτόν σου. Ταπεινώθητι, λόγε ἀνίσχυρε· σιώπησον, φύσις ἠλιθία· μάθε ὅτι ὁ ἄνθρωπος ὑπερτερεῖ ἀπείρως τὸν ἄνθρωπον. Καὶ ἐννόησον ἀπὸ τὸν Κύριόν σου τὴν ἀληθῆ σου σύστασιν, τὴν ὁποίαν ἀγνοεῖς.

✠

Τὶ χίμαιρα λοιπὸν εἶναι ὁ ἄνθρωπος! Τί νέον, τί χάος, ὁποῖον ἀντικείμενον ἀντιφάσεων ; Κριτὴς τῶν πάντων, ἠλίθιος σκώληξ τῆς γῆς· θεματοφύλαξ τῆς ἀληθείας, σωρὸς ἀβεβαιότητος· δόξα καὶ σκύβαλον τοῦ σύμπαντος. Ἐὰν ὑπερυψώνηται, τὸν ταπεινώνω· ἐὰν ταπεινώνηται, τὸν ὑπερυψώνω, καὶ τὸν ἀντιλέγω πάντοτε, ἕως ὅτου ἐννοήσῃ ὅτι εἶναι τέρας ἀκατανόητον.

✠

Ὁ ἄνθρωπος εἶναι κάλαμος, τὸ ἀσθενέστερον τῆς φύσεως· ἀλλ' εἶναι κάλαμος σκεπτόμενος. Δὲν εἶναι ἀνάγκη τὸ σύμπαν ὁλόκληρον νὰ ὁπλισθῇ διὰ νὰ τὸν κατασυντρίψῃ. Εἷς ἀτμός, μία σταγὼν ὕδατος ἀρκεῖ νὰ τὸν φονεύσῃ. Ἀλλ' ὅταν τὸ σύμπαν θὰ τὸν συνέτριβε, ὁ ἄνθρωπος θὰ ἦτο ἀκόμη εὐγενέστερος ἀπὸ ἐκεῖνο τὸ ὁποῖον τὸν φονεύει· διότι γνωρίζει ὅτι ἀποθνήσκει, καὶ τὴν ὑπεροχὴν τὴν ὁποίαν τὸ σύμπαν ἔχει ἐπ' αὐτοῦ, τὸ σύμπαν δὲν γνωρίζει τίποτε.

ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤΙΚΑ ΧΡΟΝΙΚΑ

ΕΚΚΛΗΣΙΑ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥΠΟΛΕΩΣ

Ἡ πόλις ἡμῶν ἔχει τὴν ὑψίστην τιμὴν νὰ φιλοξενῇ ἀπὸ μηνὸς περίπου τὴν Α. Ἐξοχότητα, τὸν Πρόεδρον τῆς Δημοκρατίας ΓΑΖΗ ΜΟΥΣΤΑΦΑ ΚΕΜΑΛ ΠΑΣΑΝ. Ἡ ἐνταῦθα ἐπίσκεψις τῆς Α. Ἐξοχότητος ἔδωκε νέαν ἀφορμὴν εἰς ἐκδήλωσιν αἰσθημάτων τιμῆς καὶ ἀφοσιώσεως ἀπὸ μέρους τῶν πολιτῶν ἀδιακρίτως φυλῆς καὶ θρησκεύματος. Ἐπὶ τῷ εὐτυχεῖ τούτῳ γεγονότι ἡ Α. Θ. Παναγιότης ἀπηύθυνε πρὸς τὴν Αὐτοῦ Ἐξοχότητα τὴν κάτωθι ἐπιστολήν:

Ἐξοχώτατε,

Ἡ εὐτυχὴς ἄφιξις καὶ παρουσία ἐνταῦθα τῆς Ὑμετέρας Ἐξοχότητος παρέχει ἡμῖν τὴν εὐχάριστον ἀφορμὴν ὅπως ὑποβάλλοντες Αὐτῇ κατὰ καθῆκον καὶ τὰ ἡμέτερα ὀφειλετικὰ σέβη παρακαλέσωμεν ὅπως δέξηται εὐμενῶς τὴν ἔκφρασιν τῶν εἰλικρινῶν ἡμῶν καὶ τῆς ἧς προϊστάμεθα Ἐκκλησίας αἰσθημάτων πρὸς Αὐτὴν καὶ τὸ Κράτος μετὰ τῶν διαπύρων ἡμῶν εὐχῶν ὑπὲρ τῆς εὐτυχίας καὶ τῆς προόδου τῆς κοινῆς ἡμῶν Τουρκικῆς Πατρίδος.

Τὸ μεγαλειῶδες ἔργον τῆς ἀνακαινίσεως καὶ ἀναγεννήσεως, ὅπερ ὀφείλεται εἰς τὴν ὑπέροχον ἀντίληψιν καὶ βουλὴν τῆς Ὑμετέρας Ἐξοχότητος, κινεῖ καὶ θέλει κινῇ εἰς αἰῶνα τὸν ἅπαντα τὸν γενικὸν θαυμασμόν, πρώτιστα δὲ πάντων τὸν θαυμασμὸν καὶ τὴν εὐγνωμοσύνην τῶν πολιτῶν τῆς Χώρας ταύτης, μεθ᾽ ἧς ἔχομεν τὴν τιμὴν νὰ συγκαταλεγώμεθα καὶ ἡμεῖς.

Εἴθε ὁ Θεὸς πληθύνοι τὰ ἔτη τῆς Ὑμετέρας Ἐξοχότητος καὶ εὐλο-

γοῖ τὰς ὑπερόχους Αὐτῆς προσπαθείας ὑπὲρ τῆς κοινῆς ἡμῶν πατρίδος καὶ τοῦ κοινοῦ ἀγαθοῦ.

Πατριάρχης **Φώτιος.**

Τῷ Ἐξοχωτάτῳ Προέδρῳ τῆς Τουρκικῆς Δημοκρατιας Γαζῇ Μουσταφᾷ Κεμὰλ Πασσᾷ.

— Τὰς παλλαϊκὰς ἐκδηλώσεις τιμῆς, ἀγάπης καὶ ἀφοσιώσεως πρὸς τὸ πρόσωπον τοῦ Μεγαλουργοῦ Προέδρου τῆς Τουρκικῆς Δημοκρατίας συμμεριζομένη καὶ ἡ ***'Ορθοδοξία*** ὑποβάλλει τῇ Αὐτοῦ Ἐξοχότητι ἐπὶ τῇ εὐκαιρίᾳ ταύτῃ τὰ βαθύτατα αὐτῆς σέβη.

ΕΟΡΤΑΙ, ΕΠΙΣΚΕΨΕΙΣ

Τοὺς ἑορτάζοντας Σεβασμ. Μητροπολίτας Μεσημβρίας κ. Νικηφόρον, Θεοδωρουπόλεως κ. Λεόντιον καὶ Λαοδικείας κ. Δωρόθεον ἡ Α. Θ. Παναγιότης ὁ Οἰκουμενικὸς Πατριάρχης κ. Φώτιος ἐπεσκέφθη αὐτοπροσώπως.

— Ἡ Α. Θ. Παναγιότης διὰ Πατριαρχικῶν Γραμμάτων συνεχάρη τοὺς ἑορτάζοντας Μητροπολίτας Ρόδου κ. Ἀπόστολον καὶ Λέρου καὶ Καλύμνου κ. Ἀπόστολον.

Τὴν Α. Θ. Παναγιότητα ἐπεσκέφθησαν κατὰ τὸν μῆνα Ἰούνιον :

Οἱ ἀντιπροσωπεύσαντες τὴν Ἐκκλησίαν Ρουμανίας ἐν τῇ Διορθοδόξῳ Διασκέψει τοῦ Ἁγίου Ὄρους Πανιερώτατοι Ἐπίσκοποι Lucian de Roman καὶ Τῖτος Σεμένδρια Τιργοβιστεάνου, ἐπιστρέφοντες ἐκ Ρουμανίας.

— Ὁ τέως Βικάριος τοῦ Μητροπολίτου Χαρκόβου Ἐπίσκοπος Σεραφεὶμ Σφιώφκας κ. Σεραφεὶμ Λιάδε.

— Ὁ Γεωργιανὸς πρίγκηψ δόκτωρ Γεώργιος Νακασίτζε, Καθηγητὴς τῆς Γεωργιανῆς Φιλολογίας καὶ Ἱστορίας ἐν τῷ Ἀνατολικῷ Ἰνστιτούτῳ τῆς Βαρσοβίας.

— Ὁ κ. Ἄθως Ρωμάνος, Γερουσιαστὴς τῆς Ἑλλάδος.

— Ὁ κ. Πύρρος Καραπᾶνος καὶ ὁ κ. Κωνσταντῖνος Μελᾶς, ἀντιπρόσωποι τῆς Ἑλλάδος ἐν τῇ ἐνταῦθα συγκροτηθείσῃ Τουριστικῇ Διασκέψει.

— Ὁ κ. Viatcheslav Prokopovitch, Οὐκρανὸς Καθηγητὴς ἐν Παρισίοις, συνοδευόμενος ὑπὸ τῶν κυρίων Yladimir Moursky καὶ Zabello Nicolas.

— Ἡ εὐγενεστάτη Μὶς Θεοδώρα Ἔϋτον, ἀνεψιὰ τοῦ Ἀρχιεπισκόπου Ὑόρκης.

— Οἱ ἔγκριτοι ὁμογενεῖς, ἄρτι ἐνταῦθα ἐκ τοῦ ἐξωτερικοῦ ἐπανακάμψαντες, κκ. Τομάζος Σγουρδαῖος καὶ Ἠλίας Ἠλιάσκος.

— Ὁ κ. Μίνως Γερακάρης μετὰ τῆς συζύγου του κ. Μάχης.

— Ὁ κ. Π. Πάτσης, πλοίαρχος.

Πατριαρχικαὶ χοροστασίαι.—Μετὰ τὴν ἑορτὴν τοῦ Ἁγίου Γεωργίου ἡ Α. Θ.

Παναγιότης ἐχοροστάτησεν ἐν μέσῳ συρροῆς κόσμου ἐν τῷ ναῷ τῆς ἐνορίας 'Εδιρνὲ Καποῦ, γενομένη τιμητικώτατα δεκτή.

—Τὴν Δευτέραν τῆς Ἁγίας Τριάδος ἡ Α. Θ. Παναγιότης ἐχοροστάτησεν ἐν τῷ ἐν Σταυροδρομίῳ ἱ. ναῷ τῆς Ἁγίας Τριάδος, συρρεύσαντος πολλοῦ κόσμου καὶ ἀποδοθεισῶν Αὐτῇ ὑψίστων τιμῶν.

Ἱερὰ Θεολογικὴ Σχολὴ Χάλκης.— Πανηγυρικῶς ἐτελέσθη ἡ καθιερωμένη ἐπὶ τῇ ἑορτῇ τῆς Ἁγίας Τριάδος ἀρχιερατικὴ λειτουργία ἐν τῷ φερωνύμῳ ναϊδρίῳ τῆς Θεολογικῆς Σχολῆς προεξάρχοντος τοῦ Σεβ. Γέροντος ἁγίου Κυζίκου κ. Καλλινίκου συνιερουργούντων δὲ αὐτῷ τῶν Σεβ. Μητροπολιτῶν Μύρων κ. Πολυκάρπου καὶ Φιλαδελφείας κ. Μαξίμου.

'Αγγλικανικὸς ναός.— Κατὰ τὴν τελεσθεῖσαν πανηγυρικὴν λειτουργίαν ἐν τῷ ἐνταῦθα 'Αγγλικανικῷ ναῷ παρέστη ἐκ μέρους τῆς Α. Θ. Παναγιότητος ὁ Σεβ. Μητροπολίτης Λαοδικείας κ. Δωρόθεος.

Εὐαρέσκεια τῆς 'Εκκλησίας.—Πρὸς τὸν εὐσεβῆ καὶ ἐνάρετον ὁμογενῆ 'Εντιμότατον κ. Γεώργιον Τζαζόπουλον, καταβαλόντα ἀτρύτους κόπους καὶ ὑποβληθέντα εἰς θυσίας ὑλικὰς πρὸς ἐπίστρωσιν τῶν ὁδῶν τῶν ἀγουσῶν εἰς τὴν Ἱερὰν Μονὴν τῆς Ζωοδόχου Πηγῆς (Βαλουκλῆ), περιτείχισιν δὲ καὶ καλλωπισμὸν τοῦ ἐν ᾧ ἐνταφιάζονται οἱ ἄποροι νεκροὶ Τμήματος τοῦ Νεκροταφείου τῆς Μονῆς, ἐξεφράσθησαν, εἰσηγήσει καὶ ἐπινεύσει τῆς Α. Θ. Παναγιότητος καὶ συνοδικῇ ἀποφάσει, δι' ἐπὶ τούτῳ Πιττακίων αἱ εὐχαὶ καὶ ἡ εὐαρέσκεια τῆς 'Εκκλησίας.

—Ὡσαύτως αἱ εὐχαὶ καὶ ἡ εὐαρέσκεια τῆς 'Εκκλησίας, συνοδικῇ ἀποφάσει, ἐξεφράσθησαν πρὸς τοὺς εὐσεβεῖς ὁμογενεῖς 'Εντιμοτάτους κ. κ. 'Ιορδάνην 'Αρζόγλουν, Σταῦρον Κιζίρογλουν, 'Αντώνιον Χατζῆ Πάντου, ἀρχιτέκτονα, Φώτιον Σάρραν καὶ 'Αλέξανδρον Κωνσταντινίδην ἐπὶ γενομέναις προσφοραῖς ὑπὸ μὲν τῶν πρώτων ὑπὲρ τοῦ Ἱεροῦ Ἁγιάσματος Βλαχερνῶν, ὑπὸ δὲ τοῦ τελευταίου ὑπὲρ τοῦ ἱεροῦ ναοῦ τῆς Κοινότητος Ξυλοπόρτης, ὡς καὶ τῇ μετὰ ζήλου καὶ πάνυ καρποφόρως ἐργαζομένῃ 'Επιτροπῇ τοῦ Ἱεροῦ Ἁγιάσματος Βλαχερνῶν.

Μεγάλη Πρωτοσυγκελλία. — Τοῦ Πανοσιολ. Μ. Πρωτοσυγκέλλου κ. Γερμανοῦ λαβόντος δίμηνον ἄδειαν ἀναπαύσεως, σεπτῇ Πατριαρχικῇ κελεύσει τὰ καθήκοντα αὐτοῦ ἀνέλαβε προσωρινῶς ὁ 'Αρχιδιακονεύων Πανοσιολογ. Μ. 'Αρχιμανδρίτης κ. Φιλόθεος.

Πατριαρχικὸν ἐνδιαφέρον — Ὁ Σεβ. Μητροπολίτης Νικοπόλεως καὶ Πρεβέζης κ. 'Ιωακείμ, κατά τινα περιοδείαν καταπεσὼν ἐκ τοῦ ἵππου ἐτραυματίσθη σοβαρῶς. Ἡ Α. Θ. Παναγιότης, μετὰ πολλῆς τῆς λύπης πληροφορηθεῖσα τὸ ἀτύχημα τοῦ διαπρεποῦς Ἱεράρχου, διὰ γράμματος ἠρώτησε τὰ τῆς ὑγείας αὐτοῦ καὶ ηὐχήθη ταχεῖαν τὴν ἀποκατάστασιν αὐτῆς.

ΘΑΝΑΤΟΣ

ΜΗΤΡΟΠΟΛΙΤΗΣ ΛΙΤΙΤΣΗΣ ΝΙΚΟΔΗΜΟΣ ΝΕΟΚΛΗΣ

Οἱ Πανοσιοσιώτατοι Ἐπίτροποι τῆς ἐν Ἁγίῳ Ὄρει Ἱερᾶς Μονῆς Βατοπεδίου ἤγγειλαν διὰ γράμματος τῇ Ἐκκλησίᾳ ὅτι τῇ 1ῃ λήγοντος μηνὸς ἐξεδήμησε πρὸς Κύριον ὁ ἐν τῇ ἐν λόγῳ Ἱ. Μονῇ ἀπὸ ἑνὸς καὶ ἡμίσεος ἐφησυχάζων Μητροπολίτης ***Λιτίτσης Νικόδημος Νεοκλῆς.***

Ὁ ἀείμνηστος Ἱεράρχης, ἐξ Ἀδριανουπόλεως καταγόμενος, ἀπεφοίτησεν ἐκ τῆς ἐν Χάλκῃ Ἱ, Θεολογικῆς Σχολῆς, μεταβὰς ἀκολούθως εἰς Ἀθήνας, ἔνθα ἐποιήσατο σπουδὰς ἐν τοῖς Φυσικομαθηματικοῖς ἐν τῷ ἐκεῖ Πανεπιστημίῳ. Μεθ' ὃ ἐχρημάτισε Καθηγητὴς ἐν τῷ Γυμνασίῳ τῆς γενετείρας αὐτοῦ Ἀδριανουπόλεως, Πρωτοσύγκελλος τῆς Ἱ. Μητροπόλεως Καστορίας, Προϊστάμενος τῆς Κοινότητος Κοντοσκαλίου, Πατριαρχικὸς Ἐφημέριος, Μ. Σύγκελλος καὶ Μ. Ἀρχιμανδρίτης, ἐκλεγεὶς ἐπὶ τῆς 6' Πατριαρχείας Ἰωακεὶμ τοῦ Γ' Μητροπολίτης Λιτίτσης.

Müdir mes'ul : *Meletios Lukakis*